

BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ

***SITUAȚIA
SOCIAL-ECONOMICĂ
A REPUBLICII MOLDOVA
în anul 2013***

CUPRINS

I. INFORMAȚIE SUCCINTĂ PRIVIND SITUAȚIA SOCIAL-ECONOMICĂ A REPUBLICII MOLDOVA în anul 2013.....	3
1.1. Principalii indicatori macroeconomici ai Republicii Moldova	5
II. PRODUSUL INTERN BRUT	7
III. PRODUCȚIA BUNURILOR ȘI SERVICIILOR	
3.1. Industrie.....	11
3.2. Agricultură	15
3.3. Investiții în active materiale pe termen lung	19
3.4. Transporturi	22
3.5. Comunicații.....	23
3.6. Turism.....	24
3.7. Cifra de afaceri în comerț și servicii	26
3.8. Comerț exterior.....	29
IV. PREȚURI.....	43
V. FINANȚE	
5.1. Executarea bugetului public național.....	46
5.2. Credite, depozite și rulajul de casă	48
5.3. Asigurări	49
5.4. Piața valorilor mobiliare	50
VI. SITUAȚIA SOCIALĂ	
6.1. Nivelul de trai al populației	51
6.2. Situația demografică.....	56
6.3. Ocrotirea sănătății	59
6.4. Învățământ.....	60
6.5. Infracțiuni.....	63
PRECIZĂRI METODOLOGICE	65

I. INFORMAȚIE SUCCINTĂ PRIVIND SITUAȚIA SOCIAL-ECONOMICĂ A REPUBLICII MOLDOVA în anul 2013¹

Rezultatele activității economiei naționale se prezintă astfel:

- **Produsul intern brut** în ianuarie-septembrie 2013 a constituit 73312 milioane lei, prețuri curente de piață, fiind în creștere, în termeni reali, cu 8,0% față de ianuarie-septembrie 2012.

- **Întreprinderile industriale** de toate formele de proprietate au fabricat în anul 2013 producție în valoare de 38066,0 milioane lei (în prețuri curente). Indicele volumului producției industriale în raport cu anul 2012 a constituit 106,8%. Majorarea volumului producției industriale a fost determinată de creșterea volumului producției în industria prelucrătoare în ansamblu cu 7,9% și în industria extractivă – cu 22,2%.

- **Producția globală agricolă** obținută în gospodăriile de toate categoriile în anul 2013, conform estimărilor preliminare, a însumat 24472 milioane lei (în prețuri curente), constituind 138,3% (în prețuri comparabile) față de anul 2012. Majorarea producției globale agricole a fost determinată de creșterea accentuată a producției vegetale cu 61,8%, producția animalieră a crescut cu 0,7%.

- **Investițiile în active materiale pe termen lung** din contul tuturor surselor de finanțare realizate în economia națională în anul 2013 au fost însumate în valoare de 18461,5 milioane lei (în prețuri curente), din care lucrările de construcții-montaj au constituit 9692,3 milioane lei sau respectiv, 102,3% și 101,6% (în prețuri comparabile) în raport cu anul 2012. Darea în folosință a caselor de locuit s-a majorat cu 0,4% față de anul 2012.

- **Întreprinderile de transport feroviar, auto, fluvial și aerian** au transportat în anul 2013 mărfuri în volum de 13819,1 mii tone, cu 26,5% mai mare față de cel realizat în anul 2012. Parcursul mărfurilor la întreprinderile de transport a totalizat 4422,1 mil. tone-km, cu 14,9% mai mare comparativ cu cel înregistrat în anul 2012.

- **Indicele volumului cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de comerț cu amănuntul** în anul 2013 s-a majorat cu 3,1% (în prețuri comparabile) comparativ cu anul 2012.

- **Indicele volumului cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piață prestate populației** în anul 2013 a înregistrat o creștere de 10,7% (în prețuri comparabile) față de anul 2012.

- **Indicele valoric al cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de comerț cu ridicata** în anul 2013 s-a majorat cu 9,1% (în prețuri curente) comparativ cu anul 2012.

- **Indicele valoric al cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piață prestate întreprinderilor** în anul 2013 a crescut cu 6,9% (în prețuri curente) față de anul 2012.

- **Exporturile** de mărfuri realizate în anul 2013 s-au cifrat la 2399,0 milioane dolari SUA, nivel superior celui înregistrat în anul 2012 cu 11,0%. **Importurile** de mărfuri au evoluat la 5492,7 milioane dolari SUA, fiind în creștere cu 5,4% comparativ cu anul 2012. **Balanța comercială** s-a soldat cu un **deficit** de 3093,7 milioane dolari SUA sau cu 42,7 milioane dolari SUA (+1,4%) mai mare față de cel înregistrat în anul 2012.

¹ Indicatorii economico-sociali sînt prezentați fără datele întreprinderilor și organizațiilor din partea stîngă a Nistrului și municipiul Bender

- **Cîștigul salarial nominal mediu brut** al unui salariat din economia națională în luna decembrie 2013 a constituit 4278,7 lei sau cu 10,0% mai mult față de luna decembrie 2012. În sfera bugetară cîștigul salarial mediu a constituit în luna decembrie 2013 – 3496,8 lei (+7,0% față de luna decembrie 2012), iar în sectorul real al economiei – 4603,2 lei, (+10,0%).

- **Numărul șomerilor oficial înregistrați**, conform datelor Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă, la 1 ianuarie 2014 a fost de 20,9 mii persoane. Numărul șomerilor, determinat *conform definiției Biroului Internațional al Muncii*, în trimestrul III 2013 a fost de peste 51 mii persoane.

- **Indicele prețurilor de consum (IPC)** în luna decembrie 2013 față de luna noiembrie 2013 a constituit 100,8 la sută, iar față de luna decembrie 2012 – 105,2 la sută (IPC în luna decembrie 2012 față de luna noiembrie 2012 a constituit 100,5%, iar față de luna decembrie 2011 – 104,1%).

1.1. Principalii indicatori macroeconomici ai Republicii Moldova

	2009	2010	2011	2012	2013*
Produsul intern brut, mil. lei	60430	71885	82349	88228	73312 ¹
în % față de anul precedent	94,0	107,1	106,8	99,3	108,0 ²
Valoarea producției industriale³, mil. lei	22643,9	28140,1	34194,4	36362,2	38066,0
în % față de anul precedent	78,9	109,3	109,5	98,1	106,8
Producția agricolă, mil. lei	13300	19873	22619	19922	24472
în % față de anul precedent	90,4	107,9	105,0	77,7	138,3
Investiții în active materiale pe termen lung din contul tuturor surselor de finanțare, mil. lei	11123,6	13804,8	16449,5	17062,0	18461,5
în % față de anul precedent	66,5	122,6	112,5	101,5	102,3
inclusiv lucrări de construcții-montaj	6047,1	7078,8	7950,3	8812,3	9692,3
în % față de anul precedent	66,5	114,4	103,0	100,8	101,6
Darea în folosință a caselor de locuit (suprafața totală) din contul tuturor surselor de finanțare, mii m ²	502,0	546,2	589,3	502,5	504,5
în % față de anul precedent	73,8	108,8	107,9	90,0	100,4
Parcursul mărfurilor realizat de întreprinderile de transport – total, mil. tone-km	2847,5	3242,5	3703,3	3847,6	4422,1
în % față de anul precedent	58,5	113,9	114,2	103,9	114,9
din care:					
feroviar	1058,2	958,6	1196,0	959,5	1227,5
în % față de anul precedent	36,8	90,6	124,8	80,2	127,9
auto ⁴	1787,6	2281,9	2505,1	2885,9	3193,0
în % față de anul precedent	89,6	127,7	109,8	115,2	110,6
Mărfuri transportate de întreprinderile de transport – total, mii tone	8049,2	8427,6	10056,8	10922,5	13819,1
în % față de anul precedent	48,7	104,7	119,3	108,6	126,5
din care:					
feroviar	4414,9	3852,1	4554,0	4163,8	5431,4
în % față de anul precedent	40,1	87,3	118,2	91,4	130,4
auto ⁴	3451,5	4447,0	5352,1	6612,9	8223,8
în % față de anul precedent	64,8	128,8	120,4	123,6	124,4
Cifra de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de comerț cu amănuntul, mil. lei	x	x	31406,1	32534,7	38546,1
în % față de anul precedent	x	x	115,7 ⁵	99,5 ⁵	103,1 ⁵
Cifra de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piață prestate populației, mil. lei	x	x	7717,2	8094,2	10650,8
în % față de anul precedent	x	x	102,0 ⁵	103,1 ⁵	110,7 ⁵
Cifra de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de comerț cu ridicata, mil. lei	x	x	55525,1	54158,3	60379,6
în % față de anul precedent	x	x	122,9 ⁶	97,5 ⁶	109,1 ⁶
Cifra de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piață prestate întreprinderilor, mil. lei	x	x	25158,0	24840,2	28694,3
în % față de anul precedent	x	x	110,9 ⁶	98,7 ⁶	106,9 ⁶
Export, mil. dolari SUA	1283,0	1541,5	2216,8	2161,9	2399,0
în % față de anul precedent	80,6	120,1	143,8	97,5	111,0
Import, mil. dolari SUA	3278,3	3855,3	5191,3	5212,9	5492,7
în % față de anul precedent	66,9	117,6	134,7	100,4	105,4
Balanța comercială, mil. dolari SUA	-1995,3	-2313,8	-2974,5	-3051,0	-3093,7
în % față de anul precedent	60,3	116,0	128,6	102,6	101,4

	2009	2010	2011	2012	2013*
Cîștigul salarial mediu lunar al unui salariat din economia națională, lei	2747,6 ⁷	2971,7 ⁷	3042,2 ⁸	3386,2 ⁸	3765,1 ⁹
în % față de anul precedent	108,6	108,2	111,0 ¹⁰	111,3	108,3
Cîștigul salarial real al unui salariat, %					
în % față de anul precedent	108,6	100,7	103,1	106,4	103,5
Numărul șomerilor oficial înregistrați (la sfîrșitul anului), mii persoane	38,7	40,7	38,8	26,3	20,9
în % față de anul precedent	216,9	105,3	95,2	67,9	79,4
Indicele prețurilor de consum	100,0	107,4	107,6	104,6	104,6
mărfuri alimentare	94,4	105,7	108,4	103,8	106,6
mărfuri nealimentare	99,7	107,3	105,8	104,2	104,3
servicii	108,2	109,1	108,8	106,2	102,6

* Date preliminare

¹ Ianuarie-septembrie 2013

² Ianuarie-septembrie 2013 în % față de ianuarie-septembrie 2012

³ Valoarea producției, calculată estimativ la cerul de întreprinderi care prezintă rapoarte statistice anuale

⁴ Inclusiv întreprinderile cu alte genuri de activitate, care efectuează transportări auto de mărfuri și dispun de 10 și mai multe autovehicule de marfă proprii sau închiriate

⁵ Prețuri comparabile

⁶ Prețuri curente

⁷ Cîștigul salarial nominal brut lunar la unitățile economice (din sectorul real) cu 20 și mai mulți salariați și toate instituțiile bugetare, indiferent de numărul de salariați

⁸ Anii 2011-2012 cuprind unitățile economice și sociale cu 1 și mai mulți salariați

⁹ Cîștigul salarial nominal brut lunar la unitățile economice (din sectorul real) cu 4 și mai mulți salariați și toate instituțiile bugetare, indiferent de numărul de salariați

¹⁰ Ritmul de creștere este calculat asigurând comparabilitatea între anii 2011 și 2010

II. PRODUSUL INTERN BRUT

În ianuarie-septembrie 2013 produsul intern brut a însumat 73312 milioane lei, prețuri curente de piață, în creștere - în termeni reali – cu 8,0% față de ianuarie-septembrie 2012 și cu 75,7% și cu 31,2% față de ianuarie-septembrie 2000 și ianuarie-septembrie 2005 respectiv.

Produsul intern brut

	2013			
	trimestrul I	trimestrul II	trimestrul III	9 luni
Milioane lei, prețuri curente	19673	23703	29936	73312
În % față de perioada respectivă din anul precedent	103,5	106,1	112,9	108,0

Valoarea adăugată brută produsă în sectorul de bunuri s-a majorat, în ianuarie-septembrie 2013, cu 19,5% în raport cu perioada similară a anului trecut, contribuind la formarea și creșterea produsului intern brut cu 25,8% și cu 4,7% respectiv. Creștere semnificativă a fost înregistrată în agricultură, economia vânatului, silvicultură; pescuit și piscicultură cu 36,0% față de ianuarie-septembrie 2012 cu o contribuție la formarea și creșterea produsului intern brut de 11,9% și de 3,7% respectiv. Valoarea adăugată brută din industrie a crescut cu 7,5% în raport cu ianuarie-septembrie 2012, influențând creșterea produsului intern brut cu 1,0%.

Valoarea adăugată brută produsă în sectorul de servicii a crescut comparativ cu ianuarie-septembrie 2012 cu 3,8%, contribuind la formarea și creșterea produsului intern brut cu 59,5% și cu 2,3% respectiv. Comerțul cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor a fost activitatea care a înregistrat cea mai mare creștere a valorii adăugate brute (+6,3%) și cele mai importante contribuții la formarea și creșterea produsului intern brut (13,7%, +0,9% respectiv), urmată de transporturi și comunicații (+5,1%, 10,4% și +0,5% respectiv), construcții (+3,1%, 3,9% și +0,1% respectiv), alte activități de servicii (+2,4%, 31,5% și +0,8% respectiv).

În perioada de referință rata valorii adăugate brute (valoarea adăugată brută raportată la volumul de producție) total pe economie și cea din sectorul de servicii s-a diminuat respectiv cu 1,4 și 4,1 puncte procentuale față de ianuarie-septembrie 2012, pe când cea înregistrată în sectorul de bunuri a depășit cu 2,0 puncte procentuale nivelul perioadei similare a anului anterior.

Rata valorii adăugate brute

	procente	
	ianuarie-septembrie	
	2012	2013
Total pe economie	43,6	42,2
din care:		
bunuri	31,1	33,1
servicii	53,6	49,5

Volumul impozitelor pe produse colectat la bugetul public național a depășit nivelul perioadei respective a anului precedent cu 5,5%, contribuind la formarea și creșterea produsului intern brut cu 16,8% și cu 0,9% respectiv.

În ianuarie-septembrie 2013 indicii-deflatori pentru produsul intern brut, valoarea adăugată brută produsă în sectoarele de bunuri și servicii a constituit 104,4%, 100,7% și 105,3% respectiv; cel pentru impozitele nete pe produse – 105,8%.

Din punct de vedere al utilizării produsului intern brut, în primele 9 luni ale anului 2013, consumul final a crescut cu 5,6%, comparativ cu ianuarie-septembrie 2012. Majorarea s-a datorat consumului final al gospodăriilor populației care, în perioada de referință, a depășit cu 7,0% nivelul perioadei respective a anului precedent. Formarea brută de capital fix a crescut cu 3,2% față de ianuarie-septembrie 2012, contribuind la formarea produsului intern brut cu 22,5%. Exporturile și importurile de bunuri și servicii s-au majorat respectiv cu 8,6% și cu 5,3% față de perioada analogică a anului anterior.

Resursele și utilizările produsului intern brut

	Ianuarie-septembrie 2013			
	Prețuri curente, milioane lei	Modificări față de ianuarie- septembrie 2012 (+/-), %	Contribuția la formarea PIB, %	Contribuția la creșterea (+)/ descreșterea (-) PIB, %
RESURSE				
Valoarea adăugată brută – total	61286	8,4	83,6	7,0
Bunuri	18928	19,5	25,8	4,7
Agricultura, economia vînatului, silvicultura; pescuitul, piscicultura	8736	36,0	11,9	3,7
Industria	10192	7,5	13,9	1,0
Servicii	43623	3,8	59,5	2,3
Construcții	2834	3,1	3,9	0,1
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor	10013	6,3	13,7	0,9
Transporturi și comunicații	7638	5,1	10,4	0,5
Alte activități de servicii ¹⁾	23138	2,4	31,5	0,8
Serviciile intermediarilor financiari indirect măsurate (SIFIM)	-1265	x	-1,7	-0,0
Impozite nete pe produse²⁾	12026	6,3	16,4	1,0
din care: impozite pe produse	12285	5,5	16,8	0,9
PRODUSUL INTERN BRUT	73312	8,0	100,0	8,0
UTILIZĂRI				
Consumul final – total	82818	5,6	113,0	6,5
Consumul final al gospodăriilor populației	68392	7,0	93,3	6,6
Consumul final al administrației publice și instituțiilor fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației (APU și IFSLSGP)	14426	-0,5	19,7	-0,1
Formarea brută de capital	17723	x	24,2	2,2
Formarea brută de capital fix	16464	3,2	22,5	0,7
Variația stocurilor	1259	x	1,7	1,5
Exportul net de bunuri și servicii	-27229	x	-37,2	-0,7
Exportul de bunuri și servicii	31290	8,6	42,7	3,7
Importul de bunuri și servicii (-)	58519	5,3	79,9	4,4

¹⁾ Cuprind activitățile: hoteluri și restaurante, activități financiare, tranzacții imobiliare, administrația publică, învățămînt, sănătate și asistență socială, alte activități de servicii colective, sociale și personale și activități ale personalului angajat în gospodării particulare

²⁾ Reprezintă diferența dintre impozite pe produse (TVA, accize, alte impozite) și subvenții pe produse

Eficacitatea operațiunilor de comerț exterior este reflectată și de indicatorii caracteristici comerțului exterior. În ianuarie-septembrie 2013 creștere, cu 1,3 puncte procentuale, a fost înregistrată pentru rata de acoperire, pe cînd efortul la exporturile de bunuri și servicii, rata de penetrare și integrarea de piață s-au diminuat cu 0,3; 0,9 și 0,2 puncte procentuale respectiv.

Indicatorii caracteristici comerțului exterior

	Ianuarie-septembrie	
	2012	2013
Producția, mil.lei	126494	145246
Import, mil.lei	52829	58519
Export, mil.lei	27551	31290
Taxe asupra comerțului internațional, mil.lei	886	966
Piața internă ¹ , mil.lei	152658	173441
Efort la export ² , (%)	21,8	21,5
Rata de acoperire ³ , (%)	52,2	53,5
Rata de penetrare ⁴ , (%)	34,6	33,7
Integrarea de piață ⁵ , (%)	61,5	61,3

¹ Piața internă = Producție + Import + Taxe asupra comerțului internațional – Export

² Efort la export = Export / Producție

³ Rata de acoperire = Export / Import

⁴ Rata de penetrare = Import / Piața internă

⁵ Integrarea de piață = Media aritmetică a valorii importurilor și exporturilor de bunuri și servicii / PIB

Conform estimărilor, în perioada de referință, elementele economiei neobservate au contribuit la formarea produsului intern brut în proporție de 27,7% față de 28,4% în perioada similară a anului precedent. Contribuția sectoarelor formal și informal s-a redus cu cîte 1,5 puncte procentuale față de perioada analogică a anului precedent. Creștere a fost înregistrată pentru ponderea producției gospodăriilor casnice pentru consum propriu – cu 2,3 puncte procentuale.

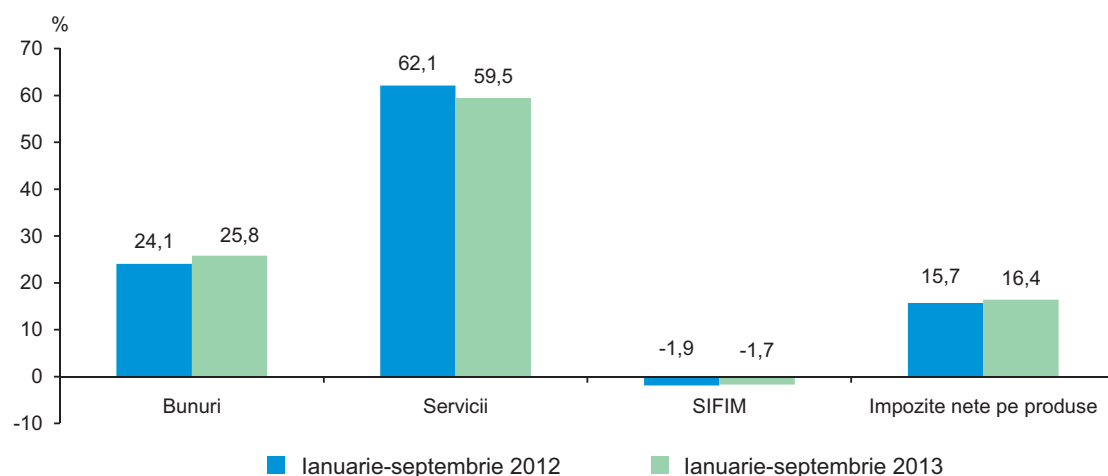
Economia neobservată în ianuarie-septembrie

procente

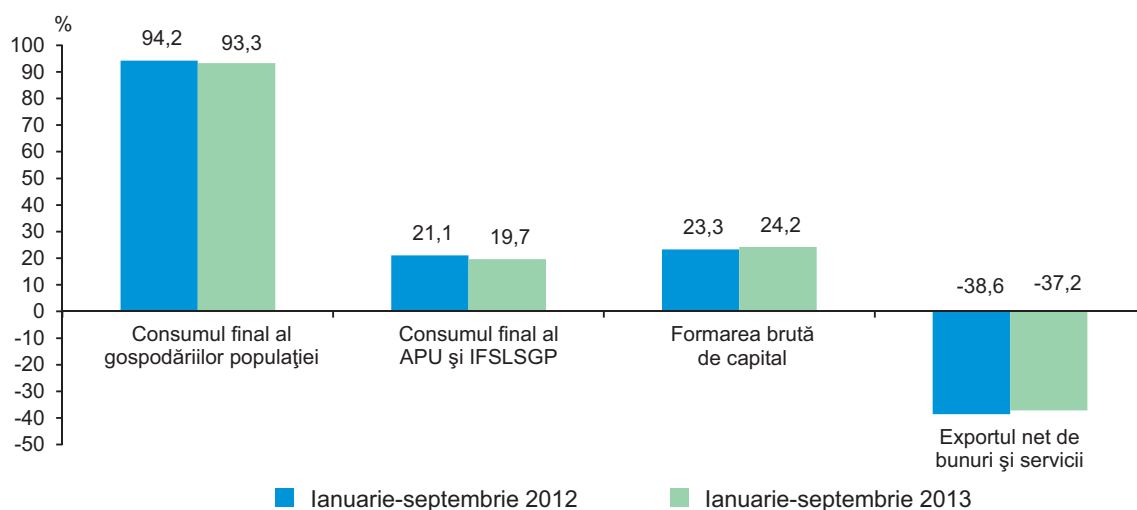
Activități economice	Contribuția la formarea produsului intern brut							
	sectorul formal		sectorul informal		producția gospodăriilor casnice pentru consum propriu		total	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Agricultura, economia vînatului, silvicultura, pescuitul și piscicultura	0,0	0,0	3,7	2,4	2,9	5,2	6,6	7,6
Industria	2,4	2,8	0,6	0,5	0,8	0,6	3,8	3,9
Construcții	0,5	0,5	1,6	1,7	0,1	0,1	2,2	2,3
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor	4,5	2,9	2,5	2,2	–	–	7,0	5,1
Hoteluri și restaurante	0,8	0,5	0,0	0,0	–	–	0,8	0,5
Transporturi și comunicații	1,5	1,6	0,4	0,4	–	–	1,9	2,0
Alte activități de servicii	2,7	2,6	0,4	0,5	3,0	3,2	6,1	6,3
Produsul intern brut	12,4	10,9	9,2	7,7	6,8	9,1	28,4	27,7

Contribuția la formarea produsului intern brut

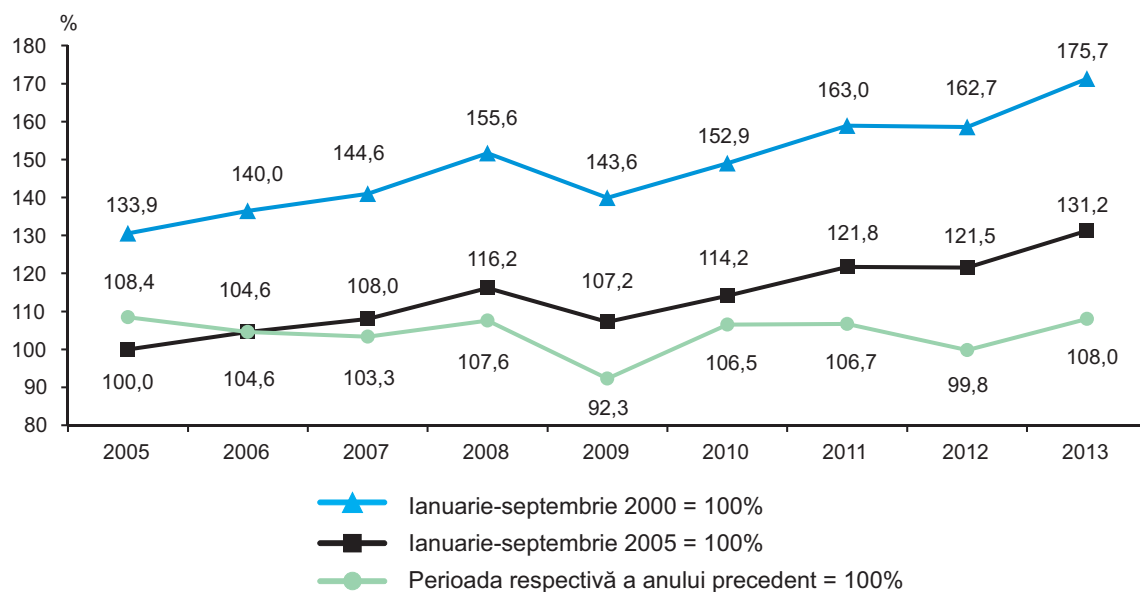
Resurse

Utilizări

Indicii volumului fizic ai produsului intern brut în ianuarie-septembrie

III. PRODUCȚIA BUNURILOR ȘI SERVICIILOR

3.1. Industrie

În anul 2013 întreprinderile industriale de toate formele de proprietate au fabricat producție în valoare de 38066,0 mil. lei (în prețuri curente)*. Indicele volumului producției industriale în raport cu anul 2012 a constituit 106,8%.

Pe termen scurt volumul producției industriale a evoluat în felul următor:

	2012		2013	
	în prețuri curente, mil. lei *	în % față de anul 2011	în prețuri curente, mil. lei *	în % față de anul 2012
Ianuarie	2366,3	97,8	2415,9	97,9
Ianuarie-februarie	4923,0	98,1	4976,5	99,7
Ianuarie-martie	7666,1	97,4	7873,6	101,2
Ianuarie-aprilie	10267,3	97,4	10844,5	106,4
Ianuarie-mai	13149,3	100,1	13628,6	105,9
Ianuarie-iunie	16000,2	100,1	16835,1	105,9
Ianuarie-iulie	18638,5	100,3	19440,9	106,4
Ianuarie-august	21420,8	99,6	22498,9	106,3
Ianuarie-septembrie	24511,2	98,4	25745,4	106,3
Ianuarie-octombrie	28399,8	97,7	29669,0	106,0
Ianuarie-noiembrie	32356,4	97,0	33942,7	106,3
Ianuarie-decembrie	35975,0	96,9	38066,0	106,8

* Datele cuprind valoarea producției fabricate, calculată estimativ pentru întreprinderile cuprinse în cercetare statistică anuală.

Nivelul veniturilor din vânzări, producției fabricate și producției livrate ale întreprinderilor industriale, cuprinse în cercetare statistică lunară, după tipuri de activități se prezintă în tabelul ce urmează:

	2013				
	Venituri din vânzări, mil. lei	Valoarea producției fabricate		Valoarea producției livrate, mil. lei	
		mil. lei (prețuri curente)	în % față de 2012	total	inclusiv pe piața externă
Industria, total	42265,1	32619,9	106,8	31586,5	10926,3
Industria extractivă	668,4	602,9	122,2	575,5	0,6
Industria prelucrătoare	32410,1	28099,3	107,9	27094,2	10925,6
din care:					
Industria alimentară și a băuturilor	16265,1	14577,7	106,3	13673,9	4821,4
producția, prelucrarea și conservarea cărnilor și a produselor din carne	2082,5	2115,5	103,0	2085,0	81,4
prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor	1769,7	1614,8	113,7	1607,0	1352,7
fabricarea uleiurilor și grăsimilor vegetale și animale	717,0	383,4	27,4	431,3	68,8
fabricarea produselor lactate	2339,9	1701,0	108,9	1694,5	128,3
fabricarea produselor de morărit	271,8	201,6	121,8	207,7	14,2
fabricarea pâinii și a produselor de patiserie proaspete	1322,2	1109,0	104,9	1110,6	45,0
fabricarea de cacao, ciocolată și produse zaharoase de cofetărie	531,6	593,7	108,7	585,5	49,0
fabricarea băuturilor alcoolice distilate	1139,8	1012,5	119,6	938,1	727,4
fabricarea vinului	2590,3	2452,3	92,6	2296,5	1747,5
Fabricarea produselor de tutun	489,4	445,1	80,6	461,7	214,8
Fabricarea produselor textile	1433,0	1436,3	101,3	1427,0	1249,5
Fabricarea de articole de îmbrăcăminte, repararea și vopsirea blănelor	1069,8	1033,2	98,1	1022,3	801,6
Producția de piei, de articole din piele și fabricarea încălțămintei	354,1	333,0	97,6	328,9	210,6

	2013				
	Venituri din vânzări, mil. lei	Valoarea producției fabricate		Valoarea producției livrate, mil. lei	
		mil. lei (prețuri curente)	în % față de 2012	total	inclusiv pe piața externă
Prelucrarea lemnului și fabricarea articolelor din lemn	123,6	79,6	90,3	78,3	33,7
Fabricarea hârtiei și cartonului	392,4	228,9	94,7	230,2	27,6
Edituri, poligrafie și reproducerea materialelor informative	506,1	426,1	83,9	422,7	4,2
Industria chimică	1425,6	1005,8	119,0	991,3	258,2
Producția de articole din cauciuc și din material plastic	1304,9	1042,0	98,1	1050,2	395,3
Producția altor produse din minerale nemetalifere	3647,2	2987,0	121,9	2913,6	627,9
Industria metalurgică	377,1	274,6	129,9	275,8	13,5
Fabricarea produselor finite din metal, exclusiv producția de mașini și utilaje	697,7	528,4	95,1	531,0	129,8
Fabricarea de mașini și echipamente	563,6	452,6	88,2	433,0	187,6
Producția de mașini și aparate electrice	660,1	584,5	131,1	582,3	483,3
Producția de aparatură și instrumente medicale, de precizie, optice	592,2	541,7	114,5	548,9	464,1
Producția de mobilier și alte activități industriale	802,2	675,2	102,6	671,0	181,9
producția de mobilier	761,7	635,9	105,0	630,9	159,7
Producția și distribuția de energie electrică și termică	9186,6	3917,7	95,7	3916,8	–
Producția și distribuția energiei electrice	7711,9	3033,0	97,0	3032,1	–
Aprovizionarea cu aburi și apă caldă	1474,6	884,7	92,1	884,7	–

Veniturile din vânzări, realizate de către întreprinderile industriale, cuprinse în cercetare statistică lunară, în anul 2013 s-au cifrat la 42265,1 mil. lei (în anul 2012 – 39767,9 mil. lei).

Ponderea **producției livrate** pe piața externă de către întreprinderile nominalizate în perioada de raport a constituit 34,6% din totalul producției livrate (în anul 2012 – 32,2%) și respectiv pe piața internă – 65,4% (în anul 2012 – 67,8%).

Întreprinderile din *industria extractivă* au obținut producție cu 22,2% mai mult decât în anul 2012.

Situația din sectorul industrial al economiei este determinată preponderent de activitatea întreprinderilor din industria prelucrătoare, cărora în anul 2013 le-au revenit 86,1% din valoarea totală a producției, obținute la întreprinderile cu activități principale de industrie cuprinse în cercetare statistică lunară. Nivelul producției fabricate de către aceste întreprinderi a crescut cu 7,9% față de anul 2012.

Industria alimentară și a băuturilor în ansamblu a înregistrat o creștere a volumului de producție cu 6,3%, în special la următoarele activități: fabricarea produselor de morărit – cu 21,8%; fabricarea băuturilor alcoolice distilate – cu 19,6%; prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor – cu 13,7%; fabricarea produselor lactate – cu 8,9%; fabricarea de cacao, ciocolată și produse zaharoase de cofetărie – cu 8,7%; fabricarea pâinii și a produselor de patiserie proaspete – cu 4,9%; prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne – cu 3,0%.

Majorarea volumului producției industriale a fost motivată de creșteri și în alte activități de industrie, cum ar fi: producția de mașini și aparate electrice – cu 31,1%; industria metalurgică – cu 29,9%; producția altor produse din minerale nemetalifere – cu 21,9%; industria chimică – cu 19,0%; producția de aparatură și instrumente medicale, de precizie, optice – cu 14,5%; producția de mobilier – cu 5,0%; fabricarea produselor textile – cu 1,3% etc.

În același timp s-au înregistrat descreșteri în unele activități ale industriei prelucrătoare, cum ar fi: fabricarea uleiurilor și grăsimilor vegetale și animale – cu 72,6%; fabricarea produselor de tutun – cu 19,4%; fabricarea de mașini și echipamente – cu 11,8%; prelucrarea lemnului și fabricarea articolelor din lemn – cu 9,7%; fabricarea hârtiei și cartonului – cu 5,3%; fabricarea produselor finite din metal, exclusiv producția de mașini și utilaje – cu 4,9%; producția de piei, de articole din piele și fabricarea încălțămintei – cu 2,4%; fabricarea articolelor de îmbrăcăminte, repararea și vopsirea blănelor – cu 1,9%.

Sectorul energetic în perioada de raport a înregistrat o descreștere cu 4,3%, inclusiv la: aprovizionarea cu aburi și apă caldă – cu 7,9%, producția și distribuția energiei electrice – cu 3,0%, ceea ce a motivat declinul indicelui general al producției în sectorul industrial.

Producția principalelor produse industriale în întreprinderile, cuprinse în cercetare statistică lunară, se prezintă în următorul tabel:

	Unitatea de măsură	Decembrie 2013		2013	
		cantitatea	în % față de decembrie 2012	cantitatea	în % față de 2012
Industria extractivă					
pietre calcaroase pentru cioplit sau pentru construcții, alabastru	mii tone	17,8	135,8	253,2	90,7
alte pietre pentru cioplit sau pentru construcții, exclusiv granit sau gresie	- " -	37,3	de 2,6 ori	568,9	138,2
nisip	- " -	66,4	de 4,5 ori	1236,7	108,9
pietriș, prundiș, bolovani și silex	- " -	147,2	de 2,4 ori	2264,8	118,8
Industria alimentară și a băuturilor					
carne, inclusiv subproduse de categoria I	tone	645,3	55,3	7218,5	69,3
carne de pasăre	- " -	1846,3	134,2	15212,3	128,3
mezeluri	- " -	1941,0	124,1	16733,0	108,9
conserve din carne	- " -	78,5	53,1	868,3	59,6
pește afumat, inclusiv fileuri	- " -	214,3	135,8	1709,2	123,9
pește uscat sau sărat, exclusiv afumat și fileu	- " -	510,3	113,9	3247,6	105,4
preparate și conserve de pește	- " -	24,2	42,7	138,2	78,0
sucuri de legume și fructe	mii litri	1992,2	87,6	46821,7	104,9
conserve de legume	tone	346,6	149,7	23227,9	101,4
fructe prelucrate și conservate	- " -	18,3	82,1	10108,5	de 2,3 ori
uleiuri brute nemodificate chimic	- " -	4666,3	39,7	34531,9	38,8
lapte și frișcă cu conținut de grăsimi <6%	- " -	4872,7	115,5	65208,4	104,6
unt	- " -	370,5	178,2	4156,7	110,6
cașcaval și brânză grase	- " -	71,9	84,7	2403,1	115,5
lapte prins, cremă de lapte prins, iaurt, chefir, smântână și alte produse fermentate	- " -	2486,0	114,0	30166,4	103,6
înghețată	mii litri	181,5	53,9	15049,2	108,0
făină	tone	4981,8	97,7	59304,3	120,3
crupe, grișuri și aglomerate	- " -	287,4	154,0	3243,7	154,2
nutrețuri gata pentru hrana animalelor	- " -	8405,3	172,0	72243,0	135,4
pâine proaspătă	- " -	7890,1	93,4	90398,1	97,6
produse de cofetărie făinoase	- " -	2767,5	116,6	29964,8	111,4
produse de cofetărie zaharoase	- " -	1453,4	111,0	12837,4	104,8
paste făinoase, fără umplutură	- " -	517,9	98,6	5681,2	113,0
divin	mii litri 100%				
	alcool	274,1	50,6	3450,8	111,9
rachiuri și lichioruri	- " -	327,0	79,3	3850,4	128,8
vin spumant	mii dal	97,2	74,9	595,5	91,1
vinuri naturale de struguri	- " -	1542,6	95,9	12010,4	95,0
vinuri de Porto, Madeira, Sheary, Tokay și altele	- " -	19,4	31,0	647,9	123,9
ape minerale și gazoase	- " -	640,9	127,8	8740,6	85,8
băuturi nealcoolice	- " -	330,9	98,1	6142,3	90,1
Fabricarea produselor de tutun					
tutun fermentat	tone	355,3	47,0	3498,2	63,4
Fabricarea produselor textile					
articole tricotate	mii buc.	1365,3	89,4	14897,0	83,4
Fabricarea de articole de îmbrăcăminte					
articole de îmbrăcăminte pentru lucru	mii buc.	282,9	76,3	3435,9	79,2
paltoane, impermeabile, canadiene, pelerine, hanorace	- " -	37,8	123,2	452,7	94,3

	Unitatea de măsură	Decembrie 2013		2013	
		cantitatea	în % față de decembrie 2012	cantitatea	în % față de 2012
costume și completuri	mii buc.	7,7	177,0	78,8	83,0
sacouri, jachete și blazere	- " -	57,9	125,6	508,7	95,4
pantaloni lungi și scurți, salopete și șorturi	- " -	127,5	123,9	1152,4	91,2
rochii și sarafane (exclusiv tricotate)	- " -	26,4	23,5	767,2	54,2
fuste și fuste-pantaloni	- " -	54,9	72,0	1217,4	de 3,4 ori
bluze și cămăși pentru femei și fete	- " -	226,9	94,7	1739,8	63,3
Fabricarea de articole de voiaj și de marochinărie					
genți pentru dame	mii buc.	11,5	139,5	117,8	125,9
Fabricarea încălțămintei					
încălțăminte	mii per.	203,9	103,6	2739,5	99,3
Prelucrarea lemnului și fabricarea articolelor din lemn					
cherestea	mii m ³	0,3	100,5	2,2	61,3
blocuri de uși (rame, pervazuri, praguri) din lemn	mii buc.	1,1	de 2,4 ori	6,5	102,0
panouri pentru parchete	mii m ²	0,5	83,2	15,5	155,8
Fabricarea hârtiei și cartonului					
cutii și lăzi din hârtie sau cartoane ondulate	mil. m ²	2,1	73,7	22,8	93,8
ambalaje din hârtie sau carton	tone	324,6	134,6	2688,1	93,5
Edituri, poligrafie și reproducerea materialelor informative					
editarea de cărți, broșuri și imprimate similare	mii buc.	29,2	14,6	2300,3	49,1
caiete	tone	17,7	71,2	718,2	73,8
Industria chimică					
vopsele și lacuri	tone	481,3	de 2,1 ori	12059,5	68,1
Producția de articole din cauciuc și din material plastic					
tuburi și țevi din materiale plastice	tone	54,4	169,9	1745,3	86,4
ferestre, uși, vitralii și cadrele acestora, din material plastic	mii buc.	5,7	104,4	45,8	78,8
Producția altor produse din minerale nemetalifere					
sticlă izolantă cu straturi multiple	mii m ²	46,0	132,2	418,5	115,5
oglinzi din sticlă, înrămate sau nu	- " -	0,8	181,4	6,7	135,0
sticle și flacoane din sticlă	mil. buc.	21,9	98,8	272,5	122,2
amestecuri uscate de ghips	mii tone	3,3	145,3	144,9	84,6
elemente prefabricate pentru construcții din ciment, beton sau piatră artificială	- " -	9,3	166,0	178,1	100,0
Industria metalurgică					
piese turnate din fontă cenușie	tone	83,0	152,1	880,9	93,8
Fabricarea produselor finite din metal, exclusiv producția de mașini și utilaje					
uși, ferestre și cadrele lor, praguri, pervazuri, din metale feroase	buc.	153	191,3	684	75,2
uși, ferestre și cadrele lor, praguri, pervazuri, din aluminiu	- " -	2643	40,2	27533	52,9
alte articole din fier sau oțel, neforjate și neștanțate	tone	70,4	de 2,2 ori	689,2	52,8
Producția și distribuția de energie electrică și termică					
energie electrică	mil. kWh	156,3	95,7	898,9	96,8
energie termică	mii Gcal	405,0	99,1	1978,9	94,9

Producția industrială, fabricată de către întreprinderile cu genul principal de activitate de industrie, cuprinse în cercetare statistică lunară, pe regiuni de dezvoltare în anul 2013 a evoluat în felul următor:

	Valoarea producției fabricate în prețuri curente, mil. lei	Ponderea în total industrie, %	Valoarea producției livrate în prețuri curente, total mil. lei	din care, pe piața externă	
				mil. lei	ponderea în total livrări, %
Industrie – total	32619,9	100,0	31586,5	10926,3	34,6
Mun. Chișinău	19340,1	59,3	19139,4	5353,8	28,0
Nord	5976,0	18,3	5360,8	1824,4	34,0
Centru	5072,4	15,5	5038,5	2345,6	46,5
Sud	1198,6	3,7	1106,9	761,8	68,8
UTA Găgăuzia	1032,8	3,2	940,9	640,7	68,1

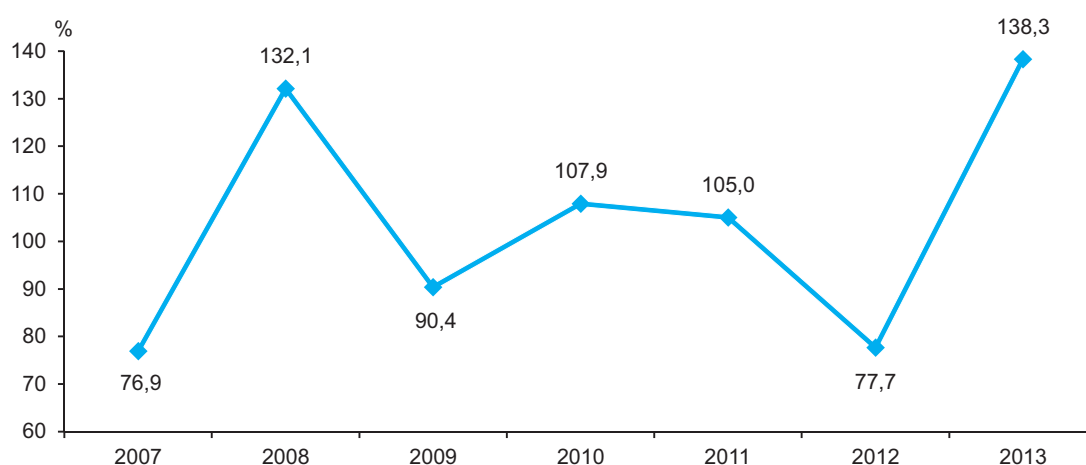
Datele în profil pe regiuni de dezvoltare atestă faptul concentrării activităților industriale în proporție de 59,3% în municipiul Chișinău, 18,3% – în regiunea Nord și 15,5% – în regiunea Centru. Regiunea Sud și UTA Găgăuzia dețin cele mai mici ponderi în totalul producției pe țară, respectiv cu 3,7% și 3,2%.

În cadrul regiunilor de dezvoltare cea mai mare pondere a producției livrate pe piața externă o dețin întreprinderile situate în regiunea de dezvoltare Sud – cu 68,8% și cele situate pe teritoriul UTA Găgăuzia – cu 68,1%, urmate de regiunea de dezvoltare Centru – cu 46,5%.

3.2. Agricultură

Producția globală agricolă în gospodăriile de toate categoriile (întreprinderile agricole, gospodăriile țărănești (de fermier) și gospodăriile populației) în anul 2013, conform estimărilor preliminare, a însumat în prețuri curente 24472 mil. lei, constituind 138,3%, în prețuri comparabile, față de anul 2012. Majorarea producției globale agricole a fost determinată de creșterea accentuată a producției vegetale – cu 61,8%, producția animalieră a crescut cu 0,7%.

Indicii volumului producției agricole în a. 2007-2013, (în % față de anul precedent)

Producția principalelor produse agricole în gospodăriile de toate categoriile se prezintă astfel:

	Producția, mii tone			Producția agricolă în 2013, în % față de 2012 ^{1,2}	Gradul de influență a producției asupra creșterii (+), descreșterii (-) producției agricole globale în 2013 față de 2012 ¹ , %
	2011	2012	2013 ¹		
Total producția agricolă	x	x	x	138,3	38,3
Producția vegetală	x	x	x	161,8	38,0
din care pe principalele tipuri:					
cereale și leguminoase boabe – total ³	2498	1206	2660	de 2,2 ori	22,0
din care: grâu ³	795	495	1007	de 2,0 ori	6,6
porumb pentru boabe	1468	572	1401	de 2,5 ori	13,3
floarea soarelui ³	427	296	499	166,6	7,0

	Producția, mii tone			Producția agricolă în 2013, în % față de 2012 ^{1,2}	Gradul de influență a producției asupra creșterii (+), descreșterii (-) producției agricole globale în 2013 față de 2012 ¹ , %
	2011	2012	2013 ¹		
sfeclă de zahăr ³	589	587	936	159,5	1,1
tutun	5,4	2,9	2,2	76,4	-0,1
soia	79	48	65	134,4	0,5
cartofi	351	182	239	131,5	0,8
legume – total	362	231	292	128,8	1,6
fructe, nuci și pomușoare – total	378	380	416	111,5	0,8
struguri	595	506	612	121,0	2,2
Producția animală	x		x	100,7	0,3
din care pe principalele tipuri:					
vite și păsări (în masă vie)	161	164	166	100,9	0,2
lapte	560	525	527	101,4	0,1
ouă (mil. buc.)	705	622	617	99,2	0,0

¹ Conform estimărilor preliminare

² Reieșind din calculele producției agricole în prețurile comparabile

³ În masă după finisare

Analiza impactului diferitor tipuri de producție asupra ritmului volumului fizic al producției agricole în anul 2013 față de anul 2012 indică, că influența pozitivă mai semnificativă a avut-o creșterea producției de cereale și leguminoase boabe de 2,2 ori, floarea soarelui – cu 66,6%, sfeclă de zahăr – cu 59,5%, cartofi – cu 31,5%, legume – cu 28,8%, struguri – cu 21,0%, care a generat majorarea producției globale agricole, corespunzător, cu 22,0%, cu 7,0%, cu 1,1%, cu 0,8%, cu 1,6% și cu 2,2%.

În anul 2013 ponderea producției vegetale în total producția agricolă a constituit 72% (în anul 2012 – 62%), din care de cereale și leguminoase boabe – 29,0% (18,0%), culturi tehnice – 17,6% (14,5%), cartofi, legume și bostănoase – 8,0% (8,7%), fructe, nuci și pomușoare – 5,4% (6,7%), struguri – 9,1% (10,4%). Producției animale i-a revenit 28% (în anul 2012 – 38%), din care de vite și păsări – 15,7% (21,5%), lapte – 8,1% (11,1%), ouă – 3,0% (4,2%).

Fitotehnie. Recolta anului 2013 se caracterizează prin majorarea considerabilă a producției vegetale, care a fost generată de creșterea roadei medii a culturilor agricole, ca impact a condițiilor climaterice favorabile a acestui an. Așadar, roada anului de raport față de anul precedent se caracterizează prin majorarea volumului cerealelor și leguminoaselor boabe – cu 1454 mii tone sau de 2,2 ori (din ele a grîului – cu 512 mii tone sau de 2,0 ori, porumbului pentru boabe – cu 828 mii tone sau de 2,4 ori), sfeclei de zahăr – cu 349 mii tone (cu 59%), floarei soarelui – cu 203 mii tone (cu 69%), rapiței – cu 37 mii tone (de 7,2 ori), cartofilor – cu 57 mii tone (cu 31%), legumelor – cu 60 mii tone (cu 26%), strugurilor – cu 106 mii tone (cu 21%) și fructelor și pomușoarelor cu 36 mii tone (cu 9%).

Structura recoltei globale a culturilor agricole pe categorii de gospodării în 2013 se prezintă după cum urmează:

	Gospodăriile de toate categoriile	procente		
		din ele:		
		întreprinderile agricole	gospodăriile țărănești (de fermier)	gospodăriile populației
Cereale și leguminoase boabe – total	100	52	29	19
din care:				
cereale și leguminoase				
boabe (exclusiv porumb)	100	72	26	2
porumb pentru boabe	100	34	32	34
Floarea soarelui	100	83	16	1
Sfeclă de zahăr	100	94	6	0,0
Tutun	100	76	20	4
Soia	100	84	16	0,0
Rapiță – total	100	92	8	–
Cartofi	100	15	16	69
Legume	100	15	11	74
Culturi bostănoase alimentare	100	4	45	51
Fructe și pomușoare	100	50	37	13
Struguri	100	27	33	40

În anul 2013, ca și în anii precedenți, întreprinderilor agricole le revine partea principală la producția de sfeclă de zahăr – 94%, rapiță – 92%, soia – 84%, floarea soarelui – 83%, tutun – 76% și cereale și leguminoase pentru boabe (exclusiv porumb) – 72%. Totodată, în gospodăriile populației sunt concentrate 74% din producția de legume, 69% – de cartofi, 51% - de culturi bostănoase și 40% – de struguri.

Roada medie a principalelor culturi agricole în gospodăriile de toate categoriile se caracterizează prin următoarele date:

	chintale la 1 hectar				
	2011	2012	2013	2013 în % față de 2012	2013 în % față de 2011
Cereale și leguminoase pentru boabe – total*	28,1	13,4	28,1	de 2,1 ori	100,0
din care:					
grâu*	26,0	15,8	27,5	174	106
porumb pentru boabe	32,5	12,3	30,8	de 2,5 ori	95
Floarea soarelui*	15,6	10,0	18,2	182	117
Sfeclă de zahăr*	237,3	191,5	339,1	177	143
Tutun	14,2	12,2	14,7	121	104
Soia	13,7	8,5	16,5	194	120
Rapiță – total*	13,0	11,7	16,6	142	128
Cartofi	119,0	74,8	100,7	135	85
Legume de câmp	101,4	69,7	86,1	124	85
Fructe și pomușoare	39,7	39,4	45,8	116	115
Struguri	45,5	38,6	47,3	123	104

* În masă după finisare

Analiza roadei medii la un hectar a principalelor culturi agricole în întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermier)¹ în profil teritorial indică, că cea mai înaltă roadă medie, față de cea pe țară, a fost înregistrată în gospodăriile municipiului Chișinău: de cereale și leguminoase pentru boabe (cu excepția porumbului) – cu 2% (din care de grâu – cu 10%), de cartofi (cu 38%), de fructe și pomușoare (cu 29%). Totodată, în regiunea de dezvoltare Nord a fost înregistrată cea mai înaltă roadă medie la un hectar de porumb pentru boabe (cu 12%) și de floarea soarelui (cu 14%), în regiunea de dezvoltare Sud – de tutun (cu 22%) și legume de câmp (cu 66%), iar în UTA Găgăuzia – de culturi bostănoase (cu 41%) și de struguri (cu 31%).

Sub roada anului 2013 în întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermier)² la un hectar de semănături au fost introduse câte 52,8 kg de fertilizant chimici, recalculați la 100% substanțe nutritive, față de 43,7 kg în anul 2012 (sau cu 21% mai mult). Totodată, s-a mărit și suprafața îngrășată cu 12% față de anul precedent. Introducerea fertilizanților naturali la 1 hectar a constituit 0,05 tone, față de 0,03 tone în anul 2012. Pe parcursul anului 2013 s-au utilizat la 1 hectar de culturi agricole: câte 1,52 kilograme de insecticide, de fungicide – câte 3,10 kilograme, de erbicide – câte 2,19 kilograme, de produse biologice – câte 5,45 kilograme și alte produse de uz fitosanitar – câte 2,53 kilograme (în anul 2012 respectiv câte 1,70; 3,42; 2,45; 1,94 și 2,68 kilograme la 1 hectar).

Întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermier)² în toamna anului 2013 au efectuat aratul de toamnă pe o suprafață de 328 mii ha (cu 5% mai puțin față de toamna anului 2012) și aratul de zăble pe o suprafață de 377 mii ha (la același nivel față de anul 2012). Au fost semănate culturi de toamnă pe suprafața de 328 mii ha (cu 5% mai puțin față de anul precedent).

Zootehnie. În anul 2013, în comparație cu anul precedent, în gospodăriile de toate categoriile producția de creștere a vitelor și păsărilor, conform estimărilor, s-a majorat cu 1,3%, producția de lapte de toate tipurile – cu 0,5%. Totodată, s-a micșorat producția de ouă – cu 0,8%.

Situația în sectorul zootehnic continuă să fie determinată de situația în gospodăriile populației, în care se produce cea mai mare parte a producției animale (producția laptelui – 97,0%, creșterea vitelor și păsărilor – 64,1%, producția de ouă – 59,9%). La 1 ianuarie 2014 ponderea șeptelului de vite în această categorie de gospodării a constituit: de ovine și caprine 97,8% din numărul total de animale, de bovine – 93,6%, de vaci – 96,3%, de porcine – 64,3%.

¹ Cu suprafața terenurilor agricole de 10 ha și peste

² Cu suprafața terenurilor agricole de 50 ha și peste

Efectivul de animale pe principalele tipuri se prezintă astfel:

	La 1 ianuarie 2014 ¹		Ponderea (în % față de total)
	mii capete	în % față de 1 ianuarie 2013	
Bovine – total	191,5	100,1	100
din care:			
întreprinderile agricole ²	12,2	104,6	6,4
gospodăriile populației	179,3	99,9	93,6
din ele vaci – total	133,3	99,2	100
din care:			
întreprinderile agricole ²	4,9	103,1	3,7
gospodăriile populației	128,4	99,0	96,3
Porcine – total	433,8	105,7	100
din care:			
întreprinderile agricole ²	154,7	108,9	35,7
gospodăriile populației	279,1	104,0	64,3
Ovine și caprine – total	852,0	103,4	100
din care:			
întreprinderile agricole ²	19,1	108,3	2,2
gospodăriile populației	832,9	103,3	97,8
Păsări (întreprinderile agricole)²	3494,9	101,4	x

¹ Date prelabile

² Inclusiv gospodăriile țărănești (de fermier) care au la balanță animale

Conform stării la 1 ianuarie 2014, față de 1 ianuarie 2013 în întreprinderile agricole a avut loc majorarea efectivului la toate tipurile de animale. Totodată, în perioada de referință în gospodăriile populației a fost marcată o descreștere nesemnificativă a efectivului de bovine (cu 0,1%), din care vaci – cu 1%.

În întreprinderile agricole, producția (creșterea) de vite și păsări a crescut cu 30%. Majorarea producției (creșterii) vitelor și păsărilor a avut loc datorită majorării producției (creșterii) păsărilor (cu 31%) și porcinelor (cu 30%). Volumul de creștere a vitelor și păsărilor s-a majorat în întreprinderile agricole în regiunile de dezvoltare ale țării: în Centru – cu 41%, Nord – cu 20%, și Sud – cu 9%, totodată, a scăzut în municipiul Chișinău – cu 26% și UTA Găgăuzia – cu 15%.

Vînzarea animalelor și păsărilor pentru sacrificare în întreprinderile agricole a crescut cu 31%. Volumul de vînzare a vitelor și păsărilor s-a majorat în regiunile de dezvoltare: Centru – cu 37%, Nord – cu 33% și Sud – cu 31%, totodată, s-a micșorat în municipiul Chișinău – cu 46% și în UTA Găgăuzia – cu 13%.

În anul 2013, în întreprinderile agricole, păstrarea efectivului de bovine și porcine s-a ameliorat, însă, nivelul mortalității rămîne înalt: la bovine – 2,4% (în anul 2012 – 3,2%) și porcine – 10,2% (12,5%). Totodată, nivelul mortalității ovinelor și caprinelor a crescut și a constituit 5,4% (în anul 2012 – 4,6%).

În pofida creșterii șeptelului mediu anual de vaci cu 2,7% și din cauza reducerii productivității lor cu 3%, volumul producției de lapte s-a micșorat cu 0,2%. Descreșterea producției de lapte de vacă s-a înregistrat în întreprinderile agricole din regiunile de dezvoltare: Nord – cu 14% și UTA Găgăuzia – cu 8%. Totodată, producția de lapte de vacă s-a majorat în municipiul Chișinău cu 58%, Centru – cu 36% și Sud – cu 6%.

În perioada de raport volumul producției de ouă s-a majorat cu 2% în pofida micșorării efectivului mediu anual de găini ouătoare cu 9%.

La sfîrșitul anului de raport în întreprinderile agricole existența nutrețurilor (în unități nutritive), calculat la un cap convențional în vite mari a constituit 6,0 chintale (cu 1% mai puțin față de sfîrșitul anului 2012).

3.3. Investiții în active materiale pe termen lung

În ianuarie-decembrie 2013 investițiile realizate în economia națională au constituit 18461,5 mil. lei (în prețuri curente). Comparativ cu perioada respectivă a anului 2012, acest volum s-a majorat cu 2,3% (în prețuri comparabile).

Investițiile realizate în economia națională pe elemente de structură tehnologică se prezintă astfel:

	Ianuarie-decembrie 2013			Informativ: ianuarie- decembrie 2012 în % față de total
	Realizări, mil. lei	în % față de:		
		ianuarie- decembrie 2012	total	
Investiții în active materiale pe termen lung – total	18461,5	102,3	100,0	100,0
din care:				
lucrări de construcții-montaj	9692,3	101,6	52,5	51,6
utilaje și mașini, mijloace de transport	7870,4	104,0	42,6	43,0
alte cheltuieli	898,8	94,7	4,9	5,4

În ianuarie-decembrie 2013 investițiile concentrate în lucrările de construcții-montaj au însumat 9692,3 mil. lei, fiind în creștere cu 1,6% față de perioada respectivă a anului precedent. Investițiile în utilaje, mașini și mijloace de transport au însumat 7870,4 mil. lei (reprezentând 42,6% din total), fiind în creștere cu 4,0% față de ianuarie-decembrie 2012.

În ianuarie-decembrie 2013 se constată majorarea ponderii la lucrările de construcții-montaj cu 0,9 puncte procentuale, cota-parte a investițiilor în utilaje, mașini și mijloace de transport și în alte cheltuieli în total investiții a scăzut cu 0,4 puncte procentuale, respectiv 0,5 puncte procentuale.

Analiza structurii investiționale pe forme de proprietate a arătat că intensificarea activității investiționale s-a produs, în fond, din contul sectorului privat al economiei naționale.

Agenții economici și persoanele fizice ai sectorului nominalizat au valorificat 8769,2 mil. lei investiții, ceea ce constituie 47,5% din volumul total al investițiilor realizate. Comparativ cu ianuarie-decembrie 2012 acest volum s-a majorat cu 3,4% (în prețuri comparabile).

Întreprinderilor din sectorul public le-au revenit 33,3% din investițiile utilizate în total pe țară, sau 6141,9 mil. lei, fiind în creștere cu 8,9% față de realizările perioadei respective a anului precedent.

Întreprinderilor mixte și celor cu proprietate străină le-au revenit 17,0% din investițiile utilizate în total pe țară, sau cu 3,4 puncte procentuale mai puțin față de realizările pentru ianuarie-decembrie 2012.

Structura investițiilor pe forme de proprietate se prezintă după cum urmează:

	Ianuarie-decembrie 2013			Informativ: ianuarie- decembrie 2012 în % față de total
	Realizări, mil. lei	în % față de:		
		ianuarie- decembrie 2012	total	
Investiții în active materiale pe termen lung – total	18461,5	102,3	100,0	100,0
din care pe forme de proprietate:				
Publică	6141,9	108,9	33,3	31,2
Privată	8769,2	103,4	47,5	47,0
Mixtă (publică și privată), fără participare străină	414,5	162,3	2,2	1,4
Străină	1273,6	94,4	6,9	7,5
A întreprinderilor mixte	1862,2	80,1	10,1	12,9

Pentru realizarea procesului investițional în ianuarie-decembrie 2013 au fost însușite preponderent mijloacele proprii ale agenților economici și populației, constituind 10966,0 mil. lei investiții, cota-parte a cărora a constituit 59,4% din volumul total al mijloacelor utilizate în total pe țară.

În ianuarie-decembrie 2013, pentru asigurarea necesităților investiționale din contul surselor bugetare au fost utilizate 2109,6 mil. lei, sau 11,5% din total investiții, fiind în creștere față de perioada similară a anului 2012 cu 12,4% (în prețuri comparabile).

Ponderea mijloacelor investitorilor străini s-a micșorat cu 0,3 puncte procentuale față de realizările din ianuarie-decembrie 2012, constituind 7,8% în volumul total al investițiilor utilizate.

Structura investițiilor în active materiale pe surse de finanțare se caracterizează prin următoarele date:

	Ianuarie-decembrie 2013			Informativ: ianuarie- decembrie 2012 în % față de total
	Realizări, mil. lei	în % față de:		
		ianuarie- decembrie 2012	total	
Investiții în active materiale pe termen lung – total	18461,5	102,3	100,0	100,0
din care, finanțate din contul:				
bugetului de stat	1360,8	105,1	7,4	7,4
bugetelor unităților administrativ-teritoriale	748,8	128,7	4,1	3,3
mijloacelor proprii ale agenților economici și populației	10966,0	100,0	59,4	59,7
mijloacelor investitorilor străini	1436,7	100,8	7,8	8,1
altor surse	3949,2	104,6	21,3	21,5

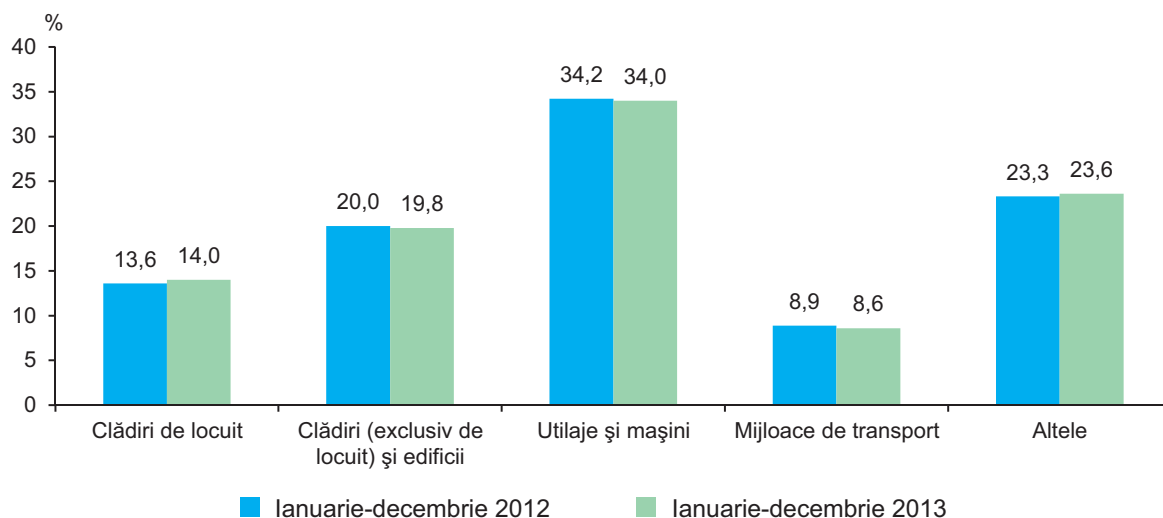
Analiza structurii investițiilor pe tipuri de mijloace fixe arată, că volumul considerabil al investițiilor a revenit valorii utilajelor, mașinilor și mijloacelor de transport, cota-parte a cărora în totalul investițiilor realizate a constituit 42,6% (comparativ cu 43,1% în ianuarie-decembrie 2012).

Ponderea investițiilor utilizate la construcția clădirilor și edificiilor a constituit 33,8% din volumul total al investițiilor însușite (din care 14,0% – clădirilor de locuit și 19,8% – altor clădiri și edificii). Cota-parte a investițiilor la construcția clădirilor de locuit s-a majorat cu 0,4 puncte procentuale față de ianuarie-decembrie 2012, iar la construcția clădirilor (exclusiv de locuit) și edificiilor s-a micșorat cu 0,2 puncte procentuale.

Structura investițiilor în active materiale pe tipuri de mijloace fixe se prezintă astfel:

	Ianuarie-decembrie 2013			Informativ: ianuarie- decembrie 2012 în % față de total
	Realizări, mil. lei	în % față de:		
		ianuarie- decembrie 2012	total	
Investiții în active materiale pe termen lung – total	18461,5	102,3	100,0	100,0
din care:				
clădiri de locuit	2591,9	105,4	14,0	13,6
clădiri (exclusiv de locuit) și edificii	3653,0	101,1	19,8	20,0
utilaje, mașini și mijloace de transport	7870,4	104,0	42,6	43,1
alte	4346,2	103,5	23,6	23,3

Structura investițiilor în active materiale pe termen lung pe tipuri de mijloace fixe

În ianuarie-decembrie 2013 din volumul total al investițiilor în construcția locativă au fost însușite 2591,9 mil. lei sau 14,0% din totalul investițiilor în active materiale și fiind în creștere cu 5,4% față de perioada respectivă a anului precedent.

Construcția de locuințe. În ianuarie-decembrie 2013 au fost date în folosință 5,1 mii apartamente noi cu suprafața totală de 504,5 mii m², ceea ce a constituit 100,4% față de nivelul anului 2012.

Darea în folosință a clădirilor de locuit se prezintă astfel:

	Ianuarie-decembrie 2013				Informativ: ianuarie- decembrie 2012 în % față de total
	Apartamente construite, mii unități	suprafața totală			
		mii m ²	în % față de:		
			ianuarie- decembrie 2012	total	
Total	5,1	504,5	100,4	100,0	100,0
din care de:					
beneficiari individuali	1,6	242,5	89,3	48,1	53,8
din aceștia în:					
mediul urban	0,9	147,2	86,7	60,7	62,5
mediul rural	0,7	95,3	93,6	39,3	37,5

Din contul mijloacelor proprii ale populației în ianuarie-decembrie 2013 au fost date în folosință 1,6 mii case de locuit individuale cu suprafața totală de 242,5 mii m², constituind 48,1% din volumul total al locuințelor date în folosință în total pe țară, fiind în descreștere cu 10,7% față de anul 2012.

Distribuția după mediul de rezidență arată, că din volumul total al caselor de locuit individuale în mediul urban au fost date în folosință 0,9 mii cu suprafața totală de 147,2 mii m² sau 60,7% din total și fiind în descreștere cu 1,8 puncte procentuale față de nivelul înregistrat în anul 2012.

Activitatea în antrepriză. În ianuarie-decembrie 2013 volumul lucrărilor executate de organizațiile cu genul principal de activitate „Construcții” a constituit 6256,1 mil. lei și a constituit 102,8% (în prețuri comparabile) față de nivelul înregistrat în perioada respectivă a anului 2012.

Analiza volumului lucrărilor de construcții executate pe forme de proprietate a arătat că, volumul considerabil de lucrări a fost realizat de către agenții economici cu forma de proprietate privată, care au executat lucrări de construcții în sumă de 5077,7 mil. lei sau 81,2% din volumul total al lucrărilor executate, înregistrând o creștere de 3,4% față de ianuarie-decembrie 2012.

Evoluția și structura lucrărilor de construcții, realizate în antrepriză pe forme de proprietate ale organizațiilor-executante în ianuarie-decembrie 2013 se prezintă astfel:

	Realizări, mil. lei	În % față de:		Informativ: ianuarie- decembrie 2012 în % față de total
		ianuarie- decembrie 2012	total	
Total	6256,1	102,8	100,0	100,0
din care pe forme de proprietate:				
Publică	224,6	103,0	3,6	3,6
Privată	5077,7	103,4	81,2	80,8
Mixtă (publică și privată), fără participare străină	526,8	123,4	8,3	7,0
Străină	341,6	94,5	5,5	5,9
A întreprinderilor mixte (cu participare străină)	85,4	51,0	1,4	2,7

Datele privind lucrările de construcții pe elemente de structură și obiecte de construcții în ianuarie-decembrie 2013 se prezintă după cum urmează:

	Ianuarie-decembrie 2013			Informativ: ianuarie- decembrie 2012 în % față de total
	Realizări, mil. lei	În % față de:		
		ianuarie- decembrie 2012	total	
Volumul lucrărilor de construcții executate – total	6256,1	102,8	100,0	100,0
din care:				
Pe elemente de structură				
construcții noi	3443,9	105,9	55,1	53,4
reparații capitale	1163,9	87,5	18,6	21,9
lucrări de întreținere și reparații curente	1332,5	104,3	21,3	21,0
alte lucrări	315,8	138,9	5,0	3,7

	Ianuarie-decembrie 2013			Informativ: ianuarie- decembrie 2012 în % față de total
	Realizări, mil. lei	În % față de:		
		ianuarie- decembrie 2012	total	
Pe obiecte de construcții				
clădiri rezidențiale	1519,6	93,7	24,3	26,6
clădiri nerezidențiale	1882,2	103,3	30,1	29,9
construcții ingineresti	2538,5	105,2	40,6	39,8

Pe elemente de structură a lucrărilor executate, predomină efectuarea lucrărilor de construcții noi, realizate în volum de 3443,9 mil. lei, ponderea cărora a constituit 55,1% din volumul total al lucrărilor de construcții executate, înregistrând o majorare de 5,9% față de perioada respectivă a anului precedent. Lucrărilor de reparații capitale și curente le-au revenit 2496,4 mil. lei, sau 39,9% din volumul total al lucrărilor de construcții executate.

Pe obiecte de construcții, volumul lucrărilor de construcții s-a majorat la clădirile nerezidențiale și construcții ingineresti cu 3,3%, respectiv 5,2% față de realizările pentru ianuarie-decembrie 2012. La clădiri rezidențiale volumul lucrărilor de construcții a scăzut cu 6,3% față de perioada similară a anului 2012.

3.4. Transporturi

În anul 2013 **întreprinderile de transport feroviar, auto, fluvial și aerian au transportat mărfuri** în volum de 13819,1 mii tone, sau cu 26,5% mai mult față de anul 2012. Majorarea volumelor de mărfuri transportate a fost înregistrată la întreprinderile de transport feroviar (+30,4%), auto (+24,4%) și fluvial (+12,8%), pe când la întreprinderile de transport aerian volumele s-au redus cu 18,4%.

Tendențe similare au fost caracteristice și pentru **parcursul mărfurilor**, realizat de întreprinderile de transport, care în anul 2013 a totalizat 4422,1 mil. tone-km, cu 14,9% mai mare comparativ cu cel înregistrat în anul 2012. Creșterea parcursului mărfurilor s-a marcat la întreprinderile de transport feroviar (+27,9%), fluvial (+12,3%) și auto (+10,6%), totodată la întreprinderile de transport aerian acesta s-a diminuat cu 36,5%.

Volumul de mărfuri transportate și parcursul mărfurilor în anul 2013, pe moduri de transport, se prezintă după cum urmează:

	Mărfuri transportate		Parcursul mărfurilor	
	mii tone	în % față de anul 2012	mil. tone-km	în % față de anul 2012
Întreprinderi de transport – total	13819,1	126,5	4422,1	114,9
din care:				
feroviar	5431,4	130,4	1227,5	127,9
auto ¹	8223,8	124,4	3193,0	110,6
fluvial	162,6	112,8	0,5	112,3
aerian	1,3	81,6	1,1	63,5

În anul 2013 întreprinderile de transport auto¹ au transportat 8223,8 mii tone de mărfuri, cu 24,4% mai mult față de anul precedent.

Volumul de mărfuri transportate cu transportul auto și parcursul mărfurilor în anul 2013, pe regiuni de dezvoltare, se prezintă astfel:

	Mărfuri transportate		Parcursul mărfurilor	
	mii tone	în % față de anul 2012	mil. tone-km	în % față de anul 2012
Întreprinderi de transport auto¹ – total	8223,8	124,4	3193,0	110,6
din care:				
mun. Chișinău	4092,0	122,6	1873,3	110,6
Nord	2181,2	136,9	494,4	108,1
Centru	1583,2	116,0	559,8	118,4
Sud	296,9	115,3	237,3	104,4
UTA Găgăuzia	70,5	119,3	28,2	81,6

Ponderi considerabile în volumul total de mărfuri transportate cu transportul auto revin întreprinderilor din municipiul Chișinău (49,8%), regiunile Nord (26,5%) și Centru (19,3%).

¹ Inclusiv întreprinderile cu alte genuri de activitate, care efectuează transportări auto de mărfuri contra plată și dispun de 10 și mai multe autovehicule de marfă proprii sau închiriate

Cu mijloacele de transport feroviar în anul 2013 au fost transportate 5431,4 mii tone de mărfuri, volum superior celui înregistrat în anul 2012 cu 30,4%. În structura mărfurilor încărcate în vagoane la stațiile de cale ferată din țară ponderi mai mari s-au înregistrat la următoarele grupe de mărfuri: cereale și produse de panificație – 44,1% (în anul 2012 – 20,2%), metale feroase și fier vechi – 15,3% (în anul 2012 – 27,0%), materiale de construcție și ciment – 10,9% (în anul 2012 – 22,5%).

În transportul feroviar s-a redus durata medie de staționare în stațiile tehnice a vagoanelor de marfă în tranzit, de la 41,85 ore în anul 2012 la 38,59 ore în anul 2013, durata medie de rotație a vagoanelor de marfă respectiv – de la 8,12 zile la 7,84 zile, totodată durata medie de staționare a vagoanelor de marfă la operațiile de încărcare-descărcare s-a majorat de la 42,14 ore la 43,19 ore.

În anul 2013, comparativ cu anul 2012 s-au marcat descreșteri la numărul de **pasageri transportați** cu transportul public (-1,4%), pe când **parcursul pasagerilor** a fost în creștere cu 2,2%.

Numărul de pasageri transportați și parcursul pasagerilor în anul 2013, pe moduri de transport public, se prezintă astfel:

	Pasageri transportați		Parcursul pasagerilor	
	mii pasageri	în % față de anul 2012	mil. pasageri-km	în % față de anul 2012
Total	237128,7	98,6	4570,5	102,2
din care :				
transportul feroviar	4092,4	94,3	329,8	95,0
autobuze și microbuze	114717,0	97,1	3000,3	105,8
transportul fluvial	116,4	100,6	0,2	100,6
transportul aerian	655,0	97,3	822,4	94,0
taximetre	3736,1	100,3	75,5	101,3
troleibuze	113811,8	100,3	342,3	100,6

Cu autobuze și microbuze în anul 2013 au fost transportați 114,7 mil. pasageri, cu 2,9% mai puțin decât în anul 2012.

Numărul de pasageri transportați cu autobuze și microbuze și parcursul pasagerilor în anul 2013, pe regiuni de dezvoltare, se prezintă astfel:

	Pasageri transportați		Parcursul pasagerilor	
	mii pasageri	în % față de anul 2012	mil. pasageri-km	în % față de anul 2012
Total	114717,0	97,1	3000,3	105,8
din care:				
Mun. Chișinău	72432,9	96,8	1796,0	105,3
Nord	13386,8	87,3	421,4	107,9
Centru	17827,9	102,0	539,6	107,3
Sud	9060,1	105,9	196,8	109,0
UTA Găgăuzia	2009,3	104,6	46,5	84,2

Ponderi semnificative în numărul total de pasageri transportați cu autobuze și microbuze dețin agenții transportatori din municipiul Chișinău (63,1%), regiunile Centru (15,5%) și Nord (11,7%).

3.5. Comunicații

Servicii de comunicații. În anul 2013, comparativ cu anul 2012, a sporit numărul de expedieri poștale a coletelor (+21,0%), telegramelor (+7,6%), corespondenței (+3,9%), de pensii, subvenții și indemnizații plătite prin intermediul oficiilor poștale (+3,1%). Totodată, s-a diminuat numărul de expedieri a mandatelor bănești poștale și telegrafice (-8,7%), ziarelor și revistelor (-6,1%).

Evoluția volumului de servicii pe tipuri de comunicații se prezintă astfel:

	2013		Informativ: 2012 în % față de 2011
	mii unități	în % față de 2012	
Expedieri poștale (trafic de ieșire):			
ziare și reviste (abonamente și vânzare cu bucată)	19354,8	93,9	94,8
corespondență	50515,6	103,9	108,5
colete	206,4	121,0	98,1
mandate bănești poștale și telegrafice	98,2	91,3	96,6
telegrame	32,7	107,6	95,3

	2013		Informativ: 2012 în % față de 2011
	mii unități	în % față de 2012	
Pensii, subvenții și indemnizații plătite	9305,1	103,1	101,1
Convorbiri telefonice prin rețeaua telefonică fixă:	237562	97,0	112,8
interurbane (naționale)	220812	97,8	116,2
internaționale	16750	87,8	83,9
Conectări telefonice prin rețeaua telefonică fixă, mii ore:	7583,0	91,5	100,4
interurbane (naționale)	6683,5	92,4	102,5
internaționale	899,5	85,5	88,1

Mijloace de telefonie fixă. La 31 decembrie 2013 în rețeaua publică au fost în funcțiune 1114,9 mii posturi telefonice principale, din care 1013,6 mii - la domiciliu.

Numărul posturilor telefonice principale în rețeaua publică se prezintă după cum urmează:

	Existent la 31.12.2013	În % față de 31.12.2012	Informativ: 31.12.2012 în % față de 31.12.2011
Posturi telefonice principale în rețeaua publică – total, mii unități	1114889	99,3	99,6
din care în:			
rețeaua urbană	595434	98,9	99,0
inclusiv la domiciliu	510971	99,1	99,3
rețeaua rurală	519455	99,7	100,3
inclusiv la domiciliu	502615	99,7	100,3

3.6. Turism

3.6.1. FRECVENTAREA STRUCTURILOR DE PRIMIRE TURISTICĂ COLECTIVĂ CU FUNCȚIUNI DE CAZARE

În anul 2013 structurile de cazare turistică colective au fost frecventate de 271,5 mii de turiști, din care 175,9 mii de turiști moldoveni (64,8% din total) și 95,6 mii de turiști străini (35,2%). Comparativ cu anul 2012, s-a majorat numărul de turiști cazați în structurile de primire turistică colective (+1,2%), pe seama creșterii acestuia la cămine pentru vizitatori (+8,9%), hoteluri și moteluri (+6,0%), structuri de întremare (+2,9%) și tabere de vacanță pentru elevi (+1,1%).

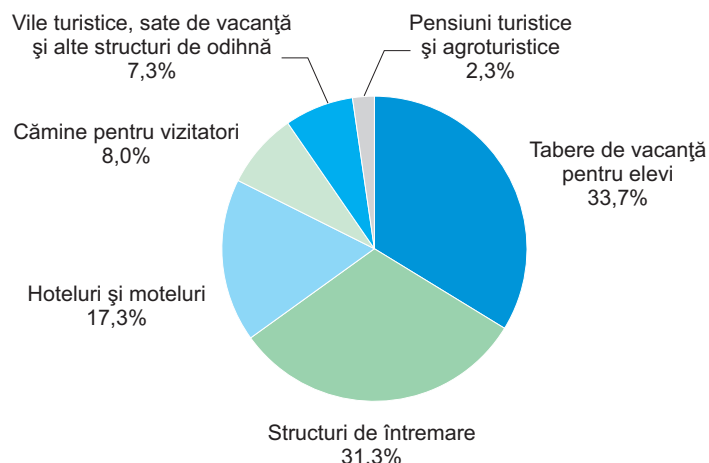
Numărul de turiști cazați la structurile de primire turistică colective se prezintă astfel:

	2013		2013 în % față de 2012	
	turiști	din care, nerezidenți	turiști	din care, nerezidenți
Total	271541	95640	101,2	107,5
din care: Hoteluri și moteluri	126747	84105	106,0	106,6
Pensiuni turistice și agroturistice	11526	4353	99,6	81,9
Cămine pentru vizitatori	14554	1467	108,9	69,4
Structuri de întremare	32045	846	102,9	149,2
Tabere de vacanță pentru elevi	53642	46	101,1	131,4
Vile turistice, sate de vacanță și alte structuri de odihnă	33027	4823	83,6	127,3

Ponderi mai însemnate în numărul total de turiști străini cazați la structurile de primire turistică colective le-au revenit turiștilor din România (22,0%), Federația Rusă (11,5%), Ucraina (9,7%), Germania (6,2%), Italia (5,3%), Statele Unite ale Americii (4,9%), Turcia (4,8%), Polonia (2,8%), Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (2,7%), Franța (2,4%), Israel (1,9%), Bulgaria (1,7%), Austria (1,6%), Belarus (1,5%), Olanda (1,3%) și Suedia (1,1%).

La structurile de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare în anul 2013 au fost înregistrate 1478,8 mii de înnoptări ale turiștilor, cu 1,1% mai mult față de anul 2012. În numărul total de înnoptări înregistrate la structurile de primire turistică colective ponderea cea mai mare o dețin înnoptările cetățenilor moldoveni (85,4%).

**Înnoptări în structurile de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare,
pe tipuri de structuri, în anul 2013 (în % față de total înnoptări)**

În anul 2013 indicele de utilizare netă al capacității de cazare turistică în funcțiune pe total structuri de primire turistică colective a constituit 34,0%, inclusiv la structuri de întremare – 67,8%, la cămine pentru vizitatori – 52,0%, la tabere de vacanță pentru elevi – 46,9%, la hoteluri și moteluri – 17,3%, la vile turistice, sate de vacanță și alte structuri de odihnă – 16,0%, la pensiuni turistice și agroturistice – 15,7%.

3.6.2. TURISMUL ORGANIZAT DE AGENȚIILE DE TURISM ȘI TUROPERATORI

În anul 2013 agențiile de turism și turoperatorii au acordat servicii turistice la 204,9 mii de turiști și excursioniști, cu 5,6% mai mult decât în anul 2012.

Numărul de turiști și excursioniști după scopul vizitelor, se prezintă după cum urmează:

	2013		2013 în % față de 2012	
	turiști și excursioniști	turiști-zile	turiști și excursioniști	turiști-zile
Total	204878	1427074	105,6	96,4
Turism receptor				
<i>(primirea cetățenilor străini în țară) – total</i>	13150	41950	102,8	111,2
din care, în scopuri de:				
odihnă, recreere și agrement	6343	15389	90,3	97,8
afaceri și profesionale	5962	16911	114,9	117,5
tratament	596	8098	102,4	106,7
alte scopuri	249	1552	–	–
Turism emițător (deplasarea rezidenților Republicii Moldova în străinătate) – total	157556	1100706	107,3	99,7
din care, în scopuri de:				
odihnă, recreere și agrement	154310	1075047	108,0	100,3
afaceri și profesionale	1432	6453	104,2	94,8
tratament	1506	16474	91,8	89,4
alte scopuri	308	2732	35,5	39,5
Turism intern (deplasarea rezidenților Republicii Moldova în interiorul țării, în scop turistic)	34172	284418	99,4	83,9

În anul 2013, comparativ cu anul precedent, s-a majorat numărul de turiști și excursioniști participanți la turismul emițător și receptor, respectiv cu 7,3% și 2,8%, pe când la turismul intern numărul acestora s-a diminuat cu 0,6%.

Din cei 13,2 mii de turiști și excursioniști străini, care au vizitat Republica Moldova în anul 2013 și au beneficiat de serviciile agențiilor de turism și turoperatorilor 48,2% au sosit în scopuri de odihnă, recreere și agrement, 45,3% - de afaceri și profesionale, 4,5% - de tratament, 1,9% - alte scopuri.

Prin intermediul agențiilor de turism și turoperatorilor în anul 2013 au plecat în străinătate 157,6 mii de turiști și excursioniști, cu 7,3% mai mult comparativ cu anul 2012. Majoritatea cetățenilor moldoveni (97,9%) au plecat în străinătate în scopuri de odihnă, recreere și agrement.

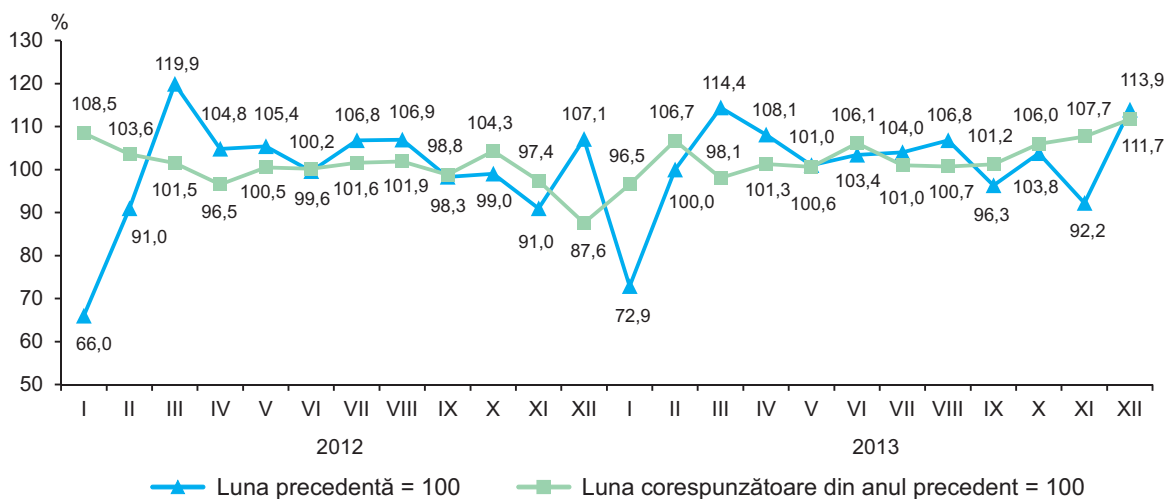
Numărul de turiști și excursioniști străini care au vizitat Republica Moldova și turiști și excursioniști moldoveni care au plecat în străinătate, prin intermediul agențiilor de turism și turoperatorilor, în anul 2013, se prezintă astfel:

	Turiști și excursioniști străini sosiți în țară		Turiști și excursioniști moldoveni plecați în străinătate	
	total	în % față de total	total	în % față de total
TOTAL	13150	100,0	157556	100,0
din care:				
România	2307	17,5	14175	9,0
Federația Rusă	1604	12,2	429	0,3
Ucraina	1042	7,9	9139	5,8
Polonia	823	6,3	296	0,2
Germania	798	6,1	343	0,2
Italia	593	4,5	1498	1,0
Statele Unite ale Americii	579	4,4	65	0,0
Turcia	557	4,2	57655	36,6
Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord	503	3,8	110	0,1
Franța	364	2,8	683	0,4
Olanda	336	2,6	53	0,0
Austria	308	2,3	942	0,6
Suedia	276	2,1	17	0,0
Japonia	265	2,0	6	0,0
Montenegro	251	1,9	194	0,1
Bulgaria	246	1,9	52812	33,5
Elveția	240	1,8	71	0,1
Israel	147	1,1	168	0,1
Grecia	100	0,9	8540	5,4
Egipt	1	0,0	2546	1,6
Emiratele Arabe Unite	4	0,0	1860	1,2
Alte țări	1806	13,7	5954	3,8

3.7. Cifra de afaceri în comerț și servicii

În luna decembrie 2013 **volumul cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de comerț cu amănuntul** a înregistrat o creștere de 13,9% (în prețuri comparabile) față de luna precedentă și de 11,7% comparativ cu luna decembrie 2012.

Evoluția lunară a indicilor volumului cifrei de afaceri pentru comerțul cu amănuntul

În anul 2013 **volumul cifrei de afaceri în comerțul cu amănuntul** s-a majorat cu 3,1% (în prețuri comparabile) față de anul precedent.

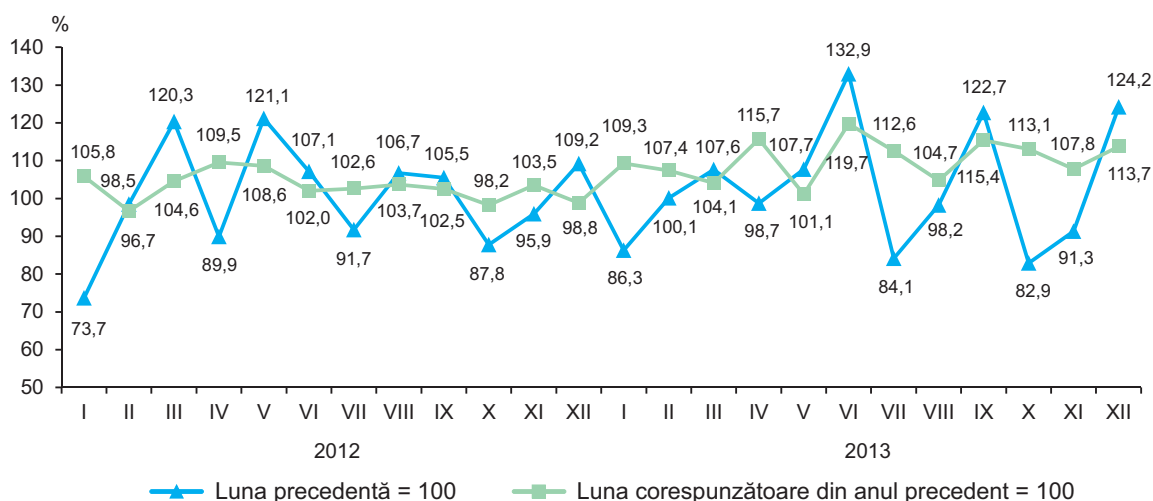
Indicii volumului cifrei de afaceri pentru comerțul cu amănuntul și serviciile de piață prestate populației, conform CAEM Rev.1.1.

Activitate economică	Decembrie 2013 în % față de:		2013 în % față de 2012 ¹
	noiembrie 2013 ¹	decembrie 2012 ¹	
Comerț cu amănuntul	113,9	111,7	103,1
Servicii de piață prestate populației	124,2	113,7	110,7

¹ În prețuri comparabile

În luna decembrie 2013 **volumul cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piață prestate populației** a fost în creștere cu 24,2% (în prețuri comparabile) față de luna precedentă și cu 13,7% comparativ cu luna decembrie 2012.

Evoluția lunară a indicilor volumului cifrei de afaceri pentru serviciile de piață prestate populației

În anul 2013 **volumul cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piață prestate populației** s-a majorat cu 10,7% (în prețuri comparabile) comparativ cu anul 2012.

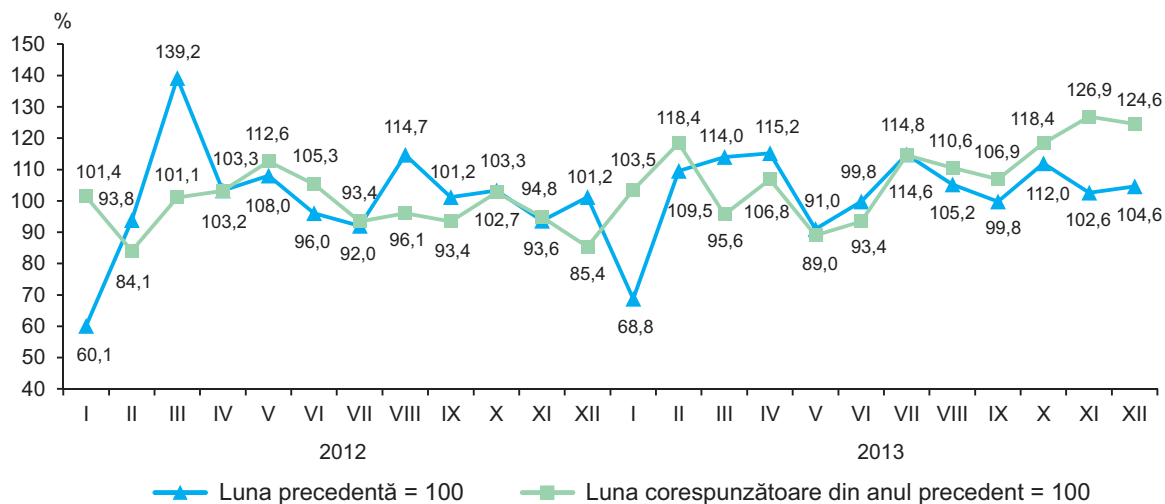
Indicii valorici ai cifrei de afaceri pentru comerțul cu ridicata și serviciile de piață prestate în special întreprinderilor, conform CAEM Rev.1.1.

Activitate economică	Decembrie 2013 în % față de:		2013 în % față de 2012 ²
	noiembrie 2013 ²	decembrie 2012 ²	
Comerț cu ridicata	104,6	124,6	109,1
Servicii de piață prestate în special întreprinderilor	109,7	106,9	106,9

² În prețuri curente

În luna decembrie 2013 **valoarea cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de comerț cu ridicata** a înregistrat o creștere de 4,6% (în prețuri curente) față de luna precedentă și de 24,6% comparativ cu luna decembrie 2012.

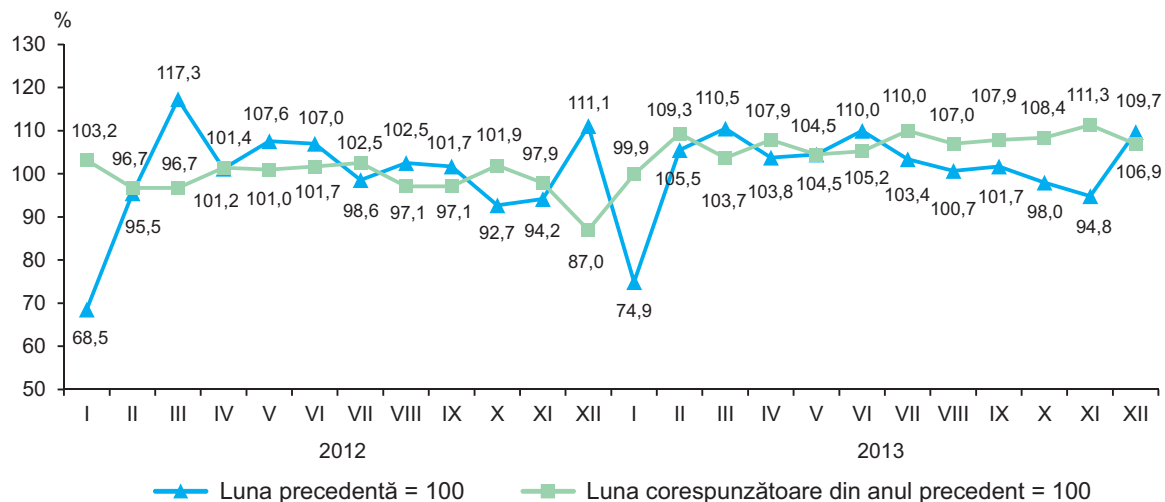
*Evoluția lunară a indicilor valorici ai cifrei de afaceri
pentru comerțul cu ridicata*

În anul 2013 **valoarea cifrei de afaceri în comerțul cu ridicata** s-a majorat cu 9,1% (în prețuri curente) comparativ cu anul anterior.

În luna decembrie 2013 **valoarea cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piață prestate, în special, întreprinderilor** a înregistrat o creștere de 9,7% (în prețuri curente) față de luna precedentă și de 6,9% comparativ cu luna decembrie 2012.

*Evoluția lunară a indicilor valorici ai cifrei de afaceri
pentru serviciile de piață prestate întreprinderilor*

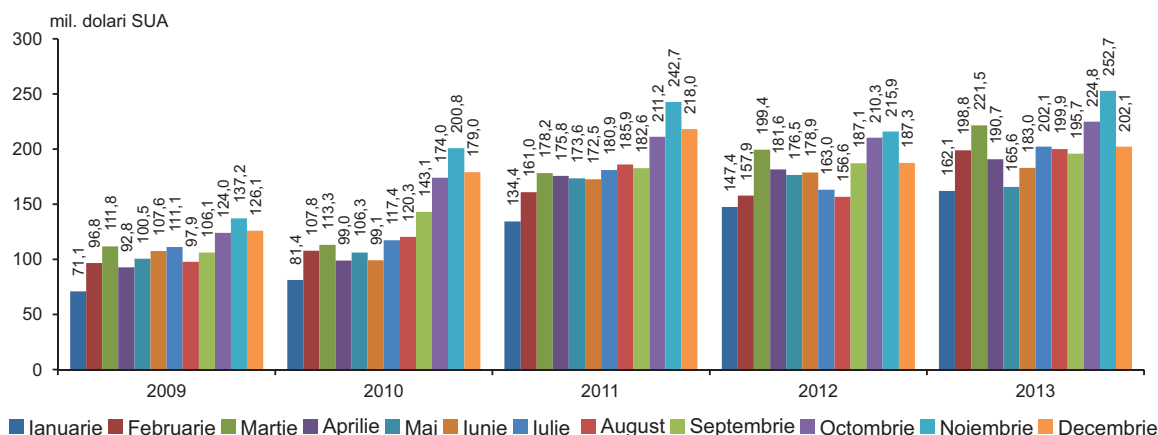

În anul 2013 **valoarea cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piață prestate, în special, întreprinderilor** s-a majorat cu 6,9% (în prețuri curente) față de anul precedent.

3.8. Comerț exterior

Exporturile de mărfuri realizate în luna decembrie 2013 s-au cifrat la 202,1 mil. dolari SUA, cu 20,0% mai puțin față de luna precedentă și cu 7,9% mai mult comparativ cu luna decembrie 2012.

Evoluția lunară a exporturilor

În anul 2013 **exporturile de mărfuri** au totalizat 2399,0 mil. dolari SUA, volum superior celui realizat în anul precedent cu 11,0%.

Exporturile de mărfuri autohtone au constituit 1617,3 mil. dolari SUA (67,4% din total exporturi), înregistrând o creștere de 16,4% față de anul 2012, care a contribuit la sporirea exporturilor cu 10,5%.

Reexporturile de mărfuri au avut o valoare de 781,7 mil. dolari SUA, care echivalează cu o cotă de 32,6% în total exporturi. Comparativ cu anul 2012 reexporturile de mărfuri s-au majorat cu 1,2%.

	2013		Structura, %		Gradul de influență a grupelor de țări la creșterea (+), scăderea (-) exporturilor și importurilor, %	
	mil. dolari SUA	în % față de 2012	2012	2013	2012	2013
EXPORT – total	2399,0	111,0	100,0	100,0	-2,5	11,0
din care:						
țările Uniunii Europene (UE-28)	1140,9	112,5	46,9	47,6	-3,1	5,9
țările CSI	924,0	99,6	42,9	38,5	0,4	-0,2
alte țări	334,1	152,0	10,2	13,9	0,2	5,3
IMPORT – total	5492,7	105,4	100,0	100,0	0,4	5,4
din care:						
țările Uniunii Europene (UE-28)	2472,8	106,6	44,5	45,0	1,2	2,9
țările CSI	1671,9	103,0	31,2	30,4	-1,7	1,0
alte țări	1348,0	106,2	24,3	24,6	0,9	1,5
BALANȚA COMERCIALĂ – total	-3093,7	101,4	100,0	100,0	x	x
din care:						
țările Uniunii Europene (UE-28)	-1331,9	101,9	42,8	43,0	x	x
țările CSI	-747,9	107,5	22,8	24,2	x	x
alte țări	-1013,9	96,7	34,4	32,8	x	x

Exporturile de mărfuri destinate **țărilor Uniunii Europene** (UE-28) au însumat 1140,9 mil. dolari SUA (cu 12,5% mai mult față de anul 2012), deținând o cotă de 47,6% în total exporturi (46,9% în anul 2012).

Țările CSI au fost prezente în **exporturile** Moldovei cu o pondere de 38,5% (în anul 2012 – 42,9%), ce corespunde unei valori de 924,0 mil. dolari SUA. Exporturile de mărfuri către aceste țări s-au micșorat cu 0,4%, comparativ cu anul 2012.

Primele 31 de țări-partenere în derularea exporturilor, care dețineau 97,4% din volumul total, au fost:

	2013		Ponderea, %		Gradul de influență a țărilor la creșterea (+), scăderea (-) exporturilor, %	
	mil. dolari SUA	în % față de 2012	2012	2013	2012	2013
EXPORT – total	2399,0	111,0	100,0	100,0	-2,5	11,0
din care:						
Federația Rusă	632,0	96,5	30,3	26,3	1,3	-1,1
România	413,1	115,8	16,5	17,2	-0,9	2,6
Italia	185,3	91,6	9,4	7,7	-0,6	-0,8
Ucraina	141,1	115,3	5,7	5,9	-1,4	0,9
Turcia	127,1	de 2,3 ori	2,6	5,3	-0,8	3,3
Germania	113,1	161,2	3,2	4,7	-1,6	2,0
Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord	105,6	125,9	3,9	4,4	-0,8	1,0
Belarus	90,3	111,9	3,7	3,8	0,2	0,4
Polonia	85,3	115,1	3,4	3,6	-0,5	0,5
Elveția	47,8	de 9,3 ori	0,2	2,0	-0,1	2,0
Kazahstan	39,2	78,0	2,3	1,6	0,2	-0,5
Franța	35,5	117,6	1,4	1,5	0,3	0,2
Bulgaria	32,9	97,2	1,6	1,4	0,0	0,0
Noua Zeelandă	32,5	121,4	1,2	1,4	1,0	0,3
Georgia	28,0	152,4	0,9	1,2	0,2	0,4
Republica Cehă	25,6	151,6	0,8	1,1	0,3	0,4
Grecia	25,3	189,7	0,6	1,1	-0,5	0,6
Statele Unite ale Americii	25,3	84,3	1,4	1,1	0,2	-0,2
Austria	20,3	113,1	0,8	0,8	0,2	0,1
Olanda	15,8	94,8	0,8	0,7	0,0	0,0
Ungaria	15,7	54,7	1,3	0,7	0,2	-0,6
Lituania	15,3	102,5	0,7	0,6	-0,2	0,0
Irak	13,3	58,7	1,1	0,6	0,6	-0,4
Spania	10,9	72,8	0,7	0,5	0,6	-0,2
Cipru	8,8	195,4	0,2	0,4	0,1	0,2
Belgia	8,3	87,1	0,4	0,3	0,0	-0,1
Slovacia	7,8	133,7	0,3	0,3	0,0	0,1
Uzbekistan	7,6	92,8	0,4	0,3	0,1	0,0
Belize	6,8	86,9	0,4	0,3	-0,6	0,0
China	6,5	78,8	0,4	0,3	0,2	-0,1
Azerbaidjan	6,5	120,5	0,2	0,3	0,0	0,1

Analiza evoluției exporturilor pe țări în anul 2013, comparativ cu anul precedent relevă, că majorarea livrărilor către Turcia (de 2,3 ori), România (+15,8%), Germania (+61,2%), Elveția (de 9,3 ori), Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (+25,9%), Ucraina (+15,3%), Grecia (+89,7%), Polonia (+15,1%), Belarus (+11,9%), Georgia (+52,4%), Republica Cehă (+51,6%), Noua Zeelandă (+21,4%), Franța (+17,6%), Cipru (+95,4%), Austria (+13,1%), Slovacia (+33,7%) și Azerbaidjan (+20,5%) a contribuit la creșterea pe total exporturi cu 15,1%.

Totodată, s-au diminuat exporturile către Federația Rusă (-3,5%), Italia (-8,4%), Ungaria (-45,3%), Kazahstan (-22,0%), Irak (-41,3%), Statele Unite ale Americii (-15,7%), Spania (-27,2%), Belgia (-12,9%) și China (-21,2%), atenuînd astfel creșterea pe total exporturi cu 4,0%.

Exporturile de mărfuri structurate conform Clasificării Standard de Comerț Internațional se prezintă astfel:

	2013		Structura, %		Gradul de influență a grupelor de mărfuri la creșterea (+), scăderea (-) exporturilor, %	
	mil. dolari SUA	în % față de 2012	2012	2013	2012	2013
EXPORT – total	2399,0	111,0	100,0	100,0	-2,5	11,0
din care:						
Produse alimentare și animale vii	523,3	119,5	20,2	21,8	-0,4	4,0
Animale vii	7,2	82,3	0,4	0,3	0,0	-0,1
Carne și preparate din carne	18,8	86,7	1,0	0,8	0,0	-0,1
Produse lactate și ouă de păsări	15,0	153,9	0,5	0,6	-0,1	0,2
Cereale și preparate pe bază de cereale	139,0	de 2,7 ori	2,4	5,8	-1,5	4,0
Legume și fructe	292,5	104,5	12,9	12,2	0,0	0,6
Zahăr, preparate pe bază de zahăr; miere	33,6	89,9	1,7	1,4	1,0	-0,2
Cafea, ceai, cacao, condimente și înlocuitori ai acestora	4,9	130,7	0,2	0,2	0,0	0,1
Hrană destinată animalelor (exclusiv cereale nemăcinate)	9,8	45,3	1,0	0,4	0,2	-0,5
Produse și preparate alimentare diverse	2,5	78,0	0,1	0,1	0,0	0,0
Băuturi și tutun	251,6	101,1	11,5	10,5	1,8	0,1
Băuturi (alcoolice și nealcoolice)	230,7	107,4	9,9	9,6	1,5	0,7
Tutun brut și prelucrat	20,9	61,1	1,6	0,9	0,3	-0,6
Materiale brute necomestibile, exclusiv combustibili	252,8	152,3	7,7	10,6	-5,4	4,0
Piei crude, piei tăbăcite și blănuri brute	5,6	108,9	0,2	0,3	0,0	0,0
Semințe și fructe oleaginoase	165,6	167,6	4,6	6,9	-3,7	3,1
Cauciuc brut (inclusiv cauciuc sintetic și regenerat)	6,6	103,3	0,3	0,3	0,0	0,0
Lemn și plută	0,7	69,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Pastă de hîrtie și deșeuri de hîrtie	1,7	111,9	0,1	0,1	0,0	0,0
Fibre textile (cu excepția lînii în fuior și a lînii pieptănate) și deșeurile lor (neprelucrate în fire sau țesături)	1,6	104,4	0,1	0,1	-0,1	0,0
Îngrășăminte naturale și minerale naturale (exclusiv cărbune, petrol și pietre prețioase)	12,8	76,9	0,8	0,5	0,2	-0,2
Minereuri metalifere și deșeuri de metale	55,1	176,2	1,4	2,3	-1,8	1,1
Alte materii brute de origine animală sau vegetală	3,1	83,1	0,2	0,1	0,0	0,0
Combustibili minerali, lubrifianți și materiale derivate	26,9	173,4	0,7	1,1	-0,4	0,5
Petrol, produse petroliere și produse înrudite	18,5	de 2,0 ori	0,4	0,8	-0,7	0,4
Gaz și produse industriale obținute din gaz	8,4	131,2	0,3	0,3	0,3	0,1
Uleiuri, grăsimi și ceruri de origine animală sau vegetală	44,0	49,0	4,2	1,8	0,5	-2,1
Grăsimi și uleiuri vegetale fixate, brute, rafinate sau fracționate	44,0	49,1	4,2	1,8	0,5	-2,1
Produse chimice și produse derivate nespecificate în altă parte	176,4	112,6	7,2	7,4	1,5	0,9
Produse chimice organice	1,1	93,9	0,1	0,0	0,0	0,0

	2013		Structura, %		Gradul de influență a grupelor de mărfuri la creșterea (+), scăderea (-) exporturilor, %	
	mil. dolari SUA	în % față de 2012	2012	2013	2012	2013
Produse tanante sau colorante	2,0	105,1	0,1	0,1	0,0	0,0
Produse medicinale și farmaceutice	113,3	120,3	4,3	4,7	0,8	0,9
Uleiuri esențiale, rezinoide și substanțe parfumate, preparate pentru toaletă, produse pentru înfrumusețare	44,8	95,6	2,2	1,9	0,8	-0,1
Materiale plastice sub forme primare	4,5	100,7	0,2	0,2	-0,1	0,0
Materiale plastice prelucrate	8,9	133,2	0,3	0,4	0,0	0,1
Alte materiale și produse chimice	1,6	132,1	0,0	0,1	0,0	0,0
Mărfuri manufacturate, clasificate mai ales după materia primă	247,3	113,4	10,1	10,3	0,2	1,4
Piele, altă piele și blană prelucrate	2,7	89,1	0,2	0,1	0,0	0,0
Cauciuc prelucrat	15,6	82,3	0,9	0,6	0,0	-0,2
Articole din lemn (exclusiv mobilă)	8,8	78,7	0,5	0,4	0,1	-0,1
Hârtie, carton și articole din pastă de celuloză, din hârtie sau din carton	19,8	146,0	0,6	0,8	-0,2	0,3
Fire, țesături, articole textile necuprinse în altă parte și produse conexe	78,8	85,3	4,3	3,3	0,6	-0,6
Articole din minerale nemetalice	54,2	142,0	1,8	2,2	-0,3	0,7
Fier și oțel	8,8	92,0	0,4	0,4	0,0	0,0
Metale neferoase	4,2	165,3	0,1	0,2	0,1	0,1
Articole prelucrate din metal	54,4	189,2	1,3	2,3	-0,1	1,2
Mașini și echipamente pentru transport	364,7	107,6	15,7	15,2	0,5	1,2
Mașini generatoare de putere și echipamentele lor	8,8	97,9	0,4	0,4	-0,1	0,0
Mașini și aparate specializate pentru industriile specifice	14,5	72,3	0,9	0,6	-0,4	-0,2
Mașini și aparate pentru prelucrarea metalelor	3,8	96,7	0,2	0,2	-0,1	0,0
Mașini și aparate industriale cu aplicații generale; părți și piese detașate ale acestor mașini	46,0	101,8	2,1	1,9	-0,6	0,0
Mașini și aparate de birou sau pentru prelucrarea automată a datelor	1,0	98,5	0,1	0,0	0,0	0,0
Aparate și echipamente de telecomunicații și pentru înregistrarea și reproducerea sunetului și imaginii	3,1	68,1	0,2	0,1	-0,3	-0,1
Mașini și aparate electrice și părți ale acestora (inclusiv echivalente neelectrice ale mașinilor și aparatelor de uz casnic)	238,7	123,7	8,9	9,9	1,3	2,1
Vehicule rutiere (inclusiv vehicule cu pernă de aer)	40,3	91,0	2,1	1,7	0,3	-0,2
Alte echipamente de transport	8,5	47,7	0,8	0,4	0,4	-0,4
Articole manufacturate diverse	511,4	104,8	22,6	21,3	-0,7	1,1
Construcții prefabricate; alte instalații și accesorii pentru instalații sanitare, de încălzire și de iluminat	7,6	87,8	0,4	0,3	0,0	0,0
Mobilă și părțile ei	105,9	115,6	4,2	4,4	0,4	0,7
Articole de voiaj; sacoșe și similare	20,1	110,1	0,9	0,8	-0,1	0,1

	2013		Structura, %		Gradul de influență a grupelor de mărfuri la creșterea (+), scăderea (-) exporturilor, %	
	mil. dolari SUA	în % față de 2012	2012	2013	2012	2013
Îmbrăcăminte și accesorii	260,5	102,4	11,8	10,9	-1,1	0,3
Încălțăminte	35,7	89,9	1,8	1,5	-0,4	-0,2
Instrumente și aparate profesionale, științifice și de control	38,2	121,6	1,5	1,6	0,4	0,3
Aparate fotografice, echipamente și furnituri de optică; ceasuri și orologii	1,4	177,5	0,0	0,1	0,0	0,0
Alte articole diverse	42,0	97,2	2,0	1,7	0,1	-0,1

Structura exporturilor de mărfuri, conform Clasificării Standard de Comerț Internațional, indică o continuă creștere a activităților tradiționale pentru economia țării noastre.

Exporturile de produse alimentare și animale vii s-au situat pe primul loc, cu o pondere de 21,8% în totalul valoric al exporturilor. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri ponderi importante au avut exporturile de legume și fructe (55,9% din total secțiune și 12,2% din total exporturi), cereale și preparate pe bază de cereale (26,6% din total secțiune și 5,8% din total exporturi), zahăr, preparate pe bază de zahăr; miere (6,4% din total secțiune și 1,4% din total exporturi), carne și preparate din carne (3,6% din total secțiune și 0,8% din total exporturi), produse lactate și ouă de păsări (2,9% din total secțiune și 0,6% din total exporturi), hrană destinată animalelor (1,9% din total secțiune și 0,4% din total exporturi), animale vii (1,4% din total secțiune și 0,3% din total exporturi), cafea, ceai, cacao, condimente și înlocuitori ai acestora (0,9% din total secțiune și 0,2% din total exporturi).

Exporturile de articole manufacturate diverse s-au situat pe locul doi, reprezentând 21,3% în total exporturi. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri ponderi însemnate au deținut exporturile de îmbrăcăminte și accesorii (50,9% din total secțiune și 10,9% din total exporturi), mobilă și părțile ei (20,7% din total secțiune și 4,4% din total exporturi), instrumente și aparate profesionale, științifice și de control (7,5% din total secțiune și 1,6% din total exporturi), încălțăminte (7,0% din total secțiune și 1,5% din total exporturi), articole de voiaj; sacoșe și similare (3,9% din total secțiune și 0,8% din total exporturi).

Exporturile de mașini și echipamente pentru transport s-au clasat pe locul trei, deținând o cotă de 15,2% în total exporturi. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri ponderi însemnate au avut exporturile de mașini și aparate electrice (65,4% din total secțiune și 9,9% din total exporturi), mașini și aparate industriale cu aplicații generale (12,6% din total secțiune și 1,9% din total exporturi), vehicule rutiere (11,0% din total secțiune și 1,7% din total exporturi), mașini și aparate specializate pentru industriile specifice (4,0% din total secțiune și 0,6% din total exporturi), mașini generatoare de putere și echipamentele lor (2,4% din total secțiune și 0,4% din total exporturi), mașini și aparate pentru prelucrarea metalelor (1,0% din total secțiune și 0,2% din total exporturi), aparate și echipamente de telecomunicații și pentru înregistrarea și reproducerea sunetului și imaginii (0,8% din total secțiune și 0,1% din total exporturi).

Exporturile de materiale brute necomestibile, exclusiv combustibili, s-au situat pe locul patru cu o pondere de 10,6% în total exporturi. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri ponderi semnificative au deținut exporturile de semințe și fructe oleaginoase (65,5% din total secțiune și 6,9% din total exporturi), minereuri metalifere și deșeuri din metale (21,8% din total secțiune și 2,3% din total exporturi), îngrășăminte naturale și minerale naturale (5,1% din total secțiune și 0,5% din total exporturi), cauciuc brut (2,6% din total secțiune și 0,3% din total exporturi), piei crude, piei tăbăcite și blănuri brute (2,2% din total secțiune și 0,3% din total exporturi).

Exporturile de băuturi și tutun s-au clasat pe locul cinci, reprezentând 10,5% în total exporturi. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri preponderente rămân a fi exporturile de băuturi alcoolice și nealcoolice (91,7% din total secțiune și 9,6% din total exporturi), tutun brut și prelucrat (8,3% din total secțiune și 0,9% din total exporturi).

Exporturile de mărfuri manufacturate, clasificate mai ales după materia primă s-au plasat pe locul șase, deținând o cotă de 10,3% în total exporturi. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri ponderi importante au avut exporturile de fire, țesături și articole textile (31,9% din total secțiune și 3,3% din total exporturi), articole prelucrate din metal (22,0% din total secțiune și 2,3% din total exporturi), articole din minerale nemetalice (21,9% din total secțiune și 2,2% din total exporturi), hârtie, carton și articole din pastă de celuloză, din hârtie sau din carton (8,0% din total secțiune și 0,8% din total exporturi), cauciuc prelucrat (6,3% din total secțiune și 0,6% din total exporturi), fier și oțel (3,5% din total secțiune și 0,4% din total exporturi), articole din lemn, exclusiv mobilă (3,5% din total secțiune și 0,4% din total exporturi). Cea mai mare parte din exportul de articole prelucrate din metal (51,9%) au constituit reexporturile de ornamente, decorațiuni, îmbinări metalice, articole de feronerie pentru construcție, mobilă și autovehicule.

Exporturile de produse chimice și produse derivate s-au situat pe locul șapte, reprezentând 7,4% în total exporturi. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri ponderi însemnate au avut exporturile de produse medicinale și farmaceutice (64,2% din total secțiune și 4,7% din total exporturi), uleiuri esențiale, rezinoide și substanțe parfumate, preparate pentru toaletă, produse pentru înfrumusețare (25,4% din total secțiune și 1,9% din total exporturi), materiale plastice prelucrate (5,0% din total secțiune și 0,4% din total exporturi), materiale plastice sub forme primare (2,5% din total secțiune și 0,2% din total exporturi). Cea mai mare parte (83,3%) din produsele medicinale și farmaceutice exportate au constituit reexporturile.

În continuare urmează secțiunea „Uleiuri, grăsimi și ceruri de origine animală sau vegetală”, cu o pondere de 1,8% în total exporturi.

În anul 2013, comparativ cu anul 2012 s-au marcat creșteri substanțiale la exporturile de cereale și preparate pe bază de cereale (de 2,7 ori), semințe și fructe oleaginoase (+67,6%), mașini și aparate electrice (+23,7%), articole prelucrate din metal (+89,2%), minereuri metalifere și deșeuri de metale (+76,2%), produse medicinale și farmaceutice (+20,3%), băuturi alcoolice și nealcoolice (+7,4%), mobilă și părțile ei (+15,6%), articole din minerale nemetalice (+42,0%), legume și fructe (+4,5%), petrol, produse petroliere și produse înrudite (de 2,0 ori), îmbrăcăminte și accesorii (+2,4%), instrumente și aparate profesionale, științifice și de control (+21,6%), hârtie, carton și articole din pastă de celuloză, din hârtie sau din carton (+46,0%), produse lactate și ouă de păsări (+53,9%), articole de voiaj; sacoșe și similare (+10,1%), materiale plastice prelucrate (+33,2%), gaz și produse industriale obținute din gaz (+31,2%), cafea, ceai, cacao, condimente și înlocuitori ai acestora (+30,7%), metale neferoase (+65,3%), care au favorizat creșterea pe total exporturi cu 17,1%.

Totodată, s-au micșorat exporturile de grăsimi și uleiuri vegetale fixate, brute, rafinate sau fracționate (-50,9%), fire, țesături și articole textile (-14,7%), tutun brut și prelucrat (-38,9%), hrană destinată animalelor (-54,7%), vehicule rutiere (-9,0%), încălțăminte (-10,1%), zahăr, preparate pe bază de zahăr; miere (-10,1%), cauciuc prelucrat (-17,7%), mașini și aparate specializate pentru industriile specifice (-27,7%), îngrășăminte naturale și minerale naturale (-23,1%), uleiuri esențiale, rezinoide și substanțe parfumate, preparate pentru toaletă, produse pentru înfrumusețare (-4,4%), carne și preparate din carne (-13,3%), articole din lemn, exclusiv mobilă (-21,3%), animale vii (-17,7%), aparate și echipamente de telecomunicații și pentru înregistrarea și reproducerea sunetului și imaginii (-31,9%), atenuând astfel creșterea pe total exporturi cu 5,5%.

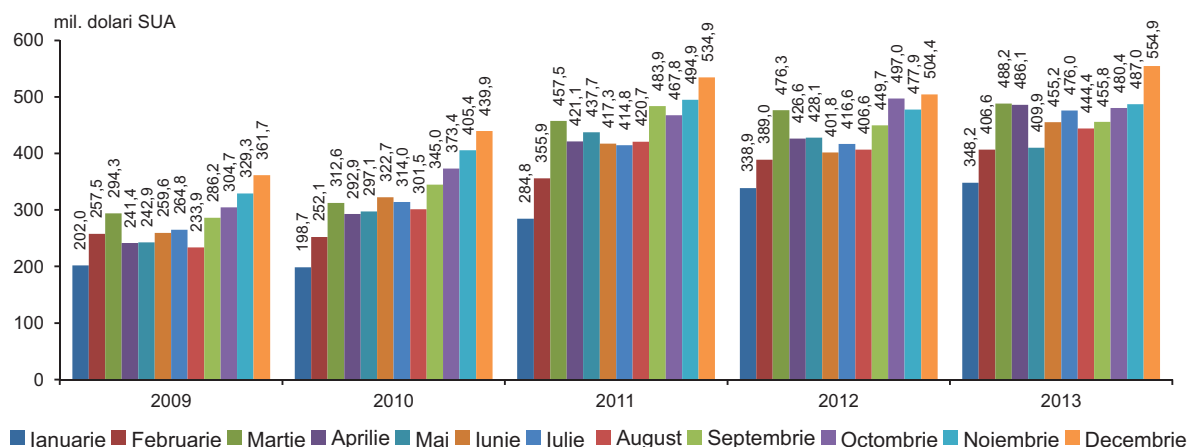
Importurile de mărfuri realizate în luna decembrie 2013 au însumat 554,9 mil. dolari SUA, cu 13,9% mai mult față de luna anterioară și cu 10,0% - comparativ cu luna decembrie 2012.

În anul 2013 **importurile** au totalizat 5492,7 mil. dolari SUA, volum superior celui realizat în anul anterior cu 5,4%.

Importurile din **țările Uniunii Europene** (UE-28) s-au cifrat la 2472,8 mil. dolari SUA (cu 6,6% mai mult decât în anul 2012), deținând o pondere de 45,0% în total importuri (44,5% în anul 2012).

Importurile de mărfuri provenite din **țările CSI** au avut o valoare de 1671,9 mil. dolari SUA (cu 3,0% mai mult decât în anul 2012), care echivalează cu o cotă de 30,4% în total importuri (31,2% în anul 2012).

Evoluția lunară a importurilor

Primele 36 de țări-partenere în derularea importurilor, care dețineau 96,1% din volumul total, au fost:

	2013		Pondere, %		Gradul de influență a țărilor la creșterea (+), scăderea (-) importurilor, %	
	mil. dolari SUA	în % față de 2012	2012	2013	2012	2013
IMPORT – total	5492,7	105,4	100,0	100,0	0,4	5,4
din care:						
Federația Rusă	788,0	96,5	15,7	14,3	-0,1	-0,6
România	722,2	116,4	11,9	13,1	0,9	1,9
Ucraina	659,0	110,9	11,4	12,0	-0,9	1,2
China	478,9	115,2	8,0	8,7	0,3	1,2
Germania	395,9	102,3	7,4	7,2	-0,2	0,2
Turcia	381,0	98,1	7,4	6,9	0,4	-0,1
Italia	345,1	105,3	6,3	6,3	-0,4	0,3
Belarus	178,1	103,4	3,3	3,2	-0,4	0,1
Polonia	142,7	93,8	2,9	2,6	0,3	-0,2
Austria	128,4	104,4	2,4	2,3	0,7	0,1
Franța	101,7	98,1	2,0	1,9	0,3	0,0
Ungaria	100,3	112,7	1,7	1,8	-0,2	0,2
Bulgaria	83,0	106,2	1,5	1,5	0,2	0,1
Statele Unite ale Americii	73,6	93,0	1,5	1,3	0,0	-0,1
Republica Ceha	69,3	106,5	1,2	1,3	0,1	0,1
Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord	62,5	107,7	1,1	1,1	-0,1	0,1
Olanda	49,2	101,8	0,9	0,9	0,0	0,0
Spania	46,6	112,2	0,8	0,8	0,0	0,1
Israel	45,7	105,6	0,8	0,8	0,5	0,0
Elveția	41,9	115,7	0,7	0,8	0,0	0,1
Belgia	41,2	114,9	0,7	0,8	0,0	0,1
Grecia	39,3	78,7	1,0	0,7	-0,4	-0,2
Japonia	37,3	120,6	0,6	0,7	-0,2	0,1
India	35,0	114,9	0,6	0,6	-0,1	0,1
Coreea de Sud	33,9	103,3	0,6	0,6	0,0	0,0
Kazahstan	32,7	123,5	0,5	0,6	-0,1	0,1
Slovacia	22,9	100,8	0,4	0,4	0,0	0,0
Slovenia	21,8	123,5	0,3	0,4	-0,1	0,1
Suedia	20,4	86,4	0,5	0,4	0,0	-0,1
Taiwan, provincie a Chinei	18,9	106,7	0,3	0,3	0,0	0,0
Vietnam	18,3	105,6	0,3	0,3	0,0	0,0
Serbia	16,9	131,6	0,2	0,3	0,1	0,1
Danemarca	15,0	106,5	0,3	0,3	0,1	0,0
Lituania	14,9	86,5	0,3	0,3	-0,1	0,0
Finlanda	14,9	103,3	0,3	0,3	0,0	0,0
Brazilia	13,9	68,5	0,4	0,3	0,1	-0,1

Analiza evoluției importurilor pe țări în anul 2013, comparativ cu anul precedent relevă, că majorarea livrărilor din România (+16,4%), Ucraina (+10,9%), China (+15,2%), Italia (+5,3%), Germania (+2,3%), Ungaria (+12,7%), Belarus (+3,4%), Austria (+4,4%), Bulgaria (+6,2%), Republica Cehă (+6,5%), Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (+7,7%), Spania (+12,2%), Elveția (+15,7%), Belgia (+14,9%), Japonia (+20,6%), India (+14,9%), Kazahstan (+23,5%), Slovenia (+23,5%) și Serbia (+31,6%) a contribuit la creșterea pe total importuri cu 6,3%.

Totodată, s-au diminuat importurile din Federația Rusă (-3,5%), Polonia (-6,2%), Grecia (-21,3%), Turcia (-1,9%), Statele Unite ale Americii (-7,0%), Suedia (-13,6%) și Brazilia (-31,5%), atenuând astfel creșterea pe total importuri cu 1,4%.

Importurile de mărfuri structurate conform Clasificării Standard de Comerț Internațional se prezintă astfel:

	2013		Structura, %		Gradul de influență a grupelor de mărfuri la creșterea (+), scăderea (-) importurilor, %	
	mil. dolari SUA	în % față de 2012	2012	2013	2012	2013
IMPORT – total	5492,7	105,4	100,0	100,0	0,4	5,4
din care:						
Produse alimentare și animale vii	568,3	105,7	10,3	10,3	0,7	0,6
Animale vii	8,7	114,7	0,1	0,1	0,0	0,0
Carne și preparate din carne	48,2	109,0	0,8	0,9	0,2	0,1
Produse lactate și ouă de păsări	48,6	122,8	0,8	0,9	0,1	0,2
Pește, crustacee, moluște	53,4	104,0	1,0	1,0	0,1	0,0
Cereale și preparate pe bază de cereale	81,9	98,5	1,6	1,5	0,1	0,0
Legume și fructe	126,1	99,0	2,4	2,3	-0,1	0,0
Zahăr, preparate pe bază de zahăr; miere	37,9	122,9	0,6	0,7	0,2	0,1
Cafea, ceai, cacao, condimente și înlocuitori ai acestora	57,7	103,5	1,1	1,0	0,0	0,0
Hrană destinată animalelor (exclusiv cereale nemăcinate)	24,4	112,6	0,4	0,4	0,1	0,1
Produse și preparate alimentare diverse	81,4	106,7	1,5	1,5	0,0	0,1
Băuturi și tutun	151,8	101,1	2,9	2,8	0,2	0,0
Băuturi (alcoolice și nealcoolice)	75,6	112,6	1,3	1,4	0,4	0,1
Tutun brut și prelucrat	76,2	91,7	1,6	1,4	-0,2	-0,1
Materiale brute necomestibile, exclusiv combustibili	114,3	109,3	2,0	2,1	-0,1	0,2
Semințe și fructe oleaginoase	16,9	115,6	0,3	0,3	0,0	0,0
Cauciuc brut (inclusiv cauciuc sintetic și regenerat)	8,1	111,8	0,1	0,1	0,0	0,0
Lemn și plută	27,6	106,2	0,5	0,5	0,0	0,0
Fibre textile (cu excepția lînii în fuior și a lînii pieptănate) și deșeurile lor (neprelucrate în fire sau țesături)	13,8	87,2	0,3	0,3	0,0	0,0
Îngrășăminte naturale și minerale naturale (exclusiv cărbune, petrol și pietre prețioase)	19,2	120,0	0,3	0,4	0,1	0,1
Minereuri metalifere și deșeuri de metale	0,9	45,7	0,0	0,0	-0,2	0,0
Alte materii brute de origine animală sau vegetală	27,4	120,9	0,5	0,5	0,0	0,1
Combustibili minerali, lubrifianți și materiale derivate	1235,4	103,1	23,0	22,5	0,6	0,7
Cărbune, cocs și brichete	28,2	111,9	0,5	0,5	-0,1	0,1
Petrol, produse petroliere și produse înrudite	649,1	104,8	11,9	11,8	-0,3	0,6
Gaz și produse industriale obținute din gaz	457,8	92,2	9,5	8,4	0,7	-0,8
Energie electrică	100,3	175,8	1,1	1,8	0,3	0,8
Uleiuri, grăsimi și ceruri de origine animală sau vegetală	18,3	110,7	0,3	0,3	0,1	0,0
Uleiuri și grăsimi de origine animală	1,9	104,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Grăsimi și uleiuri vegetale fixate, brute, rafinate sau fracționate	13,8	112,9	0,2	0,3	0,1	0,0

	2013		Structura, %		Gradul de influență a grupelor de mărfuri la creșterea (+), scăderea (-) importurilor, %	
	mil. dolari SUA	în % față de 2012	2012	2013	2012	2013
Alte uleiuri și grăsimi animale sau vegetale prelucrate; ceară de origine animală sau vegetală, amestecuri sau preparate necomestibile din uleiuri animale sau vegetale	2,6	104,3	0,1	0,0	0,0	0,0
Produse chimice și produse derivate nespecificate în altă parte	782,3	110,8	13,5	14,2	0,6	1,5
Produse chimice organice	15,1	88,8	0,3	0,3	0,0	0,0
Produse chimice anorganice	18,1	144,6	0,2	0,3	-0,1	0,1
Produse tanante și colorante	34,0	102,5	0,6	0,6	0,0	0,0
Produse medicinale și farmaceutice	260,7	117,2	4,3	4,7	0,1	0,8
Uleiuri esențiale, rezinoide și substanțe parfumate, preparate pentru toaletă, produse pentru înfrumusețare	142,0	101,2	2,7	2,6	0,5	0,0
Îngrășăminte minerale sau chimice	52,5	130,1	0,8	0,9	0,0	0,2
Materiale plastice sub forme primare	58,8	101,6	1,1	1,1	0,0	0,0
Materiale plastice prelucrate	102,6	109,0	1,8	1,9	0,1	0,2
Alte materiale și produse chimice	98,5	112,1	1,7	1,8	0,0	0,2
Mărfuri manufacturate, clasificate mai ales după materia primă	997,1	105,8	18,1	18,2	-0,6	1,1
Piele, altă piele și blană prelucrate	26,6	114,4	0,5	0,5	-0,1	0,1
Cauciuc prelucrat	72,6	97,0	1,4	1,3	0,0	0,0
Articole din lemn (exclusiv mobilă)	69,2	104,3	1,3	1,3	0,1	0,1
Hârtie, carton și articole din pastă de celuloză, din hârtie sau din carton	104,8	108,8	1,9	1,9	-0,2	0,2
Fire, țesături, articole textile necuprinse în altă parte și produse conexe	276,5	97,9	5,4	5,0	0,0	-0,1
Articole din minerale nemetalice	134,5	107,9	2,4	2,4	0,0	0,2
Fier și oțel	134,9	115,6	2,2	2,5	-0,3	0,3
Metale neferoase	30,7	133,5	0,4	0,6	0,0	0,1
Articole prelucrate din metal	147,3	109,2	2,6	2,7	-0,1	0,2
Mașini și echipamente pentru transport	1129,7	104,3	20,8	20,6	-1,4	0,9
Mașini generatoare de putere și echipamentele lor	18,5	95,9	0,4	0,3	-0,1	0,0
Mașini și aparate specializate pentru industriile specifice	150,2	105,9	2,7	2,7	-0,5	0,2
Mașini și aparate pentru prelucrarea metalelor	6,2	79,7	0,1	0,1	0,0	0,0
Mașini și aparate industriale cu aplicații generale; părți și piese detașate ale acestor mașini	172,6	109,7	3,0	3,2	-0,2	0,3
Mașini și aparate de birou sau pentru prelucrarea automată a datelor	46,3	102,9	0,9	0,9	0,2	0,0
Aparate și echipamente de telecomunicații și pentru înregistrarea și reproducerea sunetului și imaginii	120,1	101,7	2,3	2,2	-0,3	0,0
Mașini și aparate electrice și părți ale acestora (inclusiv echivalente neelectrice ale mașinilor și aparatelor de uz casnic)	347,5	108,2	6,1	6,3	0,0	0,5
Vehicule rutiere (inclusiv vehicule cu pernă de aer)	256,3	105,3	4,7	4,7	-0,9	0,2
Alte echipamente de transport	12,0	40,4	0,6	0,2	0,4	-0,3

	2013		Structura, %		Gradul de influență a grupelor de mărfuri la creșterea (+), scăderea (-) importurilor, %	
	mil. dolari SUA	în % față de 2012	2012	2013	2012	2013
Articole manufacturate diverse	495,5	104,5	9,1	9,0	0,3	0,4
Construcții prefabricate; alte instalații și accesorii pentru instalații sanitare, de încălzire și de iluminat	40,5	92,5	0,8	0,7	0,1	-0,1
Mobilă și părțile ei	70,7	97,5	1,4	1,3	0,1	0,0
Articole de voiaj; sacoșe și similare	5,3	113,4	0,1	0,1	0,0	0,0
Îmbrăcăminte și accesorii	106,6	111,5	1,8	1,9	0,1	0,2
Încălțăminte	31,3	100,5	0,6	0,6	0,0	0,0
Instrumente și aparate, profesionale, științifice și de control	61,9	114,2	1,0	1,1	0,1	0,2
Aparate fotografice, echipamente și furnituri de optică; ceasuri și orologii	9,1	110,4	0,2	0,2	0,0	0,0
Alte articole diverse	170,1	103,8	3,2	3,1	-0,1	0,1

Structura importurilor de mărfuri, conform Clasificării Standard de Comerț Internațional, indică dominarea în continuare a produselor necesare pentru funcționarea economiei, precum și celor destinate consumului populației.

Importurile de combustibili minerali, lubrifianți și materiale derivate au deținut 22,5% în total importuri. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri preponderente rămân a fi petrolul și produsele petroliere (52,5% din total secțiune și 11,8% din total importuri), gazul și produsele industriale obținute din gaz (37,1% din total secțiune și 8,4% din total importuri), energia electrică (8,1% din total secțiune și 1,8% din total importuri), cărbunele, cocsul și brichetele (2,3% din total secțiune și 0,5% din total importuri).

Importurile de mașini și echipamente pentru transport au avut o cotă de 20,6% în total importuri. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri ponderi importante au deținut mașinile și aparatele electrice (30,8% din total secțiune și 6,3% din total importuri), vehiculele rutiere (22,7% din total secțiune și 4,7% din total importuri), mașinile și aparatele industriale cu aplicații generale (15,3% din total secțiune și 3,2% din total importuri), mașinile și aparatele specializate pentru industriile specifice (13,3% din total secțiune și 2,7% din total importuri), aparatele și echipamentele de telecomunicații și pentru înregistrarea și reproducerea sunetului și imaginii (10,6% din total secțiune și 2,2% din total importuri), mașinile și aparatele de birou sau pentru prelucrarea automată a datelor (4,1% din total secțiune și 0,9% din total importuri), mașinile generatoare de putere și echipamentele lor (1,6% din total secțiune și 0,3% din total importuri).

Importurile de mărfuri manufacturate, clasificate mai ales după materia primă au deținut o pondere de 18,2% în total importuri, preponderente fiind firele, țesăturile și articolele textile (27,7% din total secțiune și 5,0% din total importuri), articolele prelucrate din metal (14,8% din total secțiune și 2,7% din total importuri), fierul și oțelul (13,5% din total secțiune și 2,5% din total importuri), articolele din minerale nemetalice (13,5% din total secțiune și 2,4% din total importuri), hîrtia, cartonul și articolele din pastă de celuloză, din hîrtie sau din carton (10,5% din total secțiune și 1,9% din total importuri), cauciucul prelucrat (7,3% din total secțiune și 1,3% din total importuri), articolele din lemn, exclusiv mobilă (6,9% din total secțiune și 1,3% din total importuri), metalele neferoase (3,1% din total secțiune și 0,6% din total importuri), pielea și blănurile prelucrate (2,7% din total secțiune și 0,5% din total importuri).

Importurile de produse chimice și produse derivate au reprezentat 14,2% în total importuri. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri ponderi însemnate au deținut produsele medicinale și farmaceutice (33,3% din total secțiune și 4,7% din total importuri), uleiurile esențiale, rezinoidele și substanțele parfumate, preparatele pentru toaletă, produsele pentru înfrumusețare (18,1% din total secțiune și 2,6% din total importuri), materialele plastice prelucrate (13,1% din total secțiune și 1,9% din total importuri), materialele plastice sub forme primare (7,5% din total secțiune și 1,1% din total importuri), îngrășămintele minerale sau chimice (6,7% din total secțiune și 0,9% din total importuri), produsele tanante sau colorante (4,4% din total secțiune și 0,6% din total importuri), produsele chimice anorganice (2,3% din total secțiune și 0,3% din total importuri), produsele chimice organice (1,9% din total secțiune și 0,3% din total importuri).

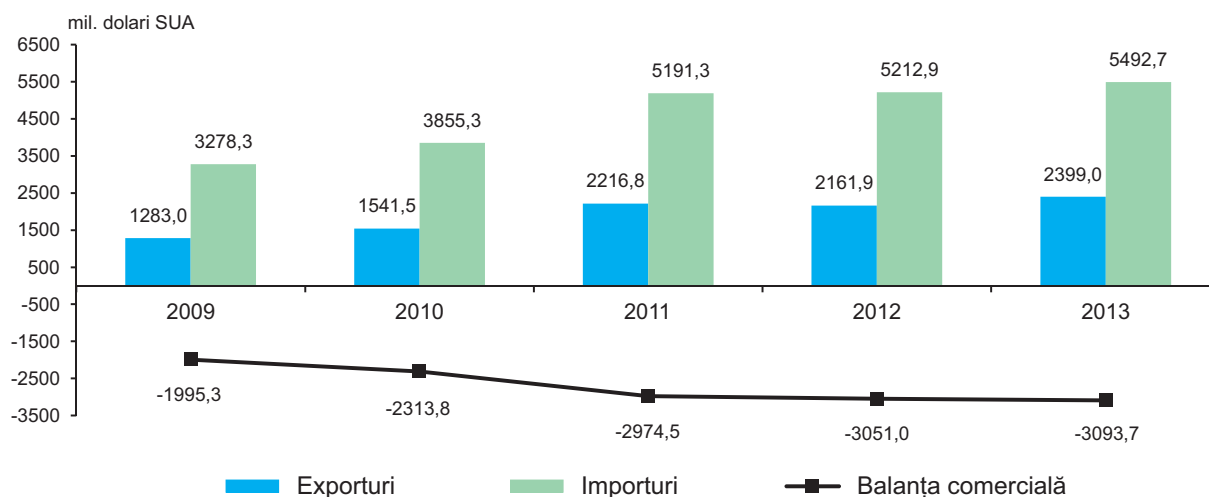
Importurile de produse alimentare și animale vii au înregistrat o pondere de 10,3% în total importuri. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri preponderente rămân a fi legumele și fructele (22,2% din total secțiune și 2,3% din total importuri), cerealele și preparatele pe bază de cereale (14,4% din total secțiune și 1,5% din total importuri), cafeaua, ceaiul, cacao și condimentele (10,1% din total secțiune și 1,0% din total importuri), peștele, crustaceele și moluștele (9,4% din total secțiune și 1,0% din total importuri), produsele lactate și ouăle de păsări (8,6% din total secțiune și 0,9% din total importuri), carnea și preparatele din carne (8,5% din total

secțiune și 0,9% din total importuri), zahărul, preparatele pe bază de zahăr; mierea (6,7% din total secțiune și 0,7% din total importuri), hrană destinată animalelor (4,3% din total secțiune și 0,4% din total importuri).

În anul 2013, comparativ cu anul 2012 au sporit importurile de produse medicinale și farmaceutice (+17,2%), energie electrică (+75,8%), petrol și produse petroliere (+4,8%), mașini și aparate electrice (+8,2%), mașini și aparate industriale cu aplicații generale (+9,7%), fier și oțel (+15,6%), vehicule rutiere (+5,3%), mașini și aparate specializate pentru industriile specifice (+5,9%), articole prelucrate din metal (+9,2%), articole din minerale nemetalice (+7,9%), îmbrăcăminte și accesorii (+11,5%), hârtie, carton și articole din pastă de celuloză, din hârtie sau din carton (+8,8%), materiale plastice prelucrate (+9,0%), instrumente și aparate, profesionale, științifice și de control (+14,2%), îngrășăminte minerale sau chimice (+30,1%), produse lactate și ouă de păsări (+22,8%), băuturi alcoolice și nealcoolice (+12,6%), articole din lemn, exclusiv mobilă (+4,3%), carne și preparate din carne (+9,0%), zahăr, preparate pe bază de zahăr; miere (+22,9%), metale neferoase (+33,5%), cărbune, cocs și brichete (+11,9%), piele și blănuri prelucrate (+14,4%), hrana destinată animalelor (+12,6%), îngrășăminte naturale și minerale naturale (+20,0%), produse chimice anorganice (+44,6%), favorizând astfel creșterea pe total importuri cu 6,3%.

Totodată, au scăzut importurile de gaz și produse industriale obținute din gaz (-7,8%), fire, țesături, articole textile (-2,1%), tutun brut și prelucrat (-8,3%), construcții prefabricate; alte instalații și accesorii pentru instalații sanitare, de încălzire și de iluminat (-7,5%), atenuând astfel creșterea pe total importuri cu 1,1%.

Tendențele comerțului exterior

Decalajul considerabil în evoluția exporturilor și importurilor a determinat acumularea în anul 2013 a unui deficit al balanței comerciale în valoare de 3093,7 mil. dolari SUA, cu 42,7 mil. dolari SUA (+1,4%) mai mare față de cel înregistrat în anul 2012. Cu țările Uniunii Europene (UE-28) balanța comercială s-a încheiat cu un deficit de 1331,9 mil. dolari SUA (în anul 2012 – 1306,5 mil. dolari SUA), iar cu țările CSI - de 747,9 mil. dolari SUA (în anul 2012 – 695,6 mil. dolari SUA).

Balanța comercială cu principalele țări - parteneri se prezintă astfel:

	2012	2013	2013 în % față de 2012
BALANȚA COMERCIALĂ – total, mil. dolari SUA	-3051,0	-3093,7	101,4
din care:			
Ucraina	-471,9	-517,9	109,7
China	-407,4	-472,4	115,9
România	-263,9	-309,1	117,2
Germania	-316,7	-282,8	89,3
Turcia	-332,1	-253,9	76,4
Italia	-125,2	-159,8	127,6
Federația Rusă	-161,8	-156,0	96,5
Austria	-105,1	-108,1	102,9
Belarus	-91,5	-87,8	96,0
Ungaria	-60,3	-84,6	140,4
Franța	-73,5	-66,2	90,2
Polonia	-77,9	-57,4	73,6

	2012	2013	2013 în % față de 2012
Bulgaria	-44,4	-50,1	113,1
Statele Unite ale Americii	-49,1	-48,3	98,4
Republica Cehă	-48,1	-43,7	90,7
Israel	-41,0	-41,0	99,9
Japonia	-29,8	-36,8	123,4
Spania	-26,5	-35,7	134,6
India	-26,7	-34,3	128,0
Coreea de Sud	-32,8	-33,5	102,2
Olanda	-31,6	-33,4	105,4
Belgia	-26,4	-32,9	124,9
Slovenia	-16,7	-21,4	127,8
Suedia	-21,6	-18,4	85,0
Taiwan, provincie a Chinei	-17,3	-17,2	99,4
Slovacia	-16,8	-15,1	89,4
Serbia	-9,4	-15,1	160,4
Vietnam	-16,8	-14,9	88,4
Finlanda	-13,2	-14,1	106,5
Grecia	-36,7	-14,0	38,2
Brazilia	-20,1	-13,9	68,8
Danemarca	-13,2	-13,9	106,1
Uzbekistan	-0,4	-2,2	de 5,3 ori
Lituania	-2,4	0,4	x
Elveția	-31,1	5,9	x
Azerbaidjan	4,9	6,2	126,0
Kazahstan	23,8	6,5	27,4
Belize	7,8	6,8	86,7
Cipru	3,3	7,9	de 2,4 ori
Irak	22,7	13,3	58,7
Georgia	16,4	23,5	143,8
Noua Zeelandă	22,8	28,9	126,6
Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord	25,9	43,1	166,6

Balanța comercială pe principalele grupe de mărfuri, conform Clasificării Standard de Comerț Internațional, se prezintă astfel:

	2012	2013	2013 în % față de 2012
BALANȚA COMERCIALĂ – total, mil. dolari SUA	-3051,0	-3093,7	101,4
din care:			
Produse alimentare și animale vii	-99,9	-45,0	45,1
Animale vii	1,1	-1,5	x
Carne și preparate din carne	-22,5	-29,4	130,4
Produse lactate și ouă de păsări	-29,8	-33,6	112,7
Pește, crustacee, moluște	-51,3	-53,4	104,2
Cereale și preparate pe bază de cereale	-31,3	57,1	x
Legume și fructe	152,5	166,4	109,2
Zahăr, preparate pe bază de zahăr; miere	6,5	-4,3	x
Cafea, ceai, cacao, condimente și înlocuitori ai acestora	-51,9	-52,8	101,5
Hrană destinată animalelor (exclusiv cereale nemăcinate)	-0,1	-14,6	de 182,9 ori
Produse și preparate alimentare diverse	-73,1	-78,9	108,0

	2012	2013	2013 în % față de 2012
Băuturi și tutun	98,8	99,8	101,1
Băuturi (alcoolice și nealcoolice)	147,6	155,1	105,1
Tutun brut și prelucrat	-48,8	-55,3	113,2
Materiale brute necomestibile, exclusiv combustibili	61,5	138,5	de 2,3 ori
Piei crude, piei tăbăcite și blănuri brute	5,1	5,5	109,4
Semințe și fructe oleaginoase	84,1	148,7	176,7
Cauciuc brut (inclusiv cauciuc sintetic și regenerat)	-0,9	-1,5	175,1
Lemn și plută	-25,0	-26,9	107,7
Pastă de hârtie și deșeuri de hârtie	1,4	1,4	101,4
Fibre textile (cu excepția lînii în fuior și a lînii pieptănate) și deșeurile lor (neprelucrate în fire sau țesături)	-14,3	-12,2	85,3
Îngrășăminte naturale și minerale naturale (exclusiv cărbune, petrol și pietre prețioase)	0,7	-6,4	x
Minereuri metalifere și deșeuri de metale	29,3	54,2	184,8
Alte materii brute de origine animală sau vegetală	-18,9	-24,3	128,4
Combustibili minerali, lubrifianți și materiale derivate	-1182,5	-1208,5	102,2
Cărbune, cocs și brichete	-25,2	-28,2	111,9
Petrol, produse petroliere și produse înrudite	-610,3	-630,6	103,3
Gaz și produse industriale obținute din gaz	-490,0	-449,4	91,7
Energie electrică	-57,0	-100,3	175,9
Uleiuri, grăsimi și ceruri de origine animală sau vegetală	73,2	25,7	35,1
Uleiuri și grăsimi de origine animală	-1,8	-1,9	104,1
Grăsimi și uleiuri vegetale fixate, brute, rafinate sau fracționate	77,3	30,2	39,0
Alte uleiuri și grăsimi animale sau vegetale prelucrate; ceară de origine animală sau vegetală, amestecuri sau preparate necomestibile din uleiuri animale sau vegetale	-2,3	-2,6	110,0
Produse chimice și produse derivate nespecificate în altă parte	-549,1	-605,9	110,3
Produse chimice organice	-15,7	-14,0	88,4
Produse chimice anorganice	-12,3	-17,9	145,0
Produse tanante și colorante	-31,3	-32,0	102,4
Produse medicinale și farmaceutice	-128,3	-147,4	114,8
Uleiuri esențiale, rezinoide și substanțe parfumate, preparate pentru toaletă, produse pentru înfrumusețare	-93,5	-97,2	104,0
Îngrășăminte minerale sau chimice	-40,3	-52,5	130,2
Materiale plastice sub forme primare	-53,4	-54,3	101,7
Materiale plastice prelucrate	-87,5	-93,7	107,1
Alte materiale și produse chimice	-86,8	-96,9	111,8
Mărfuri manufacturate, clasificate mai ales după materia primă	-724,2	-749,8	103,5
Piele, altă piele și blană prelucrate	-20,1	-23,9	118,3
Cauciuc prelucrat	-55,9	-57,0	102,0
Articole din lemn (exclusiv mobilă)	-55,2	-60,4	109,5
Hârtie, carton și articole din pastă de celuloză, din hârtie sau din carton	-82,8	-85,0	102,6
Fire, țesături, articole textile necuprinse în altă parte și produse conexe	-190,0	-197,7	104,0
Articole din minerale nemetalice	-86,5	-80,3	92,8
Fier și oțel	-107,2	-126,1	117,7
Metale neferoase	-20,4	-26,5	129,5
Articole prelucrate din metal	-106,1	-92,9	87,6

	2012	2013	2013 în % față de 2012
Mașini și echipamente pentru transport	-744,6	-765,0	102,7
Mașini generatoare de putere și echipamentele lor	-10,3	-9,7	94,2
Mașini și aparate specializate pentru industriile specifice	-121,8	-135,7	111,4
Mașini și aparate pentru prelucrarea metalelor	-3,9	-2,4	62,7
Mașini și aparate industriale cu aplicații generale; părți și piese detașate ale acestor mașini	-112,0	-126,6	113,0
Mașini și aparate de birou sau pentru prelucrarea automată a datelor	-44,0	-45,3	103,0
Aparate și echipamente de telecomunicații și pentru înregistrarea și reproducerea sunetului și imaginii	-113,6	-117,0	103,0
Mașini și aparate electrice și părți ale acestora (inclusiv echivalente neelectrice ale mașinilor și aparatelor de uz casnic)	-128,3	-108,8	84,9
Vehicule rutiere (inclusiv vehicule cu pernă de aer)	-199,0	-216,0	108,6
Alte echipamente de transport	-11,7	-3,5	29,2
Articole manufacturate diverse	13,9	15,9	114,4
Construcții prefabricate; alte instalații și accesorii pentru instalații sanitare, de încălzire și de iluminat	-35,1	-32,9	93,6
Mobilă și părțile ei	19,1	35,2	184,1
Articole de voiaj; sacoșe și similare	13,6	14,8	109,0
Îmbrăcăminte și accesorii	158,8	153,9	97,0
Încălțăminte	8,6	4,4	51,9
Instrumente și aparate, profesionale, științifice și de control	-22,9	-23,7	104,0
Aparate fotografice, echipamente și furnituri de optică; ceasuri și orologii	-7,5	-7,7	103,4
Alte articole diverse	-120,7	-128,1	106,1

Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi în anul 2013 a fost de 43,7% față de 41,5% în anul 2012.

Persoanele fizice au importat în anul 2013 mărfuri și produse în valoare de 171,2 mil. dolari SUA, cu 9,9% mai mult decât în anul 2012. Creșterea importurilor a fost condiționată de majorarea livrărilor de autoturisme și autovehicule (+9,7%), cărora le-au revenit 91,7% din importurile realizate de persoanele fizice.

IV. PREȚURI

Evoluția prețurilor în economia se prezintă astfel (în medie pe an, anul precedent=100):

	2009	2010	2011	2012	2013
Indicele prețurilor de consum	100,0	107,4	107,6	104,6	104,6
Indicele prețurilor producătorului producției industriale	97,0	107,9	106,8	105,7	103,2
Indicele prețurilor la lucrările de construcții-montaj	88,9	102,3	109,0	110,0	108,3

Prețurile de consum în luna decembrie 2013 față de decembrie 2012 au crescut cu 5,2 la sută (în decembrie 2012 față de decembrie 2011 a fost o creștere a prețurilor de 4,1 la sută).

Pe parcursul anului 2013 prețurile la produsele alimentare s-au majorat în medie cu 7,6 la sută. Creșteri de prețuri s-au înregistrat la: cartofi – cu 19,9%, legume proaspete – cu 15,5% (în special ardei grași – cu 30,8%, ceapă uscată – cu 29,2%, castraveți – cu 24,8%, roșii – cu 12,1%, morcovi – cu 7,4%), ouă de găină – cu 12,9%, unt țărănesc – cu 11,7%, lapte și produse lactate – cu 8,3% (în special lapte integral – cu 10,0%, smântână și frișcă – cu 9,1%; cașcaval și brânză de oi – cu 8,0%, brânză din lapte de vacă – cu 7,5%), pește și conserve din pește – cu 5,1%, carne, preparate și conserve din carne – cu 5,0% (inclusiv: carne de oi – cu 17,1%, carne de porc – cu 8,6%, carne de vită – cu 6,3%, subproduse – cu 8,2%, mezeluri de calitate superioară – cu 6,0%), băuturi alcoolice – cu 5,1%.

La mărfurile nealimentare prețurile au crescut cu 4,6 la sută. S-au observat creșteri ale prețurilor la: obiecte de sanitarie și igienă – cu 12,8%, confecții – cu 6,1%, obiecte pentru călătorii și de galanterie – cu 5,9%, încălțăminte – cu 5,6%, materiale pentru construcție și reparații a locuințelor – cu 4,7%, detergenți – cu 4,6%, medicamente – cu 4,2%, combustibili – cu 3,4% (inclusiv gaz lichefiat ambalat în butelii – cu 8,1%, lemne pentru foc – cu 3,9%, carburanți pentru automobile – cu 1,8%), țigări – cu 7,6%.

În perioada de raport prețurile și tarifele la serviciile prestate populației s-au majorat cu 2,9 la sută. Majorare mai semnificativă a tarifelor medii a fost înregistrată la: serviciile de transport – cu 15,8% (inclusiv serviciile pentru călătoria interurbană cu autobuzele – cu 26,3%, serviciile transportului aerian – cu 17,1%, serviciile transportului feroviar internațional – cu 15,0%, serviciile transportului urban – cu 8,2%, serviciile taximetrelor – cu 6,0%), polița de asigurare medicală obligatorie – cu 11,3%, plata pentru întreținerea copiilor la creșe și grădinițe – cu 11,1%, apeduct și canalizare – cu 6,9%.

Au scăzut prețurile la unele produse și mărfuri: harbuji și zămoși – cu 36,0%, varză – cu 33,2%, usturoi – cu 15,3%, fructe proaspete – cu 2,3% (inclusiv fructe sîmburoase – cu 26,0%, fructe sîmîntoase – cu 7,3%, citrice – cu 4,3%), ulei vegetal – cu 4,8%, cărbune de pămînt – cu 3,4%

Nivelul inflației în ianuarie-decembrie 2013

	Lunar, în % față de luna precedentă				În % față de luna decembrie 2012			
	total	produse alimentare	mărfuri nealimentare	servicii	total	produse alimentare	mărfuri nealimentare	servicii
Ianuarie	0,9	1,7	0,4	0,5	0,9	1,7	0,4	0,5
Februarie	0,2	0,1	0,4	0,1	1,1	1,8	0,8	0,6
Martie	0,1	-0,1	0,3	0,1	1,2	1,6	1,1	0,7
Aprilie	0,4	0,7	0,2	0,3	1,6	2,3	1,3	1,1
Mai	1,2	2,9	0,4	0,0	2,8	5,2	1,8	1,1
Iunie	-0,5	-1,5	0,1	0,1	2,3	3,7	1,9	1,1
Iulie	-1,0	-2,8	0,1	0,0	1,3	0,8	2,0	1,2
August	-0,2	-1,1	0,3	0,3	1,1	-0,3	2,3	1,5
Septembrie	1,1	2,5	0,5	0,1	2,3	2,2	2,8	1,6
Octombrie	1,3	2,5	0,9	0,2	3,6	4,8	3,7	1,8
Noiembrie	0,8	0,8	0,5	1,0	4,4	5,6	4,3	2,8
Decembrie	0,8	1,8	0,3	0,1	5,2	7,6	4,6	2,9

Prețurile producătorului în industrie în anul 2013 pe ansamblul activităților industriale s-au majorat cu 3,2% față de 2012, ca urmare a creșterii prețurilor de livrare pe piața internă cu 1,9% și pe piața externă – cu 6,4%.

În luna decembrie 2013 în raport cu luna decembrie 2012 prețurile producției industriale s-au majorat cu 4,0%, iar în raport cu luna noiembrie 2013 – cu 0,6%.

Evoluția indicilor prețurilor producției industriale pe principalele tipuri de activități și pe destinațiile de livrări se prezintă astfel:

	Decembrie 2013 în % față de:		2013 în % față de 2012
	noiembrie 2013	decembrie 2012	
Industrie, total	100,6	104,0	103,2
inclusiv livrat pe piața: internă	100,6	101,6	101,9
externă	100,6	109,5	106,4
Industria extractivă, total	99,1	97,6	101,6
inclusiv livrat pe piața: internă	99,3	96,0	100,9
externă	96,5	121,6	111,7
Industria prelucrătoare, total	100,7	105,0	103,8
inclusiv livrat pe piața: internă	100,8	102,7	102,4
externă	100,6	109,5	106,4
din care: industria alimentară și a băuturilor	100,8	103,7	104,1
inclusiv livrat pe piața: internă	100,1	100,5	101,3
externă	100,6	110,3	109,9
Producția și distribuția de energie electrică și termică	100,0	97,6	99,6
din care:			
producția și distribuția energiei electrice	100,0	100,0	101,1
aprovizionarea cu aburi și apă caldă	100,0	94,0	97,5

Industria extractivă în anul 2013 a marcat creșterea prețurilor față de anul 2012 cu 1,6%, înregistrând majorarea acestora pe piața internă cu 0,9% și pe piața externă cu – 11,7%.

Industria prelucrătoare în ansamblu a înregistrat creșterea prețurilor cu 3,8%. În special, în industria alimentară și a băuturilor prețurile s-au majorat cu 4,1%, iar în activitățile componente: fabricarea vinului – cu 11,8%, fabricarea uleiurilor și grăsimilor vegetale și animale – cu 5,4%, fabricarea băuturilor alcoolice distilate – cu 5,1%, prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor – cu 4,6%, fabricarea produselor lactate – cu 4,1%, fabricarea pâinii și a produselor de patiserie proaspete – cu 2,6%, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne – cu 2,3% ș.a.

S-au majorat prețurile în perioada vizată și în alte activități ale industriei prelucrătoare: fabricarea bijuteriilor – cu 9,1%, fabricarea de aparatură și instrumente medicale, de precizie, optice – cu 7,7%, fabricarea hîrtiei și cartonului – cu 7,1%, fabricarea de mașini și echipamente – cu 7,0%, fabricarea lacurilor și vopselelor – cu 6,9%, producția de mobilier – cu 5,2%, producția de articole din cauciuc și din material plastic – cu 5,0%, prelucrarea lemnului și fabricarea articolelor din lemn – cu 4,9%, fabricarea sticlei și a articolelor din sticlă – cu 3,2%, fabricarea articolelor de îmbrăcăminte – cu 2,5%, fabricarea produselor textile – cu 1,7%, fabricarea de cacao, ciocolată și produselor zaharoase de cofetărie – cu 0,4%, producția din industria metalurgică – cu 0,3% etc.

Totodată, s-a înregistrat diminuarea prețurilor comparativ cu anul 2012 în următoarele activități: fabricarea de medicamente și produse farmaceutice – cu 15,3%, fabricarea zahărului – cu 5,7%, fabricarea cărămidilor și țiglelor din lut ars – cu 5,2%, fabricarea produselor de tutun – cu 4,1%, fabricarea produselor de morărit – cu 3,0%, fabricarea încălțămintei – cu 2,7% etc.

În *sectorul energetic* pe parcursul perioadei de raport prețurile s-au diminuat în medie cu 0,4%, inclusiv la aprovizionarea cu aburi și apă caldă – cu 2,5%, pe cînd la producția și distribuția energiei electrice prețurile au crescut cu 1,1%.

Pe *Principalele Grupe Industriale* (conform recomandărilor UE) prețurile au evoluat în felul următor: în decembrie 2013 comparativ cu luna noiembrie 2013 prețurile s-au majorat în industria bunurilor de uz curent – cu 0,8%, în industria bunurilor intermediare (exclusiv sectorul energetic) – cu 0,6%; în industria bunurilor de folosință îndelungată – cu 0,4%, în industria bunurilor de capital – cu 0,3%, iar la activități și bunuri legate de energie au rămas la nivelul celor din luna noiembrie 2013.

Comparativ cu luna decembrie 2012 prețurile s-au majorat în industria bunurilor de capital – cu 9,1%, în industria bunurilor de folosință îndelungată – cu 5,6%, în industria bunurilor intermediare (exclusiv sectorul energetic) – cu 4,7%, în industria bunurilor de uz curent – cu 4,5%; iar la activități și bunuri legate de energie prețurile s-au micșorat cu 1,8%.

Indicii prețurilor producției industriale pe Principalele Grupe Industriale în detaliu se prezintă astfel:

	Decembrie 2013 în % față de:	
	noiembrie 2013	decembrie 2012
Industrie, total	100,6	104,0
inclusiv livrat pe piața: internă	100,6	101,6
externă	100,6	109,5
Industria bunurilor intermediare (excepție energie)	100,6	104,7
inclusiv livrat pe piața: internă	100,4	103,3
externă	101,3	109,6
Industria bunurilor de capital	100,3	109,1
inclusiv livrat pe piața: internă	100,3	109,9
externă	100,2	107,7
Industria bunurilor de folosință îndelungată	100,4	105,6
inclusiv livrat pe piața: internă	100,1	103,3
externă	100,8	111,4
Industria bunurilor de uz curent	100,8	104,5
inclusiv livrat pe piața: internă	101,0	101,3
externă	100,4	109,4
Activități și bunuri legate de energie	100,0	98,2

Prețurile în construcții. În trimestrul IV 2013 indicele prețurilor la lucrările de construcții-montaj în total pe economia națională a constituit 108,1% față de perioada respectivă a anului 2012

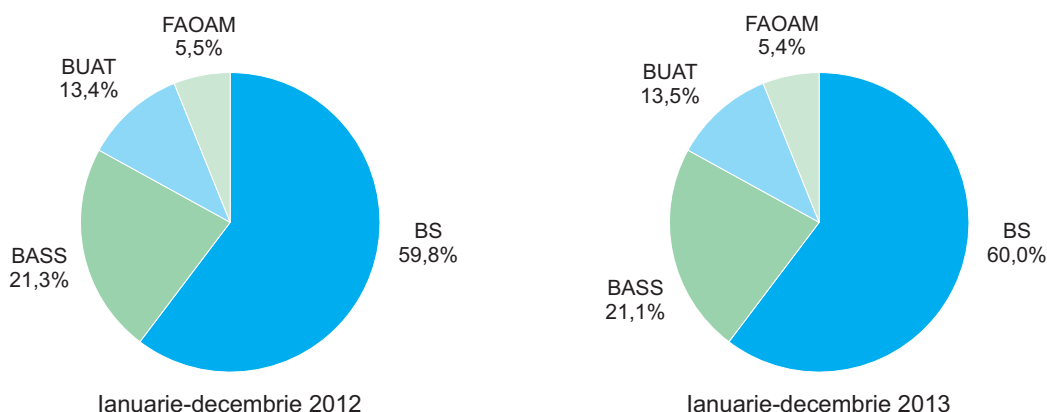
În profil pe sectoarele economiei naționale creșterea mai semnificativă a indicilor prețurilor în trimestrul de referință față de perioada respectivă a anului 2012 a fost marcată în următoarele domenii: industria prelucrătoare (cu 9,2%), electroenergetica (cu 10,0%), agricultură (cu 10,6%).

V. FINANȚE

5.1. Executarea bugetului public național¹

În anul 2013 la bugetul public național, au fost acumulate venituri în sumă de 36908,5 mil. lei, fiind cu 0,4% sub nivelul prevederilor anuale și cu 10,1% depășind veniturile acumulate în anul 2012. Din suma totală a veniturilor bugetului public național 60,0% revin veniturilor administrate de bugetul de stat (BS), 21,1% – veniturilor administrate de bugetul asigurărilor sociale de stat (BASS), 13,5% – veniturilor administrate de bugetele unităților administrativ-teritoriale (BUAT) și 5,4% – veniturilor administrate de fondurile de asigurare obligatorie de asistență medicală (FAOAM), față de 59,8%, 21,3%, 13,4% și 5,5% în anul 2012 respectiv.

Structura veniturilor bugetului public național

Din suma totală a veniturilor bugetului public național, veniturile fiscale au constituit 32192,8 mil. lei (87,2% din total încasări), fiind în creștere atât față de prevederile anuale (+0,3%), cât și față de veniturile acumulate în anul 2012 (+11,5%). Sarcinile stabilite pentru anul 2013 au fost depășite la colectarea primelor de asigurări obligatorii de asistență medicală (+2,3%), impozitelor asupra comerțului internațional și asupra operațiunilor externe (+1,3%), impozitelor interne pe mărfuri și servicii (+0,9%). Totodată, nivelul prevăzut nu a fost atins la încasarea impozitelor pe proprietate (-2,9%), impozitelor pe venit și contribuțiilor de asigurări sociale obligatorii de stat (-0,7% fiecare). Majorarea veniturilor fiscale executate în anul 2013, comparativ cu cele executate în anul 2012, a fost condiționată de creșterea tuturor componentelor veniturilor fiscale.

Încasările nefiscale au însumat 1351,1 mil. lei (3,7% din total încasări), fiind cu 3,8% sub nivelul prevăzut pentru anul 2013 și cu 0,8% depășind nivelul executat în anul 2012. Toate componentele încasărilor nefiscale nu au atins sarcinile anuale, cu excepția altor venituri din activitatea de antreprenariat și din proprietate, care au fost superioare prevederilor anuale (cu 6,0%). Comparativ cu nivelul executat în anul 2012, s-au majorat încasările din amenzi și sancțiuni administrative (cu 10,0%) și din taxe și plăți administrative (cu 0,7%), iar încasările din alte venituri din activitatea de antreprenariat și din proprietate s-a redus (cu 2,7%).

La colectarea altor venituri nu a fost atins nivelul prognozat (94,3%), pe când nivelul executat în anul 2012 a fost depășit cu 1,1%.

În anul 2013 partea de cheltuieli a bugetului public național s-a realizat în sumă de 38673,1 mil. lei, fiind cu 3,6% sub prevederile anuale și depășind cu 9,3% cheltuielile executate în anul 2012. Cheltuielile pentru toate tipurile de bugete au fost sub nivelul prevăzut, devieri semnificative fiind înregistrate pentru cheltuielile bugetelor unităților administrativ teritoriale (-7,1%) și cheltuielile bugetului de stat (-4,0%).

Cheltuielile publice pe tipuri de bugete în anul 2013

	Milioane lei			În % față de prevăzut
	prevăzut	executat	devieri	
Cheltuieli – total	40101,6	38673,1	-1428,5	96,4
Bugetul de stat	15081,1	14480,5	-600,6	96,0
Bugetele unităților administrativ-teritoriale	9936,6	9232,4	-704,2	92,9
Bugetul asigurărilor sociale de stat	10765,8	10735,3	-30,5	99,7
Fondurile de asigurare obligatorie de asistență medicală	4318,1	4224,9	-93,2	97,8

¹ Conform datelor Ministerului Finanțelor

Pentru realizarea acțiunilor social-culturale au fost direcționate 67,3% din cheltuielile publice, pentru domeniile economiei naționale –15,0%, pentru apărarea națională, organele juridice, menținerea ordinii publice și protecția civilă – 7,1%, pentru serviciile de stat cu destinație generală – 5,4%; în anul 2012 distribuția a constituit respectiv 69,6%, 13,0%, 6,5% și 5,0%.

Depășirea cheltuielilor asupra veniturilor s-a soldat, cu formarea în anul 2013 a deficitului bugetar în sumă de 1764,6 mil. lei față de 3048,7 mil. lei deficit prevăzut.

Veniturile și cheltuielile bugetului public național

	Prevăzut 2013, mil. lei	Executat, mil. lei		Executat 2013 în % față de:		Structura, %		
		2012	2013	prevăzut 2013	executat 2012	prevăzut 2013	executat	
							2012	2013
Venituri – total	37052,9	33530,3	36908,5	99,6	110,1	100,0	100,0	100,0
din care:								
Venituri fiscale	32081,4	28863,2	32192,8	100,3	111,5	86,6	86,1	87,2
impozite pe venit	4287,4	3993,7	4258,2	99,3	106,6	11,6	11,9	11,5
contribuții de asigurări sociale obligatorii de stat	7831,9	7150,0	7776,1	99,3	108,8	21,1	21,3	21,1
prime de asigurări obligatorii de asistență medicală	1923,1	1797,5	1967,0	102,3	109,4	5,2	5,4	5,3
impozite pe proprietate	323,3	300,5	314,0	97,1	104,5	0,9	0,9	0,9
impozite interne								
pe mărfuri și servicii	16317,3	14335,0	16460,6	100,9	114,8	44,0	42,8	44,6
impozite asupra comerțului internațional și asupra operațiunilor externe	1398,4	1286,5	1416,9	101,3	110,1	3,8	3,8	3,8
Încasări nefiscale	1404,1	1340,6	1351,1	96,2	100,8	3,8	4,0	3,7
alte venituri din activitatea de antreprenariat și din proprietate	522,0	568,8	553,2	106,0	97,3	1,4	1,7	1,5
taxe și plăți administrative	647,8	573,8	577,9	89,2	100,7	1,8	1,7	1,6
amenzi și sancțiuni administrative	232,0	198,0	217,8	93,9	110,0	0,6	0,6	0,6
alte încasări	2,3	–	2,2	95,7	–	0,0	0,0	0,0
Alte venituri	3567,4	3326,5	3364,6	94,3	101,1	9,6	9,9	9,1
Cheltuieli – total	40101,6	35373,5	38673,1	96,4	109,3	100,0	100,0	100,0
din care:								
pentru economie	6241,7	4611,3	5803,2	93,0	125,8	15,6	13,0	15,0
pentru acțiunile social- culturale–total	26679,1	24625,0	26022,3	97,5	105,7	66,5	69,6	67,3
inclusiv pentru:								
învățământ	7436,6	7397,0	7066,4	95,0	95,5	18,5	20,9	18,3
ocrotirea sănătății	5357,1	4749,8	5226,9	97,6	110,0	13,4	13,4	13,5
asigurare și asistență socială	12800,4	11626,1	12711,3	99,3	109,3	31,9	32,9	32,9
cultură, artă, sport și acțiuni pentru tineret	1085,0	852,1	1017,7	93,8	119,4	2,7	2,4	2,6
pentru apărarea națională, organele judiciare, menținerea ordinii publice, protecția civilă	2855,2	2303,0	2773,1	97,1	120,4	7,1	6,5	7,1
pentru servicii de stat cu destinație generală	2162,7	1750,6	2084,0	96,4	119,0	5,4	5,0	5,4
pentru activitatea economică externă	277,6	243,4	272,7	98,2	112,0	0,7	0,7	0,7
pentru deservirea datoriei de stat	514,2	666,4	492,6	95,8	73,9	1,3	1,9	1,3
alte cheltuieli	1371,1	1173,8	1225,2	89,4	104,4	3,4	3,3	3,2
Deficit (-), excedent (+)	-3048,7	-1843,2	-1764,6	x	x	x	x	x

5.2. Credite, depozite și rulajul de casă¹

Credite. Soldul total al creditelor în economie la sfârșitul anului 2013 a însumat 42690,6 mil. lei, fiind în creștere cu 18,7% față de soldul înregistrat la finele anului 2012. Majorarea a fost condiționată atât de creșterea soldului creditelor pe termen scurt (cu 19,5%), cât și de creșterea soldului creditelor pe termen mediu și lung (cu 18,6%).

Depozite. Soldul depozitelor persoanelor fizice la 31 decembrie 2013 a constituit 31053,6 mil. lei, depășind cu 22,9% soldul creat la 31 decembrie 2012. Creșterea soldului total al depozitelor a fost generată de ambele componente, cea în monedă națională având o dinamică mai accelerată (cu 26,8%) comparativ cu cea în valută străină (cu 18,0%).

	Situația la 30 decembrie				
	milioane lei		structura, %		2013 în % față de 2012
	2012	2013	2012	2013	
Soldul creditelor – total	35951,5	42690,6	100,0	100,0	118,7
din care:					
credite pe termen scurt	4492,2	5367,8	12,5	12,6	119,5
credite pe termen mediu și lung	31459,3	37322,8	87,5	87,4	118,6
Soldul depozitelor persoanelor fizice – total	25257,4	31053,6	100,0	100,0	122,9
în monedă națională	14168,2	17966,0	56,1	57,9	126,8
în valută străină	11089,1	13087,6	43,9	42,1	118,0

Rulajul de casă. În anul 2013 încasările în numerar în instituțiile financiare au însumat 81409,9 mil. lei, fiind în creștere cu 10,3% față de încasările perioadei respective ale anului precedent. Cea mai mare creștere au înregistrat încasările din impozite și taxe (cu 23,5%), urmate de încasările de la întreprinderile care prestează servicii de transport (cu 17,4%), încasările de la întreprinderile care prestează alte servicii (cu 12,9%) și încasările de la comercializarea mărfurilor de consum, indiferent de canalul de desfacere (cu 10,6%).

În numerar s-au eliberat mijloace bănești în sumă de 86322,7 mil. lei, depășind cu 11,8% eliberările efectuate în anul 2012. Considerabil s-au majorat eliberările pentru alte scopuri (cu 24,0%), urmate de eliberările pentru cumpărarea valutei străine de la persoane fizice (cu 11,5%) și eliberările pentru salarii, burse, plăți sociale, plata pensiilor, indemnizațiilor și despăgubirilor de asigurare (cu 1,3%). Concomitent eliberările pentru achiziționarea produselor agricole și eliberările din conturile curente și de depozit ale persoanelor fizice s-au redus cu 1,3% și cu 12,1% respectiv.

	Milioane lei		Structura, %		2013 în % față de 2012
	2012	2013	2012	2013	
Încasări – total	73811,5	81409,9	100,0	100,0	110,3
de la comercializarea mărfurilor de consum, indiferent de canalul de desfacere	41637,3	46042,6	56,4	56,5	110,6
din plățile pentru chirie și servicii comunale	4713,2	4821,4	6,4	5,9	102,3
de la întreprinderile care prestează servicii de transport	1894,4	2224,9	2,6	2,7	117,4
de la vânzarea valutei străine persoanelor fizice	4803,6	5283,5	6,5	6,5	110,0
din impozite și taxe	2093,6	2586,4	2,8	3,2	123,5
de la întreprinderile care prestează alte servicii	4588,2	5182,1	6,2	6,4	112,9
Alte	14081,2	15269,0	19,1	18,8	108,4
Eliberări – total	77212,5	86322,7	100,0	100,0	111,8
pentru salarii, burse, plăți sociale, plata pensiilor, indemnizațiilor și despăgubirilor de asigurare	10569,6	10707,2	13,7	12,4	101,3
pentru achiziționarea produselor agricole	3437,8	3394,8	4,5	3,9	98,7
pentru cumpărarea valutei străine de la persoane fizice	35107,9	39145,5	45,5	45,3	111,5
din conturile curente și din conturile de depozit ale persoanelor fizice	4893,9	4300,7	6,3	5,0	87,9
pentru alte scopuri	23203,3	28774,5	30,0	33,4	124,0

¹ Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

5.3. Asigurări

În ianuarie-septembrie 2013 primele brute subscrise au constituit 859,7 mil. lei, fiind în creștere cu 9,4% față de primele brute subscrise în perioada respectivă a anului precedent.

Despăgubirile și indemnizațiile de asigurare plătite au însumat 313,3 mil. lei, depășind cu 17,0% achitățile perioadei corespunzătoare ale anului 2012.

Prime brute subscrise, despăgubiri și indemnizații de asigurare plătite în ianuarie-septembrie

	Prime brute subscrise					Despăgubiri și indemnizații de asigurare plătite				
	mil. lei		structura, %		2013 în % față de 2012	mil. lei		structura, %		2013 în % față de 2012
	2012	2013	2012	2013		2012	2013	2012	2013	
Total	785,5	859,7	100,0	100,0	109,4	267,8	313,3	100,0	100,0	117,0
inclusiv:										
Asigurări generale	738,5	809,1	94,0	94,1	109,6	260,7	307,4	97,4	98,1	117,9
din care:										
asigurări de vehicule terestre (altele decât feroviare) (CASCO)	135,9	141,9	17,3	16,5	104,4	87,5	88,7	32,7	28,3	101,4
asigurări de răspundere civilă auto	354,4	386,9	45,1	45,0	109,2	111,3	115,7	41,6	36,9	104,0
alte asigurări generale	248,2	280,3	31,6	32,6	112,9	61,9	103,0	23,1	32,9	166,4
Asigurări de viață	47,0	50,6	6,0	5,9	107,7	7,1	5,9	2,6	1,9	83,1
din care:										
asigurări de viață (fără asigurarea cu pensii și fără anuități)	44,3	47,7	5,6	5,5	107,7	2,5	2,4	0,9	0,8	96,0
alte asigurări de viață	2,7	2,9	0,4	0,4	107,4	4,6	3,5	1,7	1,1	76,1

În ianuarie-septembrie 2013 veniturile și cheltuielile societăților de asigurare au crescut în raport cu perioada respectivă a anului precedent cu 1,0% și cu 2,0% respectiv. Profitul acumulat până la impozitare a constituit 36,6 mil. lei, cu 22,6% mai puțin față de profitul înregistrat în ianuarie-septembrie 2012.

În perioada de referință 10 societăți de asigurare au suportat pierderi în sumă de 6,1 mil. lei.

Rezultatele financiare ale societăților de asigurare

	Milioane lei		2013 în % față de 2012
	2012	2013	
Venituri – total	1193,7	1205,9	101,0
Venituri din activitatea operațională	1107,8	1136,6	102,6
din care, din activitatea de asigurare	1099,7	1123,2	102,1
Cheltuieli – total	1146,4	1169,3	102,0
Cheltuieli ale activității operaționale	1127,6	1148,0	101,8
din care, ale activității de asigurare	930,4	940,2	101,1
Profitul până la impozitare	47,3	36,6	77,4

5.4. Piața valorilor mobiliare¹

În anul 2013, în Registrul de stat al valorilor mobiliare (RSVM) au fost înregistrate 7 emisiuni de constituire a societății pe acțiuni în volum de 0,36 mil. lei și 62 emisiuni suplimentare de acțiuni în volum de 949,7 mil. lei. În aceeași perioadă din RSVM au fost excluse valorile mobiliare a 37 societăți pe acțiuni.

În perioada de referință pe piața bursieră și extrabursieră au fost efectuate tranzacții cu valori mobiliare corporative în sumă de 1711,6 mil. lei sau cu 460,1 mil. lei mai mult (cu 36,8%) comparativ cu volumul tranzacțiilor efectuate în anul precedent.

Tranzacții cu valori mobiliare corporative

	Volumul total al valorilor mobiliare tranzacționate, mil. lei		Modificări față de anul precedent (+)/(-)	
	2012	2013	mil. lei	%
Piața bursieră	623,3	822,0	198,7	131,9
Piața extrabursieră	628,2	889,6	261,4	141,6
Total	1251,5	1711,6	460,1	136,8

În anul 2013, pentru desfășurarea activităților profesionale pe piața valorilor mobiliare au fost eliberate 2 licențe inclusiv una pentru activitatea de brokeraj și una pentru activitatea de dealer, reperfectate 3 licențe, din care 1 licență pentru activitatea de dealer și 2 licențe pentru activitatea de ținere a registrului.

¹ Conform datelor Comisiei Naționale a Pieței Financiare

VI. SITUAȚIA SOCIALĂ

6.1. Nivelul de trai al populației

Veniturile disponibile ale populației. Conform datelor Cercetării Bugetelor Gospodăriilor Casnice, veniturile disponibile ale populației în trimestrul III 2013 au constituit 1755,5 lei lunar în medie pe o persoană, fiind în creștere cu 16,6% față de aceeași perioadă a anului precedent. În termeni reali (cu ajustarea la Indicele Prețurilor de Consum)¹ veniturile populației au înregistrat o creștere de 12,1%.

Veniturile disponibile ale populației, în trimestrul III

	2009	2010	2011	2012	2013
Venituri disponibile – total (medii lunare pe o persoană), lei	1193,7	1317,7	1473,0	1506,2	1755,5
inclusiv în % pe surse de formare:					
Activitatea salariată	47,2	45,6	42,4	41,5	41,9
Activitatea individuală agricolă	8,5	8,1	9,9	9,1	8,8
Activitatea individuală non-agricolă	6,3	6,6	8,8	8,4	7,2
Venituri din proprietate	0,2	0,1	0,6	0,0	0,2
Prestații sociale	18,8	18,8	18,0	20,6	20,3
pensii	16,5	15,8	15,4	17,0	18,0
indemnizații pentru copii	0,7	0,8	0,7	0,9	0,7
compensații	0,7	0,6	0,6	0,4	0,0
ajutor social	0,1	0,2	0,2	0,8	0,4
Alte venituri	19,0	20,9	20,3	20,3	21,7
din care, transferuri din afara țării	14,5	17,1	16,0	15,7	17,5
Ponderea veniturilor în natură în total venituri disponibile	11,2	10,2	11,4	10,9	9,8

Plățile salariale reprezintă cea mai importantă sursă de venit, 41,9% din veniturile totale disponibile, contribuția acestora fiind în creștere față de trimestrul III 2012 cu 0,4 p.p. Veniturile din prestațiile sociale sînt a doua sursă de venit după importanță și au contribuit la formarea veniturilor populației în proporție de 20,3% sau cu 0,3 puncte procentuale mai puțin față de aceeași perioadă a anului precedent. Totodată, ponderea pensiilor s-a majorat cu 1 p.p.

Veniturile din activitățile pe cont propriu reprezintă 16,0% din veniturile populației, inclusiv 8,8% sînt veniturile din activitatea individuală agricolă, iar 7,2% – din activitatea individuală non-agricolă.

O sursă importantă pentru bugetul gospodăriilor rămîn a fi transferurile bănești din afara țării, care în medie au constituit 17,5% din total venituri față de 15,7% în trimestrul III 2012.

Veniturile populației din mediul urban sînt în medie cu 517 lei (de circa 1,3 ori) mai mari decît veniturile populației rurale. Totodată, populația din mediul urban dispune de venituri preponderent din salarii (54,7%) și prestații sociale (20,1%). În cazul populației din mediul rural, veniturile salariale constituie doar 28,6%, celelalte venituri sînt formate din prestații sociale (20,5%) și activități individuale agricole (16,4%).

În structura veniturilor disponibile predominante sînt veniturile bănești, cu o pondere de 90,2% în trimestrul III 2013, față de 9,8% pentru veniturile în natură. În termeni absoluți, valoarea veniturilor bănești a însumat 1584,3 lei lunar în medie pe o persoană, iar cele în natură – 171,2 lei. Veniturile bănești sînt preponderente pentru populația din mediul urban (96,4%), iar în cazul celei din mediul rural contribuția acestora este de 84,0%.

Cheltuielile de consum ale populației. Cheltuielile medii lunare de consum ale populației în trimestrul III 2013 au constituit 1888,0 lei pe o persoană, fiind în creștere cu 12,6% față de aceeași perioadă a anului precedent. În termeni reali (cu ajustarea la Indicele Prețurilor de Consum) populația a cheltuit în medie cu 8,3% mai mult comparativ cu trimestrul III 2012.

Cea mai mare parte a cheltuielilor a fost destinată acoperirii necesarului de consum alimentar, 40,9% (cu 1,1 puncte procentuale mai puțin față de trimestrul III al anului 2012). Pentru întreținerea locuinței o persoană în medie a alocat 20,3% din cheltuielile totale de consum (+1,3 p.p. față de trimestrul III 2012), iar pentru îmbrăcăminte și încălțăminte – 10,2% (-0,1 p.p.). Celelalte cheltuieli au fost direcționate pentru servicii de sănătate (5,8% față de 6,5% în trimestrul III 2012), transport (5,1% față de 4,2%), comunicații (4,0% față de 4,3%), dotarea locuinței (3,8% față de 4,1%), învățămînt (0,8% față de 1,0%), etc.

¹ Indicele prețurilor de consum în trimestrul III 2013 față de trimestrul III 2012 a constituit 104,0%

Cheltuielile de consum ale populației, în trimestrul III

	2009	2010	2011	2012	2013
Cheltuieli de consum – total (medii lunare pe o persoană), lei	1300,7	1463,7	1623,2	1676,1	1888,0
inclusiv în % pentru:					
Produse alimentare	40,8	37,5	41,4	42,0	40,9
Băuturi alcoolice, tutun	1,7	1,6	1,5	1,7	1,4
Îmbrăcăminte, încălțăminte	12,2	11,3	10,2	10,3	10,2
Întreținerea locuinței	16,8	19,8	19,7	19,0	20,3
Dotarea locuinței	3,8	4,2	4,4	4,1	3,8
Îngrijire medicală și sănătate	5,3	6,5	5,2	6,5	5,8
Transport	4,9	5,0	5,2	4,2	5,1
Comunicații	4,8	4,5	4,1	4,3	4,0
Agrement	2,5	2,3	1,9	1,9	2,0
Învățământ	0,7	1,4	1,0	1,0	0,8
Hoteluri, restaurante, cafenele etc.	2,4	2,1	1,5	1,3	1,7
Diverse	4,0	3,8	3,9	3,6	4,0

Remunerarea muncii. În anul 2013 câștigul salarial nominal mediu brut din economia națională (unitățile sectorului real cu numărul de 4 și mai mulți salariați și toate instituțiile bugetare, indiferent de numărul de salariați) a constituit 3765,1 lei și s-a mărit față de anul 2012 în valoare nominală cu 8,3%, salariul real (ajustat la indicele prețurilor de consum) crescând cu 3,5%.

În luna decembrie 2013, câștigul salarial mediu a fost de 4278,7 lei, înregistrând o creștere cu 10,0% față de luna decembrie 2012 și cu 12,8% față de luna precedentă (noiembrie 2013).

Indicele câștigului salarial real pentru luna decembrie 2013 față de luna decembrie 2012 a fost de 104,6%.

În sfera bugetară câștigul salarial mediu a constituit în luna decembrie a anului trecut 3496,8 lei (+7,0% față de decembrie 2012), în sectorul economic (real) - 4603,2 lei (+10,0% față de decembrie 2012).

Evoluția câștigului salarial mediu lunar

	Câștigul salarial mediu lunar al unui salariat din economia națională, lei	în % față de:	
		perioada similară a anului precedent	perioada precedentă
2011			
Trimestrul I	2902,4	110,1	94,4
Trimestrul II	3302,0	115,6	113,8
Semestrul I	3103,8	113,3	x
Trimestrul III	3197,5	109,5	96,8
Ianuarie-septembrie	3135,9	112,1	x
Trimestrul IV	3365,6	109,5	105,3
Anual	3193,9	111,6	x
2012			
Trimestrul I	3193,7	110,0	94,9
Trimestrul II	3583,7	108,5	112,2
Semestrul I	3391,1	109,3	x
Trimestrul III	3498,3	109,4	97,6
Ianuarie-septembrie	3426,3	109,3	x
Trimestrul IV	3631,3	107,9	103,8
Anual	3477,7	108,9	x
2013			
Ianuarie	3413,5	108,7	87,8
Februarie	3380,1	106,8	99,0
Martie	3638,7	111,2	107,7
Trimestrul I	3478,7	108,9	95,8
Aprilie	3739,7	111,6	102,8
Mai	3758,5	107,7	100,5
iunie	3859,0	98,6	102,7
Trimestrul II	3785,7	105,6	108,8
Semestrul I	3638,4	107,3	x
Iulie	3908,5	109,3	101,3
August	3832,4	109,4	98,1

	Cîștigul salarial mediu lunar al unui salariat din economia națională, lei	în % față de:	
		perioada similară a anului precedent	perioada precedentă
Septembrie	3758,5	109,8	98,1
Trimestrul III	3833,3	109,6	101,3
Ianuarie-septembrie	3703,2	108,1	x
octombrie	3785,4	108,7	100,7
noiembrie	3793,6	107,5	100,2
decembrie	4278,7	110,0	112,8
Trimestrul IV	3951,4	108,8	103,1
Anual	3765,1	108,3	x

Cîștigul salarial mediu pe activități economice, în luna decembrie 2013

	Lei	în % față de:		În % față de cîștigul salarial mediu pe economie în decembrie 2013
		decembrie 2012	noiembrie 2013	
Total	4278,7	110,0	112,8	100,0
inclusiv:				
Agricultură, economia vînatului și silvicultură	3346,8	118,8	118,3	78,2
Piscicultură	3734,7	117,8	184,5	87,3
Industrie	4606,8	104,0	113,1	107,7
industrie extractivă	4204,0	124,3	108,4	98,3
industrie prelucrătoare	4147,5	101,5	109,7	96,9
energie electrică și termică, gaze și apă	6825,6	111,5	123,9	159,5
Construcții	4323,3	102,6	107,8	101,0
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor, motocicletelor, a bunurilor casnice și personale	3485,3	107,6	109,7	81,5
Hoteluri și restaurante	2631,6	92,6	102,1	61,5
Transporturi și comunicații	4655,1	105,6	110,3	108,8
Activități financiare	9593,9	114,3	132,3	224,2
Tranzacții imobiliare, închirieri și activități de servicii prestate întreprinderilor	5524,9	115,7	110,8	129,1
Administrație publică	5388,7	112,5	116,3	125,9
Învățămînt	3076,8	107,9	100,3	71,9
Sănătate și asistență socială	4417,3	110,4	122,9	103,2
Alte activități de servicii colective, sociale și personale	4365,2	136,7	115,7	102,0
activități recreative, culturale și sportive	2777,5	98,4	101,7	64,9

Cîștigul salariul mediu în profil teritorial¹ în luna decembrie 2012

	Lei	în % față de:		În % față de cîștigul salarial mediu pe economie în decembrie 2013
		decembrie 2012	noiembrie 2013	
Total²	4278,7	110,0	112,8	100,0
Regiuni de dezvoltare				
Mun. Chișinău	5361,9	109,2	115,4	121,6
Nord	3682,1	111,2	112,1	83,5
Mun. Bălți	4313,7	105,5	106,7	97,8
Briceni	2835,5	109,0	97,1	64,3
Dondușeni	4062,3	108,1	123,1	92,1
Drochia	4827,6	133,1	139,1	109,5

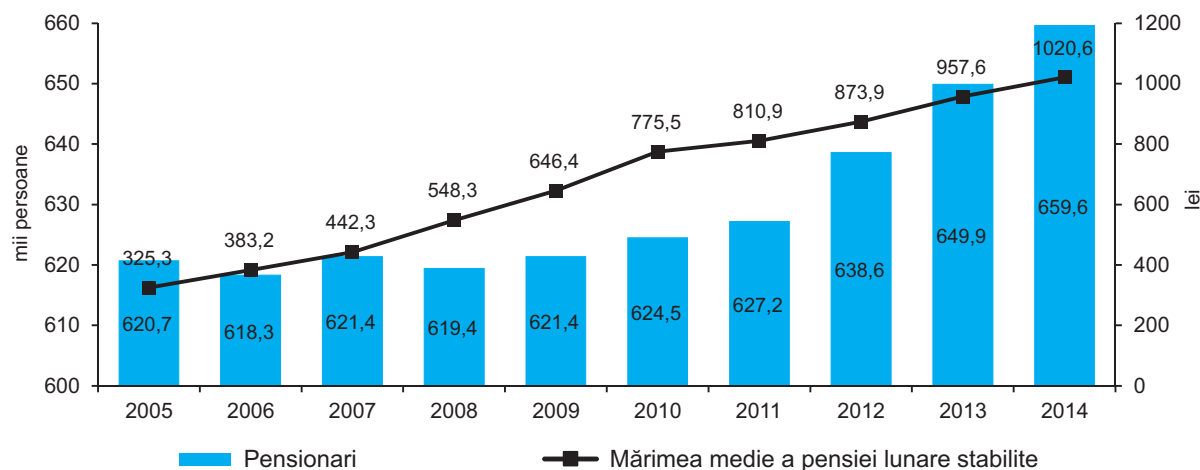
¹ Informația pe municipii și raioane cuprinde toate unitățile din sectorul real cu 20 și mai mulți salariați și toate instituțiile bugetare indiferent de numărul de salariați.

² Informația cuprinde unitățile din sectorului real cu 4 și mai mulți salariați și toate instituțiile bugetare, indiferent de numărul de salariați.
Remarcă. La calcularea ponderilor s-a asigurat comparabilitatea datelor între municipii/raioane și total țară.

	Lei	în % față de:		În % față de câștigul salarial mediu pe economie în decembrie 2013
		decembrie 2012	noiembrie 2013	
Edineț	3258,7	112,7	115,1	73,9
Fălești	2848,0	111,2	109,7	64,6
Florești	3483,0	111,1	117,5	79,0
Glodeni	2950,2	103,7	109,7	66,9
Ocnîța	3032,9	111,7	102,1	68,8
Rîșcani	3240,4	111,6	109,1	73,5
Sîngerei	2934,7	115,8	108,2	66,6
Soroca	3542,6	113,8	112,1	80,3
Centru	3261,7	109,5	105,2	74,0
Anenii Noi	2987,0	108,4	96,6	67,7
Călărași	3118,4	100,2	99,2	70,7
Criuleni	2956,8	114,8	106,2	67,1
Dubăsari	3321,0	116,6	108,6	75,3
Hîncești	2916,5	107,9	97,7	66,1
Ialoveni	3415,6	113,7	106,8	77,5
Nisporeni	3061,9	107,7	109,4	69,4
Orhei	3512,8	113,4	109,2	79,7
Rezina	3676,5	98,5	106,4	83,4
Strășeni	3466,9	111,6	112,6	78,6
Șoldănești	2722,2	105,7	94,7	61,7
Telenești	2905,5	115,7	107,8	65,9
Ungheni	3647,1	108,1	107,8	82,7
Sud	3062,2	112,0	108,5	69,5
Basarabeasca	3034,2	111,9	114,8	68,8
Cahul	3272,0	112,9	105,9	74,2
Cantemir	2928,7	115,6	121,1	66,4
Căușeni	2850,1	111,3	94,9	64,6
Cimișlia	3341,1	117,2	121,1	75,8
Leova	2798,8	116,9	112,4	63,5
Ștefan Vodă	2931,0	101,9	108,4	66,5
Taraclia	3038,9	110,8	109,1	68,9
UTA Găgăuzia	3103,6	114,3	103,2	70,4

Pensii. Conform datelor preliminare a Casei Naționale de Asigurări Sociale numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială la 1 ianuarie 2014 a constituit 659,6 mii persoane sau cu 9,7 mii persoane mai mult comparativ cu 1 ianuarie 2013.

Evoluția numărului pensionarilor și a mărimii medii a pensiei lunare stabilite la 1 ianuarie

Mărimea medie a pensiei lunare stabilite la 1 ianuarie 2014 a constituit 1020,6 lei, fiind în creștere cu 6,6% față de 1 ianuarie 2013.

Piața forței de muncă. Conform datelor Anchetei Forței de Muncă în trimestrul III, 2013 populația economic activă a Republicii Moldova a constituit peste 1328 mii persoane.

Rata de activitate a populației de 15 ani și peste (proportia populației active de 15 ani și peste în populația totală în vîrstă de 15 ani și peste) a constituit 44,5%, atingînd valori mai înalte în rîndul populației masculine – 47,7%, în comparație cu rata pentru femei – 41,6%. Ratele de activitate pe medii au înregistrat următoarele valori: urban – 46,0% , rural – 43,3%. Cea mai înaltă rată de activitate (65,1%) s-a înregistrat în categoria de vîrstă 35-39 ani.

Populația ocupată a fost de circa 1277 mii persoane. Repartiția pe sexe relevă că ponderea bărbaților în total populație ocupată (50,8%) a fost practic egală cu cea a femeilor (49,2%). Mediului rural i-au revenit 55,5% și celui urban – 44,5%.

Rata de ocupare a populației de 15 ani și peste (proportia populației ocupate în total populația de 15 ani și peste) a fost de 42,7%. La bărbați ea a fost mai înaltă decît la femei (respectiv 45,7% și 40,1%). Rata de ocupare în mediul rural (42,1%) a fost mai mică decît cea din mediul urban (43,5%). Cea mai înaltă rată de ocupare (62,7%) s-a înregistrat la persoanele de 35-39 ani.

Numărul șomerilor conform definiției Biroului Internațional al Muncii (BIM) a fost de peste 51 mii persoane.

Rata șomajului (proportia șomerilor BIM în populația activă) a înregistrat la nivel de țară valoarea de 3,9%. La bărbați ea a atins valoarea de 4,1% și la femei – 3,6%. Continuă să se mențină disparități semnificative între rata șomajului în mediul urban (5,3%) și cel rural (2,7%).

Raportul de dependență economică, exprimat prin numărul persoanelor neocupate (inactive sau în șomaj) ce revin la 1000 persoane ocupate a fost de 1788^{0/00}.

Populația după participarea la activitatea economică, pe sexe și medii

procente

	Trimestrul I 2012	Trimestrul II 2012	Trimestrul III 2012	Trimestrul IV 2012	Trimestrul I 2013	Trimestrul II 2013	Trimestrul III 2013
Total							
Rata de activitate ¹	37,0	42,5	43,1	40,3	37,5	43,1	44,5
Rata de ocupare ²	34,3	40,5	41,1	37,9	34,5	41,1	42,7
Rata șomajului ³	7,2	4,5	4,8	5,9	8,1	4,7	3,9
Masculin							
Rata de activitate ¹	38,8	45,6	46	43,6	39,7	47,2	47,7
Rata de ocupare ²	35,2	43,1	43,3	40,6	35,7	44,5	45,7
Rata șomajului ³	9,5	5,4	5,9	7,0	10,2	5,6	4,1
Feminin							
Rata de activitate ¹	35,3	39,6	40,5	37,2	35,6	39,5	41,6
Rata de ocupare ²	33,6	38,2	39	35,4	33,4	38,0	40,1
Rata șomajului ³	5,0	3,6	3,7	4,9	6,0	3,8	3,6
Urban							
Rata de activitate ¹	45,6	46,3	46,5	49,6	45,8	45,0	46,0
Rata de ocupare ²	41,9	43,2	43,1	46,2	42,0	42,1	43,5
Rata șomajului ³	8,1	6,8	7,3	7,0	8,2	6,4	5,3
Rural							
Rata de activitate ¹	30,5	39,6	40,7	33,3	31,5	41,7	43,3
Rata de ocupare ²	28,6	38,6	39,6	31,8	29,0	40,3	42,1
Rata șomajului ³	6,2	2,6	2,8	4,8	8,0	3,3	2,7

¹ Proportia populației active de 15 ani și peste în populația totală de 15 ani și peste

² Proportia populației ocupate de 15 ani și peste în populația totală de 15 ani și peste

³ Proportia șomerilor BIM în populația activă

Populația după situația economică, pe sexe, medii si grupe de vîrstă în trimestrul III 2013

Sexe, medii, grupe de vîrstă	Persoane active, mii			Rata de activitate, %	Rata de ocupare, %	Rata șomajului BIM, %
	total	din care:				
		ocupate	șomeri BIM			
Total	1328,2	1276,8	51,4	44,5	42,7	3,9
			Inclusiv în %			
	100,0	100,0	100,0			
15-24 ani	9,7	8,9	29,5	22,3	19,7	11,8
25-34 ani	25,2	24,9	31,8	52,0	49,4	4,9
35-49 ani	34,5	34,9	24,5	64,2	62,4	2,7
50 ani și peste	30,7	31,3	14,2	38,7	38,0	1,8
Masculin	675,6	648,0	27,6	47,7	45,7	4,1
			Inclusiv în %			
	100,0	100,0	100,0			
15-24 ani	11,1	10,5	23,5	24,8	22,6	8,7
25-34 ani	27,5	27,3	33,8	56,3	53,5	5,0
35-49 ani	31,2	31,4	26,4	61,7	59,6	3,5
50 ani și peste	30,2	30,8	16,3	46,0	45,0	2,2
Feminin	652,6	628,8	23,8	41,6	40,1	3,6
			Inclusiv în %			
	100,0	100,0	100,0			
15-24 ani	8,2	7,2	36,4	19,6	16,5	16,1
25-34 ani	22,7	22,5	29,5	47,3	45,1	4,7
35-49 ani	37,9	38,5	22,2	66,4	65,0	2,1
50 ani și peste	31,2	31,9	11,8	33,3	32,9	1,4
Urban	599,5	567,7	31,8	46,0	43,5	5,3
			Inclusiv în %			
	100,0	100,0	100,0			
15-24 ani	9,0	8,2	24,0	24,3	20,9	14,1
25-34 ani	30,3	30,0	35,1	59,1	55,5	6,1
35-49 ani	33,0	33,3	26,5	66,6	63,8	4,3
50 ani și peste	27,7	28,4	14,5	34,8	33,8	2,8
Rural	728,8	709,1	19,6	43,3	42,1	2,7
			Inclusiv în %			
	100,0	100,0	100,0			
15-24 ani	10,2	9,4	38,4	21,1	18,9	10,1
25-34 ani	21,0	20,8	26,5	45,4	43,9	3,4
35-49 ani	35,7	36,1	21,2	62,4	61,4	1,6
50 ani și peste	33,1	33,7	13,8	41,9	41,4	1,1

Șomajul înregistrat. Conform datelor Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă, la 1 ianuarie 2014 în căutarea unui loc de muncă se aflau 20,9 mii șomeri înregistrați, fiecare al zecelea fiind disponibilizat de la unitățile economice. Din numărul total de șomeri, 55 la sută o constituie femeile. Circa 11% din șomerii înregistrați beneficiază de ajutor de șomaj, mărimea medie a căruia a fost în luna decembrie 2013 de 1056,2 lei. La un loc liber de muncă, anunțat de către întreprinderi, reveneau în medie 4 șomeri.

6.2. Situația demografică

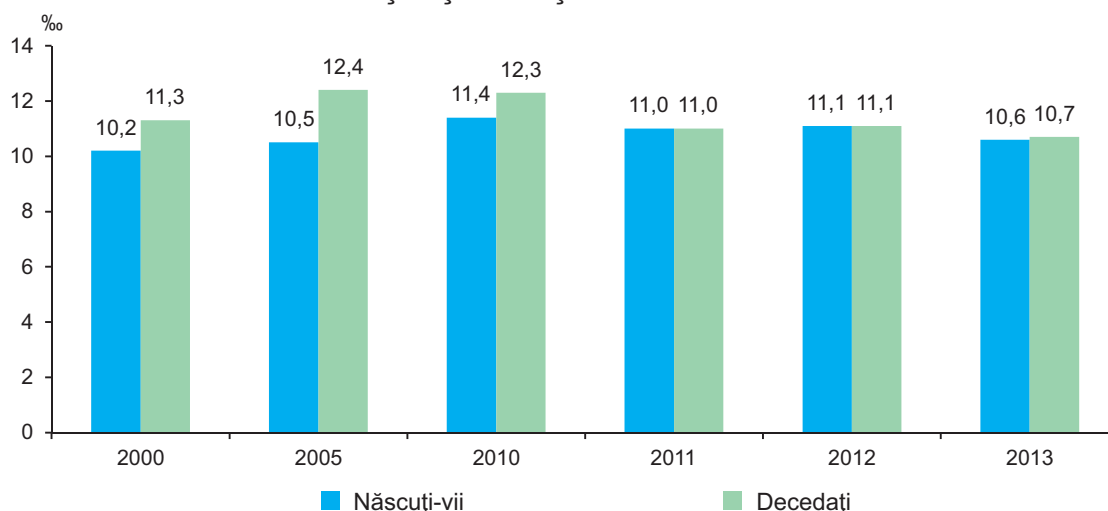
Evoluția proceselor demografice în ultimii ani se caracterizează prin următorii indicatori principali ai mișcării naturale a populației:

	2011	2012	2013	2013 în % față de 2012
Născuți-vii, persoane	39182	39435	37859	96,0
Decedați, persoane	39234	39560	38060	96,2
din care, copii sub 1 an	430	387	358	92,5
Scădere naturală	72	125	201	de 1,6 ori
Numărul căsătoriilor	25889	24262	24448	100,8
Numărul divorțurilor	11119	10637	10775	101,3

Conform datelor preliminare, în 2013 s-a înregistrat o micșorare a numărului născuților-vii cu 4,0%, rata natalității constituind 10,6 născuți-vii la 1000 locuitori. Mortalitatea generală a scăzut comparativ cu anul trecut cu 3,8%, rata mortalității constituind 10,7 decedați la 1000 locuitori.

Numărul copiilor decedați în vîrstă sub 1 an a fost de 358 față de 385 în 2012, rata mortalității infantile micșorîndu-se de la 9,8 pînă la 9,5 decedați în vîrstă sub un an la 1000 născuți-vii.

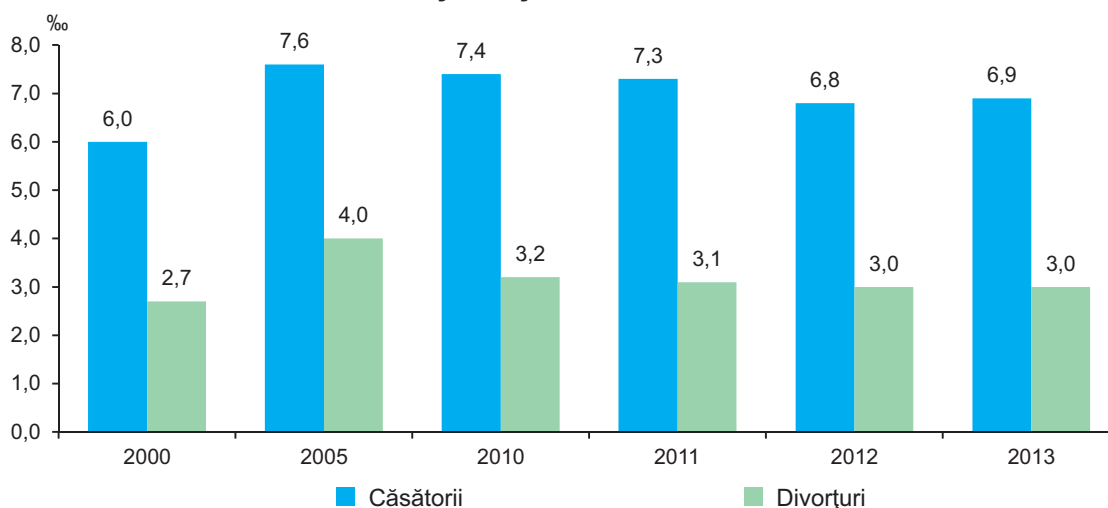
Născuți-vii și decedați la 1000 locuitori

Structura mortalității pe clase ale cauzelor de deces relevă, că cele mai multe decese (58,1%) au drept cauză bolile aparatului circulator, tumorile maligne constituie 15,5%, bolile aparatului digestiv – 8,8%, accidentele, intoxicațiile și traumele – 7,3 %, bolile aparatului respirator – 4,5%, alte clase – 5,8%.

Rata nupțialității în anul 2013 a constituit 6,9 căsătorii la 1000 locuitori, numărul căsătoriilor fiind în creștere cu 0,8 %, iar rata divorțialității a alcătuit 3,0 divorțuri la 1000 locuitori, numărul divorțurilor a fost în creștere cu 1,3% față de anul 2012.

Căsătorii și divorțuri la 1000 locuitori

Conform datelor preliminare evoluția proceselor demografice pe regiuni de dezvoltare¹ în 2013 se prezintă astfel:

	Mun. Chișinău	Nord	Centru	Sud	UTA Găgăuzia
<i>Date absolute</i>					
Născuți-vii, persoane	7475	10085	12390	5835	1897
Decedați, persoane	6020	12901	11643	5858	1605
din care, copii sub 1 an	81	100	101	56	17
Sporul natural	1455	-2816	747	-23	292
Numărul căsătoriilor	6202	6125	7585	3293	1114
Numărul divorțurilor	2443	2800	3406	1413	410

¹ Fără cazurile de înregistrare a actelor de stare civilă din partea stîngă a Nistrului și mun.Bender

	Mun. Chișinău	Nord	Centru	Sud	UTA Găgăuzia
Rate la 1000 locuitori					
Născuți-vii	9,3	10,1	11,7	10,9	11,7
Decedați	7,5	12,9	11,0	10,9	9,9
Sporul natural	1,8	-2,8	0,7	0,0	1,8
Căsătorii	7,7	6,2	7,1	6,1	6,9
Divorțuri	3,0	2,8	3,2	2,6	2,5

Migrațiunea populației. Potrivit informației prezentate de Ministerul Afacerilor Interne, în anul 2013, permis de ședere (permanentă și temporară) au primit 3349 cetățeni străini și 323 repatriați.

Cetățeni străini, după țara de emigrare și scopul sosirii în anul 2013

	Numărul imigranților	inclusiv sosiți la:						Alte cauze	
		muncă		studii		imigrația de familie			
		persoane	%	persoane	%	persoane	%	persoane	%
România	600	303	28,5	16	2,3	164	15,3	117	23,1
Israel	463	12	1,1	442	62,4	8	0,7	1	0,2
Turcia	445	267	25,1	79	11,2	93	8,7	6	1,2
Ucraina	394	54	5,1	37	5,2	278	25,9	25	4,9
Federația Rusă	335	54	5,1	12	1,7	241	22,5	28	5,5
Statele Unite ale Americii	125	6	0,6	1	0,1	8	0,7	110	21,7
Italia	117	66	6,2	3	0,4	36	3,4	12	2,4
Siria	64	14	1,3	7	1,0	41	3,8	2	0,4
Germania	55	13	1,2	2	0,3	5	0,5	35	6,9
Belarus	39	26	2,4	0	0,0	12	1,1	1	0,2
China	38	16	1,5	6	0,8	6	0,6	10	2,0
Irak	35	34	3,2	0	0,0	1	0,1	0	0,0
Alte țări	639	197	18,5	103	14,5	180	16,8	159	31,4
Total	3349	1062	31,7	708	21,1	1073	32,0	506	15,1

Conform datelor Ministerului Tehnologiei Informației și Comunicațiilor, pe parcursul anului trecut din țară au plecat pentru a se stabili cu domiciliul permanent în străinătate 2585 persoane. Cele mai active legături migraționale se mențin cu Ucraina și Rusia (corespunzător 1054 și 684 emigranți). Numărul cetățenilor Republicii Moldova, ce și-au ales noul domiciliu în Germania a constituit 256 persoane, Israel – 169, SUA – 160. Majoritatea emigranților, atât femei, cât și bărbați, fac parte din grupele de vârstă de la 20 pînă la 49 de ani.

Migrația internă. Pe parcursul anului 2013, și-au schimbat locul de trai în interiorul țării 36,7 mii persoane. Intensitatea migrației interne poate fi măsurată după numărul de sosiri și plecări la 1000 de locuitori. Indicele de mobilitate al populației, în anul 2013, a înregistrat o valoare de 9,4 persoane la 1000 de locuitori comparativ cu 10,3 în anul 2012.

Intensitatea de plecări este mai mare în 18 raioane față de media pe țară. Cel mai mare număr relativ de plecări s-a constatat în raioanele: Șoldănești, Călărași, Basarabeasca, Telenești, Cantemir, Rezina, Leova, Florești, Fălești (9-12 plecați la 1000 locuitori), iar 15 – în raionul Dubăsari. Ca și în anul precedent un număr mai mic de plecări au fost în municipiul Bălți, raionul Taraclia și UTA Găgăuzia (mai puțin de 7 plecați la 1000 locuitori).

Intensitatea de sosiri a fost mai mare în municipiul Chișinău (16) și municipiul Bălți (9 sosiți la 1000 locuitori). În termeni absoluți, cele mai multe sosiri au fost înregistrate în municipiul Chișinău (aproape 13 mii persoane), municipiul Bălți (1,4 mii persoane) și în raionul Cahul (aproape 1,1 mii persoane). Soldul pozitiv al migrației interne este întâlnit în municipiile Chișinău și Bălți, și în raioanele Cahul și Ialoveni.

În mare parte, migranții interni (mai mult de 90%) sînt persoanele în vârstă aptă de muncă, cu o predominanță a grupei de vîrstă 20-49 ani. Fluxul de sosiri / plecări, privit prin prisma de gen, a constituit 57% femei și respectiv 43% bărbați. Aproximativ 2/3 din numărul total al populației care și-au schimbat locul de trai în anul 2013 provin din mediul rural.

6.3. Ocrotirea sănătății

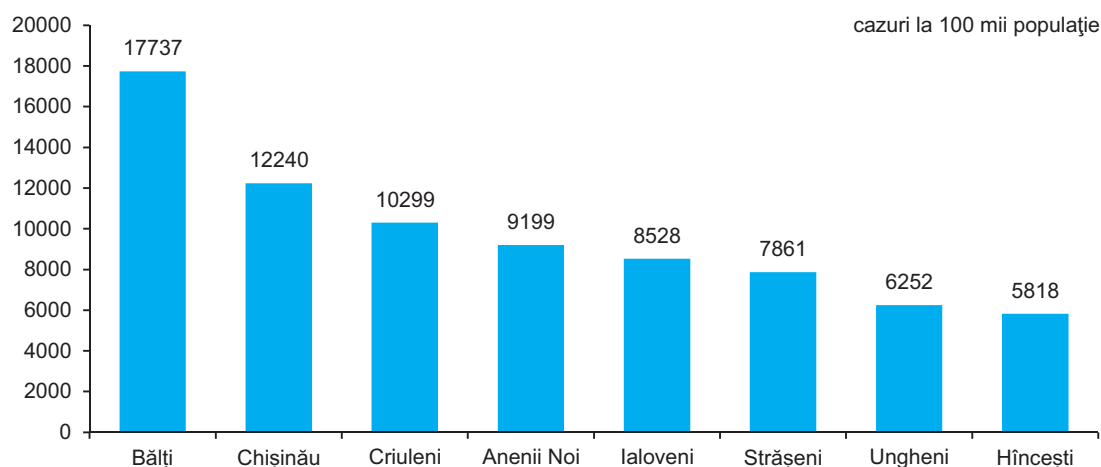
Conform informației preliminare a Ministerului Sănătății, morbiditatea populației pe unele boli infecțioase în anul 2013 se caracterizează prin majorarea cazurilor de morbiditate prin gripă și a cazurilor de hepatită. Totodată, pe parcursul anului 2013 au fost înregistrate mai multe cazuri de infecții acute ale căilor respiratorii (259,9 mii cazuri față de 199,1 mii cazuri în anul 2012).

Morbiditatea populației, pe principalele boli infecțioase

	2009	2010	2011	2012	2013	2013 în % față de 2012
Infecții intestinale						
Infecții intestinale acute	16589	17821	18457	18606	15939	85,7
inclusiv dizenterie bacteriană	592	511	256	464	355	76,5
Hepatite virale						
Hepatite virale – total	250	191	175	163	242	148,5
din care:						
Hepatita A	29	16	4	5	107	de 21 ori
Hepatita C	71	80	50	67	49	73,1
Infecții imunodirijabile						
Varicela	7031	6551	10550	9699	9128	94,1
Hepatită virală B	124	95	96	57	59	103,5
Parotidită epidemică	234	124	120	120	54	45,0
Infecții respiratorii acute						
Infecții acute ale căilor respiratorii cu localizări multiple	280435	150905	226453	199095	259957	130,6
Gripă	17938	12509	4568	209	2422	de 11,5 ori
Boli infecțioase „social determinate”						
Tuberculoza organelor respiratorii	3314	3113	3175	3159	3067	97,1
Sifilis	2446	2320	2176	2201	2100	95,4
Infecție gonococică	1555	1252	1234	1138	1007	88,5
Pediculoză	4280	3910	3417	3031	2717	89,6

În structura bolilor infecțioase cele mai răspândite rămân a fi infecțiile respiratorii acute. În anul 2013 la 100 mii populație revin în medie 7,3 mii cazuri de morbidității prin infecții respiratorii acute, cel mai mare nivel al incidenței fiind înregistrat în municipiile Bălți și Chișinău, respectiv 17,7 mii cazuri și 12,2 mii cazuri la 100 mii populație. În aspect teritorial, se evidențiază raioanele: Criuleni – 10,3 mii cazuri la 100 mii populație, Anenii Noi – 9,2 mii, Ialoveni – 8,5 mii, Strășeni – 7,8 mii cazuri etc.

Morbiditatea populației prin infecții acute ale căilor respiratorii cu localizări multiple în anul 2013

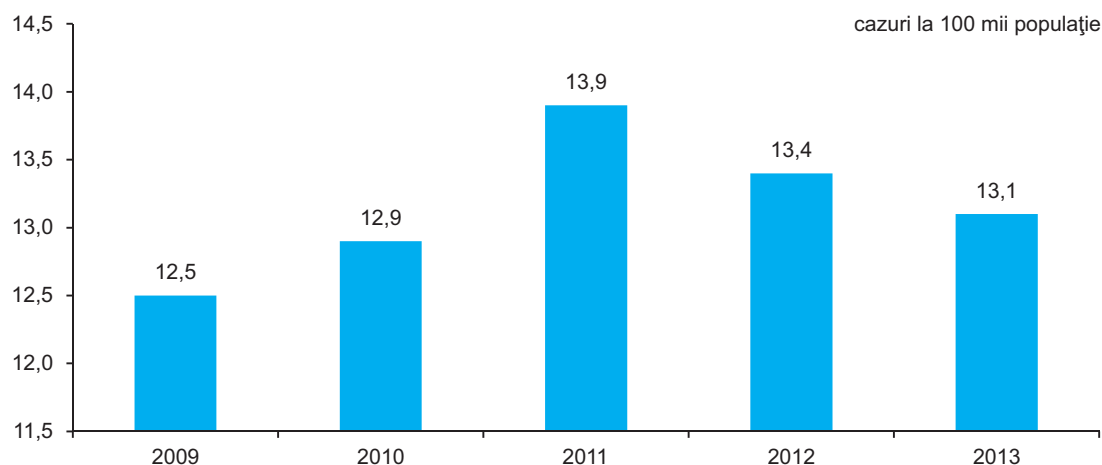

În anul 2013 la 100 mii populație revin în medie 448 cazuri de infecții intestinale acute, 86 cazuri de tuberculoză a organelor respiratorii, 7 cazuri de hepatite virale și 250 cazuri de boli „social determinate”. Pe parcursul ultimilor cinci ani s-a înregistrat o scădere semnificativă a cazurilor de dizenterie bacteriană de

la 592 cazuri în anul 2009 (17 cazuri la 100 mii populație) pînă la 355 cazuri în anul 2013 (10 cazuri la 100 mii populație). Numărul cazurilor de hepatite virale a variat, fiind în scădere pînă la 163 cazuri în anul 2012 (circa 5 cazuri la 100 mii populație) și crescînd în anul 2013 pînă la 242 cazuri (7 cazuri la 100 mii populație). La fel s-a micșorat și numărul cazurilor de tuberculoză a organelor respiratorii, de la 3,3 mii cazuri în anul 2009 (93 cazuri la 100 mii populație) pînă la 3,1 mii cazuri în anul 2013 (86 cazuri la 100 mii populație). Vaccinarea și măsurile corespunzătoare de profilaxie au contribuit la diminuarea continuă a cazurilor de parotidită epidemică: dacă în anul 2009 la 100 mii populație reveneau 7 cazuri de parotidită epidemică, atunci în anul 2013 au fost înregistrate doar 1,5 cazuri la 100 mii populație.

Numărul purtătorilor virusului imunodeficienței umane (HIV) în anul 2013 a constituit 467 persoane sau cu 15 cazuri mai puțin comparativ cu anul 2012, iar la 100 mii populație revin în medie 13,1 cazuri de HIV. Totodată, au fost înregistrate 176 cazuri de boală SIDA.

Purtători ai virusului imunodeficienței umane (HIV)

6.4. Învățămînt

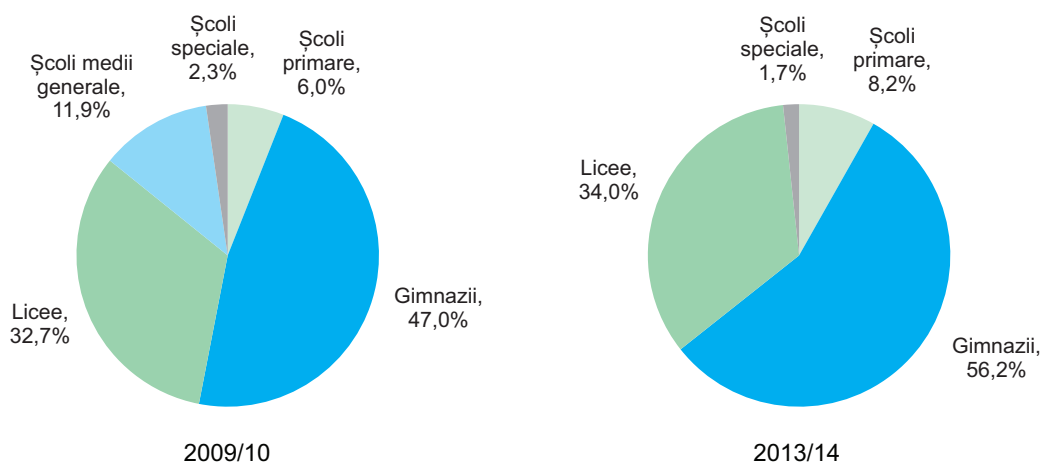
Învățămîntul primar și secundar general. În anul de studii 2013/14, rețeaua instituțiilor de învățămînt primar și secundar general este constituită din 1374 unități, (1372 instituții de învățămînt de zi și 2 – de învățămînt seral), prezentînd o descreștere cu 23 instituții comparativ cu anul de studii 2012/13. Învățămîntul de zi este organizat în 112 școli primare, 771 gimnazii, 466 licee și 23 școli pentru copii cu deficiențe în dezvoltarea intelectuală sau fizică.

Instituții de învățămînt primar și secundar general

	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2013/14 în % față de 2012/13
Total	1512	1489	1460	1397	1374	98,4
De zi	1505	1484	1457	1394	1372	98,4
școli primare	91	85	83	108	112	103,7
gimnazii	708	763	829	767	771	100,5
licee	492	495	497	491	466	94,9
școli medii de cultură generală	179	108	19	–	–	–
școli pentru copii cu deficiențe în dezvoltarea intelectuală sau fizică	35	33	29	28	23	82,1
Serale	7	5	3	3	2	66,7

Învățămînt de zi. Procesul de optimizare a rețelei instituțiilor de învățămînt secundar general s-a rezultat în reducerea numărului instituțiilor școlare, noua configurație prezentîndu-se astfel: 8,2% - școli primare (în creștere cu 2,1 puncte procentuale față de anul de studii 2009/10), 56,2% - gimnazii (+ 9,2 p.p.), 34,0% - licee (+ 1,3 p.p.) și 1,7% - școli pentru copii cu deficiențe în dezvoltarea intelectuală sau fizică. Totodată, comparativ cu anul de studii 2012/13 s-a redus numărul liceelor (cu 25 unități) și s-a majorat numărul școlilor primare și al gimnaziilor (cu cîte 4 unități).

Structura instituțiilor de învățământ primar și secundar general, %

Din total instituții de învățământ primar și secundar general, 335 instituții funcționează în mediul urban, iar 1037 – în mediul rural. Din total instituții din mediul urban 69 la sută prezintă liceele, iar în cazul mediului rural, prevalează gimnaziile cu o pondere de 68 la sută.

Contingentul de elevi. La începutul anului de studii 2013/14 în învățământul primar și secundar general de zi au fost cuprinși 352,0 mii elevi sau cu 3,8% mai puțin decât în anul de studii precedent. În structura elevilor pe nivele educaționale predominau elevii din clasele gimnaziale și cele primare. În ultimii ani este în creștere ponderea elevilor din învățământul primar, iar în descreștere fiind ponderea celor din învățământul gimnazial.

Elevi în instituții de învățământ primar și secundar general pe clase

	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
Total, mii elevi	413,7	395,1	380,2	366,0	352,0
Clasele pregătitoare	2,2	2,1	1,7	1,6	0,2
Clasele 1-4	141,2	138,4	138,1	138,3	138,4
Clasele 5-9	207,5	193,1	181,9	171,9	166,8
Clasele 10-12	62,8	61,4	58,5	54,2	46,6
Structura, în %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Clasele pregătitoare	0,5	0,5	0,5	0,4	0,1
Clasele 1-4	34,1	35,0	36,3	37,8	39,3
Clasele 5-9	50,2	48,9	47,8	47,0	47,4
Clasele 10-12	15,2	15,5	15,4	14,8	13,2

În anul de studii 2013/14, numărul mediu de elevi în clasă a constituit 20 elevi, iar raportul elev/profesor – 11 persoane.

Numărul elevilor înscriși în clasa 1, care au fost încadrați în programe de educație preșcolară a constituit 34,8 mii persoane sau 97,3%, fiind practic la nivelul anului de studii precedent.

În anul de studii 2013/14 în învățământul special sunt înscriși 2,3 mii persoane sau cu 21,7% mai puțin comparativ cu anul de studii precedent. Majoritatea elevilor din cadrul acestor instituții sînt cu deficiențe în dezvoltarea intelectuală – 76,9%, cu auz slab – 10,5% și cu vederea slabă – 6,0%.

Învățământul seral în anul de studii 2013/14 este organizat în 2 instituții în care studiază 1,2 mii persoane, sau 0,3% din numărul total al elevilor din învățământul primar și secundar general.

Învățământul secundar profesional. În anul de studii 2013/14 numărul instituțiilor de învățământ secundar profesional constituie 67 unități. Numărul elevilor din învățământul secundar profesional este în continuă descreștere, la începutul anului de studii 2013/14 înregistrînd 18,2 mii elevi comparativ cu 19,6 mii în anul de studii precedent.

Indicatorii principali din învățământul secundar profesional

	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2013/14 în % față de 2012/13
Numărul de instituții	75	75	70	67	67	100,0
școli de meserii	23	23	21	21	21	100,0
școli profesionale*	52	52	49	46	46	100,0
Numărul de elevi, mii persoane	22,2	21,4	20,3	19,6	18,2	92,9
școli de meserii	2,5	2,6	2,4	2,4	2,3	95,8
școli profesionale	19,6	18,8	17,9	17,2	16,0	93,0

	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2013/14 în % față de 2012/13
Înmatriculați, mii persoane	13,4	14,2	13,0	11,9	11,2	94,1
școli de meserii	2,5	2,6	2,3	2,3	2,2	95,7
școli profesionale	10,9	11,6	10,7	9,6	9,0	93,8
Absolvenți, mii persoane	12,8	13,2	12,0	10,4	10,4	100,0
școli de meserii	2,8	2,3	2,2	2,0	2,0	100,0
școli profesionale	10,0	10,9	9,8	8,4	8,4	100,0

* Inclusiv 2 licee profesionale

În anul de studii 2013/14, în instituțiile de învățământ secundar profesional au fost înmatriculate 11,2 mii persoane, sau cu 5,9% mai puțin comparativ cu anul de studii precedent. Majoritatea elevilor au fost înmatriculați în baza studiilor gimnaziale – 9,4 mii (83,9% din total înmatriculați). Cele mai solicitate profesii/ meserii sînt următoarele: bucătar (11,2% din total înmatriculați față de 11,8% în 2012/13), lăcătuș la repararea automobilelor (11,2% față de 11,0%), tencuitor (8,3% față de 9,0%), electrogazosudor-montator (6,0% față de 6,1%), cusătoreasă în industria confecțiilor (5,2% față de 5,3%), operator la calculatoare (4,7% față de 5,3%), tîmplar (3,5% față de 3,1%), tractorist (3,4% față de 3,3%), etc.

Învățămîntul mediu de specialitate. În anul de studii 2013/14 învățămîntul mediu de specialitate este organizat în 45 colegii, inclusiv 41 colegii de stat și 4 nestatale (cu 2 unități mai puțin comparativ cu anul de studii 2012/13)¹. La începutul anului de studii 2013/14 numărul de elevi a constituit 29,3 mii persoane, fiind înregistrată o reducere cu 4,6% față de anul de studii 2012/13. Majoritatea elevilor își fac studiile în colegiile de stat (94,4%).

Indicatorii principali din învățămîntul mediu de specialitate

	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2013/14 în % față de 2012/13
Numărul de instituții	47	48	48	47	45	95,7
Numărul de elevi, mii persoane	32,2	32,2	31,4	30,7	29,3	95,4
Înmatriculați, mii persoane	9,5	9,1	9,0	8,8	8,2	93,2
Absolvenți, mii persoane	7,1	6,8	7,2	7,4	7,4	100,0

În anul de studii 2013/14, în colegii au fost înmatriculate 8,2 mii persoane sau cu 6,8% mai puțin față de anul de studii precedent. Cele mai solicitate profiluri sînt: economie (14,3% din total înmatriculați față de 11,9% în 2012/13), medicina (13,6% față de 12,7%), transporturi (9,8% față de 9,4%), servicii (6,8% față de 6,5%), mecanică (5,5% față de 5,2%), construcții (5,4% față de 5,3%), informatică (5,3% față de 5,0%) etc.

Învățămîntul superior. În anul de studii 2013/14, rețeaua învățămîntului superior este formată din 32 unități, din care 19 unități reprezintă sectorul de stat. Comparativ cu anul de studii 2012/13 numărul instituțiilor de învățămînt nestatale s-a micșorat cu 2 unități². La începutul anului de studii 2013/14 numărul de studenți a constituit 97,3 mii persoane sau cu 5,2 mii persoane mai puțin comparativ cu anul de studii 2012/13. Majoritatea studenților își fac studiile în instituțiile de stat – 78,9 mii persoane (81,1%), din care 35,6% din contul bugetului.

Indicatorii principali din învățămîntul superior

	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2013/14 în % față de 2012/13
Numărul de instituții	33	33	34	34	32	94,1
Numărul de studenți, mii persoane	109,9	107,8	103,9	102,5	97,3	94,9
Înmatriculați, mii persoane	27,1	27,9	28,2	28,1	26,4	94,0
Absolvenți, mii persoane	26,6	28,4	27,8	26,7	24,8	92,9

Distribuția studenților pe programe se prezintă în felul următor: la studii superioare de licență (Ciclul I) erau înscriși 77,5 mii persoane, la studii de masterat (Ciclul II) – 14,8 mii persoane, la studii integrate³ – 0,8 mii persoane și la studii superioare medicale și farmaceutice – 4,1 mii persoane.

În anul de studii 2013/14, în instituțiile de învățămînt superior au fost înmatriculate 19,2 mii persoane la Ciclul I⁴ (în scădere cu 1,2 mii persoane față de anul de studii precedent) și 7,2 mii persoane la Ciclul II (-0,5 mii). Cele mai solicitate domenii generale de studii la Ciclul I sînt: științe economice – 22,8% din total înmatriculați față de 19,9% în 2012/13, educație – 16,8% față de 18,1%, inginerie și activități ingineresti – 12,7% față de 14,2%, drept – 8,4% față de 7,7%. La Ciclul II pentru domeniul științe economice au optat 24,2% din total înmatriculați față de 28,6% în anul de studii 2012/13, drept – 18,3% față de 18,5% și educație – 16,3% față de 14,0%.

¹ A fost sistată activitatea Colegiului de Management, Economie și Drept, și a Colegiului Teologic-Pedagogic

² A fost sistată activitatea în cazul Universității de Studii Aplicate și a Institutului Baltic de Ecologie, Politică și Drept

³ Specialitatea „Arhitectura” și domeniul „Medicina veterinară”

⁴ Inclusiv studii medicale și farmaceutice

6.5. Infracțiuni

Conform informației Ministerului Afacerilor Interne pe parcursul ultimilor ani se remarcă o tendință de creștere a infracțiunilor înregistrate de la 25,7 mii în anul 2009 până la 38,2 mii în anul 2013. Din numărul total de infracțiuni înregistrate, 3,3% sau circa 1,3 mii cazuri revin celor excepțional de grave și deosebit de grave, 6,5 mii cazuri (17,0%) – celor grave, iar cea mai mare parte revine celor puțin grave - 21,2 mii cazuri sau 55,5%. În ultimii 5 ani numărul infracțiunilor ușoare s-a triplat. Numărul infracțiunilor înregistrate la 10 mii locuitori a constituit 107 crime față de 72 crime în anul 2009. În municipiul Chișinău, rata infracționalității a constituit 176 de crime la 10 mii populație, ceea ce depășește nivelul mediu pe țară de 1,6 ori. Un nivel înalt al criminalității a fost înregistrat de asemenea și în municipiul Bălți –124 crime la 10 mii locuitori.

Numărul infracțiunilor înregistrate

	2009	2010	2011	2012	2013
Infracțiuni înregistrate – total	25655	33402	35124	36615	38157
din care:					
excepțional de grave	145	172	130	169	163
deosebit de grave	422	878	873	1035	1109
grave	5741	5985	6052	7141	6471
puțin grave	15477	19735	20307	19907	21185
ușoare	3870	6632	7762	8363	9229

În general, anul 2013 au fost înregistrate tendințe de creștere a numărului de infracțiuni contra familiei și minorilor (de 1,5 ori), îndeosebi s-a majorat numărul cazurilor de violență în familie de 1,6 ori. De asemenea a crescut numărul infracțiunilor contra patrimoniului cu 8,7%, precum cazurile de pungășii, șantaj, escrocherii și furturi. Totodată, au fost înregistrate mai puține cazuri de infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei, privind viața sexuală, contra sănătății publice și conviețuirii sociale, infracțiuni economice.

Numărul infracțiunilor înregistrate după categorii

	2009	2010	2011	2012	2013	2013 în % față de 2012
Infracțiuni înregistrate – total	25655	33402	35124	36615	38157	104,2
din care:						
Infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei	1667	1892	1799	1755	1647	93,8
din acestea:						
omor	240	265	216	223	215	96,4
vătămări intenționate grave	369	416	360	325	324	99,7
Infracțiuni privind viața sexuală	402	557	461	617	608	98,5
inclusiv violuri	264	368	291	360	349	96,9
Infracțiuni contra patrimoniului	12222	18104	19340	18751	20391	108,7
din acestea:						
furturi	9136	13646	15060	14294	15378	107,6
țîlhării	205	185	152	167	146	87,4
jafuri	1003	1204	1151	1175	1144	97,4
escrocherii	1066	1841	1574	1651	2065	125,1
pungășii	118	395	554	540	741	137,2
șantaj	52	64	44	64	88	137,5
Infracțiuni contra sănătății publice și conviețuirii sociale	2065	1983	1810	1785	1305	73,1
inclusiv infracțiuni legate de droguri	1879	1794	1658	1575	1166	74,0
Infracțiuni contra familiei și minorilor	168	204	597	953	1474	154,7
din acestea, trafic de copii	42	23	24	20	20	100,0
violență în familie		24	478	815	1346	165,2
Infracțiuni economice	2452	1053	1384	1928	1002	51,9
din acestea:						
contrabanda	251	170	211	163	151	92,6
fabricarea banilor falși	292	376	681	1156	344	29,8
Infracțiuni contra securității și a ordinii publice	927	1122	1342	1514	1625	107,3
inclusiv huliganism	767	955	1152	1284	1444	112,5

Fiecare a noua infracțiune a fost săvârșită în locuri publice, iar cu aplicarea armelor de foc, explozivelor și grenadelor pe parcursul anului 2013 au fost săvârșite 84 de cazuri, inclusiv 28 cazuri de vătămări intenționate, 16 cazuri de huliganism, 10 cazuri de tâlhării și 6 cazuri de omor.

În urma infracțiunilor săvârșite pe parcursul anului 2013 au decedat 698 persoane sau cu 52 persoane mai mult comparativ cu anul 2012. Principale cauze de deces fiind accidentele rutiere (31,7%), omorurile (21,3%) și vătămrile intenționate (15,9%).

Din numărul total de infracțiuni înregistrate, 19,0% sunt săvârșite de persoane în vârstă aptă de muncă, dar fără ocupație. Ponderea infracțiunilor săvârșite de către minori sau cu participarea acestora a constituit 3,0% în total infracțiuni. La 10 mii locuitori în vârstă de până la 18 ani revin în medie 22 infractori.

În anul 2013 au fost înregistrate 2603 accidente rutiere, numărul acestora fiind în descreștere cu 4,1% față de anul precedent. În fiecare zi, în medie s-au produs circa 7 accidente rutiere, în urma cărora și-au pierdut viața 295 persoane, inclusiv 21 copii; paralel fiind înregistrate 3221 persoane traumatizate, din care 545 copii.

Numărul accidentelor rutiere

	2009	2010	2011	2012	2013	2013 în % față de 2012
Numărul accidentelor rutiere	2729	2930	2825	2713	2603	95,9
Persoane care au decedat în urma accidentelor rutiere	476	452	433	441	295	66,7
din care, copii	42	38	36	44	21	47,7
Persoane traumatizate în urma accidentelor rutiere	3288	3747	3543	3510	3221	91,8
din care, copii	563	588	622	610	545	89,3

Conform datelor Serviciului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale a Ministerului Afacerilor Interne, numărul incendiilor în anul 2013 s-a micșorat cu 12,0 la sută comparativ cu anul precedent, alcătuind 1746 cazuri. În rezultatul incendiilor au fost înregistrate 126 cazuri de deces, inclusiv 11 copii.

Numărul incendiilor și cazurilor de deces

	2009	2010	2011	2012	2013	2013 în % față de 2012
Numărul incendiilor	2259	1970	2146	1984	1746	88,0
Persoane care au decedat în urma incendiilor	185	168	127	150	126	84,0
din care, copii	6	7	7	6	11	183,3
Persoane traumatizate	60	40	53	59	47	79,7

Director general

Lucia SPOIALĂ

PRECIZĂRI METODOLOGICE

Datele privind principalii indicatori macroeconomici ai Republicii Moldova în anul 2013 sînt preliminare și în edițiile ulterioare pot fi precizate.

PRODUSUL INTERN BRUT

Produsul intern brut (PIB) – principalul agregat macroeconomic al sistemului conturilor naționale care reprezintă rezultatul final al activității de producție din unitățile producătoare rezidente și care corespunde valorii bunurilor și serviciilor produse de către aceste unități pentru consumul final.

La etapa de producție PIB constituie suma valorii adăugate brute pe activități economice, iar la etapa de utilizare – valoarea bunurilor și serviciilor destinate pentru consumul final, formarea brută de capital și exportul net de bunuri și servicii.

Producția include toate produsele fabricate și serviciile prestate în cursul unei perioade contabile.

Consumul intermediar reprezintă valoarea bunurilor și serviciilor utilizate ca intrări în cursul producției, excluzînd consumul de capital fix, și care sînt fie transformate, fie consumate în totalitate în timpul procesului de producție.

Serviciile intermediarilor financiari indirect măsurate (SIFIM) se măsoară indirect convențional prin soldul dintre dobînzile încasate și cele plătite de instituțiile financiare, fiind rezultatul activității de intermediere financiară a acestora. Deoarece serviciile de intermediere financiară indirect măsurate nu pot fi repartizate pe tipuri de activități, prin convenție, acestea sunt alocate consumului intermediar al unei unități speciale, numită unitate fictivă. Unitatea fictivă are o producție nulă, un consum intermediar egal cu valoarea SIFIM și o valoare adăugată brută egală, dar de semn contrar.

Valoarea adăugată brută corespunde producției totale de bunuri și servicii, diminuată cu consumul intermediar.

Impozite pe produse – impozite prelevate proporțional cu cantitatea sau valoarea bunurilor și serviciilor produse, comercializate sau importate de rezidenți. Din ele fac parte taxa pe valoarea adăugată, accize, impozite pe bunurile și serviciile importate.

Subvenții pe produse – sumele vărsate pe unitatea de bun sau serviciu produsă sau importată.

Impozite nete pe produse – impozite pe produse minus subvenții pe produse.

Consumul final reprezintă valoarea bunurilor și serviciilor utilizate pentru satisfacerea directă a necesităților umane, fie ele individuale sau colective. Consumul final acoperă consumul final al gospodăriilor, administrației publice și instituțiilor fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației.

Consumul final al gospodăriilor populației însumează toate bunurile și serviciile utilizate pentru satisfacerea directă a nevoilor individuale ale gospodăriilor rezidente.

Consumul final al administrației publice cuprinde cheltuielile administrației publice pentru procurarea bunurilor și serviciilor în folosul colectivității sau al unor grupuri de gospodării.

Consumul final al instituțiilor fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației reprezintă cheltuielile acestor unități pentru procurarea bunurilor și serviciilor în vederea furnizării lor gratis gospodăriilor populației cu titlu de transferuri sociale în natură.

Formarea brută de capital arată procurarea netă a bunurilor și serviciilor de către unitățile rezidente, produse în perioada considerată, dar nu și consumate. Cuprinde formarea brută de capital fix, variația stocurilor.

Formarea brută de capital fix reprezintă valoarea bunurilor durabile dobîndite de unitățile rezidente în scopul de a fi utilizate ulterior în procesul de producție.

Variația stocurilor reprezintă diferența între stocul de la sfîrșitul perioadei considerate și cel inițial. Stocurile reprezintă bunurile, altele decît cele de capital fix, deținute la un moment dat de unitățile de producție.

Exportul net de bunuri și servicii se determină ca diferența între exportul de bunuri și servicii și importul de bunuri și servicii.

Produsul intern brut se calculează în prețuri de bază, de piață (PIB nominal) și prețuri comparabile (PIB real).

Prețul de bază reprezintă prețul primit de producător pentru o unitate de bun și serviciu, excluzînd impozitele pe produse și incluzînd subvențiile pe produse.

Prețul de piață include marjele comercială și de transport, impozitele pe produse și exclude subvențiile pe produse. Pentru excluderea influenței diferitor taxe pe impozite și subvenții în diferite activități economice asupra structurii producției și a exploatării veniturilor, indicatorii de ramură se calculează în prețuri de bază.

Recalcularea în prețuri comparabile (prețurile anului precedent) se efectuează atît pentru produsul intern brut pe resurse, cît și pe componentele de utilizări.

La recalcularea producției și consumului intermediar în prețuri comparabile se utilizează două metode:

- deflatarea datelor în prețuri curente în perioada de raport cu utilizarea indicilor de preț respectivi;
- extrapolarea datelor în prețuri curente în anul de bază utilizînd indicii volumului fizic sau indicatori naturali.

La recalcularea componentelor produsului intern brut pe utilizări se utilizează, atât indici de preț respectivi (indicii prețurilor de consum, indicele de preț pentru investiții ș.a.), cât și indicatori naturali.

Indicele-deflator al produsului intern brut – raportul produsului intern brut, calculat în prețuri curente de piață la volumul produsului intern brut calculat în prețurile anului precedent sau în prețurile perioadei respective a anului precedent. Spre deosebire de indicii de prețuri la bunuri și servicii, deflatorul produsului intern brut caracterizează schimbarea remunerării muncii, excedentului brut de exploatare / venitului mixt brut, consumului de capital fix în rezultatul modificării prețurilor, precum și a masei nominale a impozitelor nete.

Economia neobservată se definește ca ansamblul activităților „lipsă” în informația de bază utilizată la elaborarea conturilor naționale, fie din motivul că acestea sînt activități ascunse, ilegale, informale sau că reprezintă producția gospodăriilor casnice pentru consum propriu, fie în rezultatul neajunsurilor în sistemul colectării datelor. Includerea acestora în conturile naționale se numește **măsurarea (estimarea) economiei neobservate**.

Producția în sectorul informal se determină ca activitate economică efectuată de întreprinderi necorporative neînregistrate ale gospodăriilor casnice și/sau talia cărora după numărul salariaților e sub censul stabilit și care produc producție destinată pieței.

Producția ascunsă în sectorul formal reprezintă producția legală neînregistrată de organele administrative și fiscale și neraportată lor de către agenții economici cu scopul evaziunii impozitelor, contribuțiilor de asigurări sociale, nerespectarea legii în privința salariului minim, a numărului de ore lucrate, necompletarea chestionarelor administrative, fiscale sau statistice etc.

Producția gospodăriilor casnice pentru consum propriu este determinată ca activitate economică, în rezultatul căreia gospodăriile casnice consumă sau acumulează bunurile și serviciile produse de ele înseși.

Producția ilegală reprezintă producția de bunuri și servicii a căror vânzare, distribuire sau posesie este interzisă de lege sau care în mod obișnuit este legală, dar devine ilegală cînd se realizează de persoane neautorizate.

INDUSTRIE

Cercetările statistice ale producției industriale cuprind activitățile încadrate în secțiunile C „Industria extractivă”, D „Industria prelucrătoare” și E „Energetica” ale CAEM.

Cercetările statistice cuprind:

– **lunar** – întreprinderile, în special, cu activitate principală de industrie, cu numărul personalului de la 20 persoane în sus – exhaustiv și cele cu numărul personalului de la 4 la 19 persoane – prin eșantion aleatoriu. Cu titlu de excepție în cercetare lunară mai sunt incluse unele unități industriale secundare ale întreprinderilor neindustriale, care ocupă o pondere importantă în activitatea industrială corespunzătoare, cum ar fi sectoarele de producere a cărnii de pasăre a unor fabrici avicole, sau unități de producere a vinului (fabrici de vin) din cadrul întreprinderii agricole, care cultivă struguri, etc.

– **anual** – întreprinderile cu activitate principală de industrie și unitățile industriale secundare ale întreprinderilor neindustriale – exhaustiv.

Indicatorul **Valoarea producției fabricate** în prețuri curente este calculat pentru producția destinată vânzării (include și valoarea stocurilor evaluate la prețuri de vânzare). Pentru producția fabricată din materia primă a clientului se include doar costul serviciului de prelucrare. Lunar pentru cercul de întreprinderi cuprinse în cercetare anuală, valoarea este calculată estimativ.

Indicele producției industriale (exprimat în procente) este calculat prin metoda raportării valorii producției în luna de raport la media lunară a anului de bază 2008 (bază fixă). Este un indice valoric de tip Laspeyres. La calcularea indicelui valoarea producției include costul materiei prime a clientului. Pentru a obține un indice de volum al producției industriale, începînd cu nivelul claselor CAEM (4 semne a codului CAEM) indicele valoric în prețuri curente este deflatat cu indicele de preț al producției industriale. Pentru agregarea indicilor de la nivelele inferioare la cele superioare ale clasificării sunt utilizate două tipuri de ponderi: la nivelele inferioare ale clasificării (produs, grup de produse, clase și diviziuni CAEM) se folosește valoarea producției fabricate în anul de bază; la nivel de secțiuni CAEM și Totalul general – Valoarea adăugată brută pentru anul de bază, calculată în sistemul Conturilor Naționale.

AGRICULTURĂ

Producția agricolă în expresie valorică este evaluată în prețuri curente și include producția vegetală și animală, precum și valoarea serviciilor destinate pieței prestate de către întreprinderile de deservire a agriculturii și întreprinderile agricole, gospodăriile țărănești producătoare de producție agricolă și servicii nedestinate pieței, prestate de către instituțiile și organizațiile bugetare. Pentru calcularea indicelui volumului fizic al producției agricole se utilizează prețurile comparabile, în care se estimează producția vegetală și animală. Pînă în anul 2012 în calitate de prețuri comparabile au fost utilizate prețurile anului 2005, iar începînd cu anul 2013 la calcularea producției agricole în calitate de prețuri comparabile se utilizează prețurile medii ale anului precedent.

Volumul producției vegetale se determină prin mărimea recoltei globale a culturilor agricole. În expresie valorică, la valoarea recoltei globale se adaugă sporirea (sau se scad pierderile) valorii producției neterminate în fitotehnie pe an, precum și valoarea cheltuielilor pentru înființarea și întreținerea plantațiilor multianuale până la intrarea pe rod.

Volumul producției animale se determină prin mărimea masei vii a prăsilii obținute și sporului vitelor și păsărilor tinere crescute în curs de un an, a sporului în greutate al animalelor mature, obținut în urma îngrășării lor, precum și cantității de lapte, lână, ouă și alte produse animaliere obținute în procesul folosirii gospodărești a animalelor și păsărilor.

INVESTIȚII ÎN CAPITAL FIX

Investițiile în active materiale pe termen lung reprezintă totalitatea cheltuielilor îndreptate la crearea și reproducerea mijloacelor fixe – construcția nouă, lărgirea, reconstrucția și reutilizarea tehnică a întreprinderilor industriale, agricole, de transport, comerț și altele în funcțiune, cheltuielile pentru construcția locuințelor și obiectelor cu destinație social culturală.

Investitiile reprezintă cheltuielile efectuate pentru lucrari de constructii, de instalatii si de montaj, pentru achiziționarea de utilaje, mijloace de transport, alte cheltuieli destinate **creării de noi active materiale pe termen lung**, cheltuieli pentru dezvoltarea, modernizarea, reconstrucția, reparația capitală celor existente, precum și valoarea serviciilor legate de transferul de proprietate al activelor pe termen lung.

TRANSPORTURI

Volumul mărfurilor transportate – cantitatea de mărfuri transportate, în tone.

Parcursul mărfurilor – volumul mărfurilor transportate, în tone-kilometri, adică deplasarea unei tone de marfă la un kilometru. Se calculează prin însumarea produsurilor obținute de la înmulțirea cantității mărfurilor transportate în tone cu distanța de transport în kilometri.

Pasageri transportați exprimă numărul persoanelor care au constituit obiectul transportului cu mijloacele de transport în perioada de raport, inclusiv estimările pasagerilor beneficiari de gratuități de transport.

Parcursul pasagerilor – volumul transportului de pasageri, în pasageri-kilometri, adică deplasarea unui pasager la un kilometru. Se calculează prin însumarea produsurilor obținute de la înmulțirea numărului pasagerilor transportați cu distanța de transport în kilometri.

Mărfuri și pasageri transportați, parcursul mărfurilor și pasagerilor se determină în baza datelor centralizate pe transportul feroviar și aerian și prezentate, respectiv de Î.S. „Calea Ferată din Moldova” și Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor, precum și datelor rapoartelor statistice centralizate pe transportul auto, fluvial și troleibuze.

Volumul mărfurilor transportate cu **transportul auto** cuprinde datele centralizate ale cercetărilor statistice exhaustive ale întreprinderilor cu activitatea principală transport auto, cât și întreprinderilor cu alte genuri de activitate, care efectuează transportări auto de mărfuri pentru terți (contra plată) și dispun de 10 și mai multe autovehicule de marfă proprii sau închiriate.

În **transportul feroviar** volumul mărfurilor transportate include transportul mărfurilor în trafic intern, mărfurile intrate (import) și ieșite (export) și cele în tranzit.

Pasagerii transportați și parcursul pasagerilor cu autobuze (inclusiv microbuze) – calculați în baza rapoartelor statistice primite de la persoane juridice și fizice care efectuează transportări de pasageri cu transportul public, exceptând transportările urbane realizate de întreprinderile individuale în orașele-reședință și orașele UTA Găgăuzia.

COMUNICAȚII

Indicatorii privind prestațiile și mijloacele de comunicații vizează întreprinderile de stat și societatea pe acțiuni care activează în acest domeniu.

TURISM

Datele privind capacitatea și frecventarea structurilor de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare turistică provin din rapoartele statistice prezentate de agenții economici care administrează efectiv structurile de cazare turistică colective.

Datele pentru activitatea turistică provin din rapoartele statistice prezentate de agenții economici titulari de licențe de turism.

Prin **structură de primire turistică** cu funcțiuni de cazare turistică se înțelege orice construcție sau loc amenajat, destinat, conform proiectării și executării, pentru cazarea turiștilor.

Capacitatea de cazare turistică în funcțiune (exprimată în locuri-zile) reprezintă numărul de locuri de cazare puse la dispoziția turiștilor de către structurile de cazare turistică colective, ținând cont de numărul de zile în care acestea sînt deschise în perioada de raport, adică zilele în care a fost posibilă cazarea turiștilor.

Numărul de turiști cazați în structurile de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare turistică cuprinde toate persoanele (cetățeni moldoveni și străini), care se deplasează într-un loc, altul decît acela

în care își au reședința, pentru o perioadă mai mică de 12 luni și petrec cel puțin o noapte într-o structură de cazare turistică colectivă în locul vizitat, scopul principal al vizitei fiind altul decât acela de a desfășura o activitate remunerată în locul vizitat.

Înnoptarea reprezintă fiecare noapte pentru care o persoană este înregistrată într-o structură de cazare turistică colectivă, indiferent dacă fizic este prezentă sau nu în cameră.

Indicii de utilizare netă a locurilor de cazare turistică se calculează prin raportarea umărului de înnoptări realizate la capacitatea de cazare turistică în funcțiune din perioada respectivă.

Turismul intern reflectă serviciile turistice prestate în locurile turistice din țară și vândute de către titularii de licențe cetățenilor moldoveni.

COMERȚ ȘI SERVICII

Cifra de afaceri (venitul din vânzări) reprezintă suma veniturilor obținute din vânzarea produselor, mărfurilor, prestarea serviciilor și executarea lucrărilor, provenite atât din activitatea principală, cât și din activitățile secundare, exercitate de întreprindere în perioada de referință. Acest indicator constituie suma rulajului creditor al contului 611 „*Venituri din vânzări*” și subcontul 6122 „*Venituri din arenda curentă*”.

În cifra de afaceri (venitul din vânzări) **nu se includ**:

- TVA și alte impozite deductibile similare legate de cifra de afaceri (venitul din vânzări);
- venitul din vânzarea altor active curente (rulajul creditor al contului 612 „*Alte venituri operaționale*” cu excepția subcontului 6122 „*Venituri din arenda curentă*” care se include în cifra de afaceri);
- venitul din vânzarea activelor pe termen lung și activități investiționale (rulajul creditor al contului 621 „*Venituri din activitatea de investiții*”);
- alte venituri din activitatea financiară, venituri excepționale (622 „*Venituri din activitatea financiară*”, 623 „*Venituri excepționale*”);
- valoarea ambalajelor restituite după livrare.

COMERȚ EXTERIOR

Datele din compartimentul „Comerțul exterior” sînt elaborate în baza declarațiilor vamale completate ulterior cu unele categorii de mărfuri (produse) transportate prin cablu, conducte (energie electrică, gaze naturale), evidența cărora se ține în baza rapoartelor statistice.

Volumul comerțului exterior reprezintă totalitatea bunurilor materiale care fac obiectul schimbului între țara noastră și alte țări, care măresc sau micșorează resursele materiale ale țării ca rezultat al intrării sau ieșirii lor din țară. În volumul comerțului exterior nu sînt incluse serviciile cu caracter material și nematerial.

Evaluarea exporturilor se efectuează în prețuri F.O.B. sau franco-frontiera țării exportatoare, a importurilor – în prețuri C.I.F. sau franco-frontiera țării importatoare. Exportul cuprinde și reexportul, adică mărfurile importate și apoi reexportate fără a fi supuse prelucrării.

Soldul balanței comerciale se calculează ca diferența dintre export și import.

PREȚURI

Indicele prețurilor de consum este un instrument de măsură care caracterizează și furnizează o estimare a evoluției de ansamblu a prețurilor mărfurilor cumpărate și tarifelor serviciilor utilizate de către populație pentru satisfacerea necesităților de trai într-o anumită perioadă (denumită perioadă curentă) față de perioada fixă (denumită perioadă de bază).

Calculul indicelui se efectuează în baza datelor privind structura (ponderea) cheltuielilor de consum conform cercetării gospodăriilor casnice în anul 2012 și prețurile înregistrate la 1200 de mărfuri și servicii reprezentative în 850 unități de comerț și prestări servicii amplasate în 8 orașe ale țării.

Rata lunară a inflației reprezintă creșterea prețurilor de consum într-o lună față de luna precedentă.

Indicele prețurilor producătorului în industrie determină evoluția prețurilor produselor industriale în primul stadiu al comercializării (fără taxa pe valoarea adăugată). Indicii sînt calculați lunar în baza observării statistice a prețurilor la circa 866 de produse reprezentative în 221 întreprinderi industriale.

Indicele prețurilor în construcții – raportul prețurilor curente la lucrările de construcțimontaj, înregistrate trimestrial în 100 organizații reprezentative, către prețurile de deviz ale anului 1991 (adoptate ca constante) și prețurile curente ale anului precedent.

FINANȚE

Bugetul public național reprezintă totalitatea veniturilor și cheltuielilor, formate ca elemente independente în sistemul bugetar.

Veniturile bugetului public național sînt impozitele și taxele, alte încasări, specificate de legislația în vigoare.

Cheltuielile bugetului public național sînt determinate de cheltuielile prevăzute de legea bugetară anuală în vederea satisfacerii necesităților societății, din care: acoperirea necesităților socialculturale și de cercetări științifice, întreținerea aparatului de stat, acoperirea necesităților militare, achitarea datoriei de stat, acordarea de subvenții, dezvoltarea sectorului economic al statului etc.

Deficitul bugetar reprezintă depășirea cheltuielilor asupra veniturilor.

Excedentul bugetar reprezintă depășirea veniturilor asupra cheltuielilor.

SITUAȚIA SOCIALĂ

Veniturile medii disponibile ale unui membru al gospodăriei reprezintă totalitatea veniturilor bănești și în natură (evaluate în lei) obținute din diverse tipuri de activități.

Cheltuielile de consum pe un membru al gospodăriei casnice reprezintă totalitatea cheltuielilor curente pentru produse alimentare, nealimentare și servicii.

Minimul de existență reprezintă volumul minimal de bunuri materiale și servicii, necesare pentru satisfacerea cerințelor primordiale, asigurarea menținerii sănătății și susținerea viabilității omului.

Cîștigul salarial nominal brut – plăți brute în bani sau în natură acordate salariaților de obicei peste intervale regulate de timp pentru timpul lucrat sau lucrul efectuat. În cîștigul salarial se includ de asemenea plățile pentru timpul nelucrat, premiile anuale, sezoniere sau alte premii acordate neregulat etc. Datele privind salariile caracterizează remunerațiile brute, adică sumele totale calculate pînă la careva rețineri, efectuate de angajator în numele salariatului.

Cîștigul salarial nominal mediu brut lunar al unui lucrător din economie (pe activități economice, raioane, municipii) – raportul dintre sumele brute calculate salariaților (fondul de remunerare) și numărul mediu de salariați.

Cîștigul salarial real – puterea de cumpărare a cîștigului salarial nominal.

Indicele cîștigului salarial real – raportul dintre indicele cîștigului salarial mediu nominal și indicele prețurilor de consum.

În numărul pensionarilor sînt incluse persoanele, cărora le-au fost stabilite pensiile conform Legii Republicii Moldova cu privire la asigurarea cu pensii.

Mărimea medie a pensiei se calculează ca raportul dintre suma pensiilor stabilite și numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială.

Populație activă din punct de vedere economic – persoane de 15 ani și peste, care furnizează forța de muncă disponibilă pentru producția de bunuri și servicii, incluzînd populația ocupată și șomerii.

Populație ocupată – persoane de 15 ani și peste, care desfășoară o activitate economică sau socială producătoare de bunuri și servicii în scopul obținerii unor venituri sub formă de salarii sau alte beneficii.

Șomeri conform criteriului BIM – persoane de 15 ani și peste, care în cursul perioadei de referință îndeplinesc concomitent următoarele condiții:

- nu au un loc de muncă și nu desfășoară o activitate în scopul obținerii unor venituri;
- sînt în căutarea unui loc de muncă, utilizînd în ultimele patru săptămîni diferite metode pentru a-l găsi;
- sînt disponibili să înceapă lucrul în următoarele 15 zile, dacă și-ar găsi imediat un loc de muncă.

Rata șomajului – raportul dintre numărul șomerilor și populația activă (șomeri plus populația ocupată).

Șomeri înregistrați – persoane apte de muncă, în vîrstă aptă de muncă, care nu au un loc de muncă, un alt venit legal și sînt înregistrați la agențiile pentru ocuparea forței de muncă ca persoane în căutare de lucru și care dau dovadă că doresc să se încadreze în muncă.

Numărul populației pentru anii intercenzitari se determină în baza rezultatelor ultimului recensămînt și a datelor referitoare la mișcarea naturală și migratorie dintre data recensămîntului și anul de referință. Totodată se ia în considerație și schimbarea numărului populației în rezultatul reorganizării teritorial-administrative.

Sursa datelor pentru **mișcarea naturală a populației** sînt actele stării civile și buletinele statistice despre naștere, deces, căsătorie, divorț, întocmite de oficiile stării civile.

Ratele de natalitate, mortalitate, nupțialitate și divorțialitate sînt calculate ca raportul dintre numărul celor născuți, decedați, căsătoriți și divorțați pe parcursul anului și numărul mediu anual al populației stabile. Se calculează în promile.

Sursa datelor pentru **mișcarea migratorie a populației** este baza de date automatizată a Ministerului Tehnologiilor Informaționale și Comunicațiilor și a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova.

Morbiditate – cazuri de îmbolnăviri ale populației, înregistrate în anul curent cu diagnosticul stabilit pentru prima dată.

Criminalitatea – fenomen socialjuridic, care include infracțiunea săvîrșită pe un anumit teritoriu și pe parcursul unei perioade anumite de timp.

Infracțiune înregistrată – fapt obștesc periculos, relevat și luat la evidență oficial, în conformitate cu legislația penală în vigoare.